

บทที่ ๓

วิเคราะห์ภาพสะท้อนของสังคมไทยในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า

พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓

การศึกษาภาพสะท้อนของสังคมในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ภาพสะท้อนของสังคมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ๓.๑ ภาพสะท้อนด้านการเมือง
- ๓.๒ ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ
- ๓.๓ ภาพสะท้อนด้านสังคม
- ๓.๔ ภาพสะท้อนสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

๓.๑ ภาพสะท้อนด้านการเมือง

ภาพสะท้อนด้านการเมืองในช่วง พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๓ ที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าได้แก่ สภาพทางการเมือง บทบาททางการเมืองของประชาชน พฤติกรรมของนักการเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ดังนี้

๓.๑.๑ สภาพทางการเมือง

หลังเดือนกันยายน พ.ศ.๒๕๔๙ สถานการณ์ทางการเมืองไทยมีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องไปตามเหตุการณ์ทางการเมือง เกิดปัญหาความขัดแย้งในสังคม สภาพทางการเมืองไทยมีความผันผวนและไม่มั่นคง มีเหตุการณ์ความรุนแรงและการปะทะระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ประชาชนมีความสับสนและไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง สถานการณ์ทางการเมืองเช่นนี้ได้สะท้อนในเรื่องสั้นจำนวน ๑๕ เรื่อง จำแนกได้สองประการ คือ สถานการณ์ทางการเมือง และปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง

๓.๑.๑.๑ สถานการณ์ทางการเมือง

พ.ศ. ๒๕๔๙ การเมืองไทยเกิดการรัฐประหารขึ้น การเมืองในช่วง พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓ มีความขัดแย้ง กลุ่มคนในสังคมแบ่งแยกเป็นหลายกลุ่ม และออกมาเคลื่อนไหวทางการเมือง มีการชุมนุมของกลุ่มคนต่าง ๆ ที่นำไปสู่เหตุการณ์ความรุนแรง สังคมไม่มีความมั่นคง ชีวิตทรัพย์สิน และสิทธิของประชาชนไม่ได้รับการคุ้มครองเท่าที่ควร บรรยากาศทางการเมืองมีความตึงเครียด

เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ.๒๕๕๐ สะท้อนภาพเหตุการณ์ทางการเมืองตั้งแต่

เหตุการณ์หลังรัฐประหารว่า บรรยากาศการเมืองไทยมีความตึงเครียด แม้จะมีการปรับปรุงระบอบและประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้วก็ตาม แต่มีกลุ่มคนที่ต่อต้านการเปลี่ยนแปลงได้ออกมาเคลื่อนไหวชุมนุมกันอย่างต่อเนื่อง เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๒ ก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ทางการเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวโดยการชุมนุมของกลุ่มคนต่าง ๆ ที่มีความคิดทางการเมืองที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้คนไทยมีความแตกแยก แบ่งฝ่ายกัน และเหตุการณ์ทางการเมืองที่ขัดแย้งกันเหล่านี้ได้ดำเนินอย่างต่อเนื่องไปจนถึง พ.ศ. ๒๕๕๓ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สภาพทางการเมืองในเรื่องสั้นเริ่มตั้งแต่เหตุการณ์รัฐประหาร ๒๕๔๙ ดังนี้

๓.๑.๑.๑ เหตุการณ์รัฐประหาร

พ.ศ. ๒๕๔๙ การเมืองไทยเกิดปัญหาหลายด้าน เช่น นักการเมืองแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง ปัญหาทุจริต เป็นต้น ความคิดทางการเมืองที่แตกแยกกันกลายเป็นความขัดแย้ง ซึ่งยากที่จะประนีประนอมกันได้ และได้นำไปสู่การปฏิวัติโดยผู้นำเหล่าทัพ เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า ได้สะท้อนเหตุการณ์ความเป็นจริงและผลกระทบที่เกิดขึ้นในเนื้อเรื่องอย่างชัดเจนผ่านตัวละคร “ฟ้าใส” เด็กหญิงคนเล็ก ๆ ที่ฝันอยากเป็นนายกรัฐมนตรี และเข้าใจผิดว่าความสมานฉันท์ทางการเมืองคือรถถังทั้งที่เป็นสัญลักษณ์ของการปฏิวัติ ดังความที่ว่า

วันนั้น วันที่โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจจอสีฟ้าพร่าจอนทุกช่องเพลงมาร์ชบรรเลงปลุกเร้าความรู้สึก ตัวหนังสือปรากฏเด่นชัด คณะปฏิรูปการปกครอง นำโดยผู้นำเหล่าทัพได้เข้าควบคุมสถานการณ์ภายในประเทศไว้ได้หมดแล้ว...

“พ่อ...สมานฉันท์หมายถึงรถถังหรือคะ”

“ใช้มั่งลูก รถถังคือสมานฉันท์ มันมาคุ้มครองนายก”

(เด็กหญิงผู้ฝันอยากเป็นนายกรัฐมนตรี. ๒๕๕๑: ๗๘-๘๐)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่าเกิดการปฏิวัติขึ้นในสังคมไทยโดยประชาชนไม่ต้องการให้เกิดขึ้น นอกจากนี้การถ่ายทอดเหตุการณ์การรัฐประหารปรากฏในเรื่อง คนหาปลา ซึ่งได้กล่าวถึงสถานการณ์การเมืองที่เกิดขึ้น ดังตัวอย่างที่ว่า

เช้าวันรุ่งขึ้นเกิดการปฏิวัติ...รถตีนตะขาบหลายคันบดย่ำอย่างไม่ปราณีคนบนรถถั่งนับสิบกว่าคัน-สวมชุดฝึกพราง ใส่หมวกแข็งๆ บ้าง หมวกเบเรต์สีดำ บ้าง ปากกระบอกปืนยื่นรูดลม ๆ ออกไปข้างหน้าอย่างมีเป้าหมาย ทุกคนพร้อมที่จะเหนี่ยวไก เพียงแต่รอคำสั่งจากรถปีกอ์พลีแดงติดลำโพง ที่วิ่งนำหน้าเท่านั้น...

(คนหาปลา. ๒๕๕๒: ๓๗)

เนื้อเรื่องที่ยกมาแสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์การปฏิวัติซึ่งเกิดขึ้นในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๙ มีการอ้างเหตุผลในการปฏิวัติหลายประการ โดยเฉพาะเรื่องสาเหตุจากการทุจริตการคอร์รัปชันในวงราชการและการเมือง นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ อุดมการณ์

ทางการเมืองของผู้ปฏิบัติ ดังที่ “ครู” ในเรื่อง คนหาปลา ได้เล่าถึงรายงานข่าวการปฏิบัติจากการที่ฟังจากวิทยุว่า

มันก็มีหลายสาเหตุด้วยกันนะ ทั้งการ โกงที่เขาเรียกกันว่าคอร์รัปชัน การทุจริตของเศรษฐกิจ การมั่งคั่งใหญ่โตสูงของคณะปฏิบัติ...

(คนหาปลา. ๒๕๕๒: ๔๓)

จากข้อความที่ยกมาจะเห็นได้ว่าการก่อการปฏิบัติถูกอ้างว่าเพื่อกำจัดสิ่งเลวร้ายที่แฝงอยู่ในวงการราชการและการเมือง แม้จะมีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่หลังจากรัฐประหาร ซึ่งเป็นอำนาจตามระบอบการเมืองใหม่ แต่อำนาจของรัฐทุกอย่างยังคงเหมือนเดิม ทั้งที่การเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงต้องมาจากประชาชนไม่ใช่ผู้บริหารประเทศ ดังที่กล่าวในเรื่อง แมวป่วย ว่า

จดหมายฉบับนี้จึงตามมาบังคับบัญชาให้เขาไปพบ ไปเผชิญหน้ากับอำนาจรัฐตามระบอบใหม่ที่เพิ่งสถาปนาได้ไม่นานนัก... จะเรียกว่าสถาปนาก็ไม่ถูกเพราะยังคงอยู่บนพื้นฐานเดิมหลายอย่าง เรียกแค่ปรับปรุงก็พอ เหตุผลของการปรับปรุงเป็นเรื่องราวการทุจริต คอร์รัปชันที่มีมากมายมหาศาลในวงการราชการและการเมือง เราต้องเปลี่ยนแปลงมันด้วยพลังมหาชนที่บริสุทธิ์

(แมวป่วย. ๒๕๕๐ : ๒๕-๓๐)

เนื้อเรื่องที่ยกมาแสดงให้เห็นถึงคำกล่าวอ้างของการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาทางการเมือง แต่ก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงทางการเมืองให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น เพราะทุกอย่างยังคงเหมือนเดิม เพียงแต่มีการปรับปรุงเล็กน้อยเท่านั้นเอง อีกทั้งยังทำให้บรรยากาศทางการเมืองมีความเคร่งเครียด แม้จะมีรัฐบาลใหม่และการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ซึ่งผ่านการลงประชามติไปแล้วก็ตาม แต่ประชาชนกลับถูกบีบบังคับด้วยผู้มีอำนาจ ดังเช่น ในเรื่อง แมวป่วย “เชิดชู” ถูกบังคับให้ไปเผชิญกับกฎหมายที่กำหนดโดยอำนาจใหม่ ซึ่งบังคับให้เขาต้องไปเลือกตั้ง หากไม่ใช่สิทธิแล้วจะถูกลงโทษ ดังนี้

...แค่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งก็ทำให้ได้ก่อนดีกว่า ส่วนจะเลือกหรือไม่เลือกก็แล้วแต่พลเมือง... เชิดชูก็เห็นด้วย...แต่พอกลายเป็นกฎหมายมีบทลงโทษ เขากลับรู้สึกแปลก ๆ เหมือนสมัยเขาถูกเกณฑ์ทหารอย่างไรก็ไม่รู้ บางครั้งก็รู้สึกอึดอัด แต่ก็ต้องทำ เพราะเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่ดีต่อรัฐในระบบใหม่ที่เพิ่งถูกปฏิสังขรณ์ไปหมด ๆ

(แมวป่วย. ๒๕๕๐ : ๓๒)

เนื้อเรื่องสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนในระบบประชาธิปไตยถูกบังคับด้วยอำนาจตามกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เช่น การมีอิสระในการใช้สิทธิของตัวเอง การมีส่วนร่วมในการเมืองอย่างอิสระเสรีตามระบอบประชาธิปไตย แต่เป็นการบังคับ หากไม่กระทำก็จะถูกลงโทษ

ตัวอย่างที่ยกมาได้สะท้อนให้เห็นว่ารัฐประหารโดยผู้นำเหล่าทัพเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๙ มีการอ้างด้วยเหตุผลต่าง ๆ และรัฐประหารได้ทำให้บรรยากาศทางการเมืองกลับตึงเครียดยิ่งขึ้น และมีแนวโน้มเป็นการปกครองที่ประชาชนมีความเห็นว่าถูกบังคับด้วยอำนาจใหม่ตามกฎหมาย

๓.๑.๑.๑.๒ การเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชน

หลังจากรัฐประหาร คนในสังคมไทยบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยกับการรัฐประหารก็เริ่มก่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองซึ่งก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กลุ่มคนต่าง ๆ ที่มีความคิดทางการเมืองที่แตกต่างกันออกมาเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งนำไปสู่การชุมนุมและความวุ่นวายในสังคม เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าได้สะท้อนให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนต่าง ๆ ดังนี้

๓.๑.๑.๑.๒.๑ การเคลื่อนไหวของกลุ่มอำนาจเก่าและกลุ่มอำนาจใหม่

ในขณะที่บรรยากาศทางการเมืองมีความตึงเครียดนั้น เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนต่าง ๆ เป็นกระบวนการต่อต้านรัฐบาลใหม่และการรัฐประหารซึ่งแบ่งเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มต่อต้านรัฐประหารและอำนาจของคณะรัฐประหาร และกลุ่มต่อต้านอำนาจเก่าและรัฐบาลที่พวกเขาถือว่าเป็นหุ่นเชิดของอำนาจเก่า คนทั้งสองกลุ่มนี้มีการเคลื่อนไหวโดยการชุมนุมและทำกิจกรรม ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

หลังจากรัฐประหารอำนาจเก่ามีการเคลื่อนไหวเพื่อแทรกแซงการเมืองในช่วงเวลานั้น โดยใช้อำนาจเงินและอำนาจเก่าทางการเมืองในต่างประเทศเป็นฐานแทรกซึมทางการเมืองไทย ดังนี้

หลังจากที่นายกรัฐมนตรีคนนั้นลี้ภัยทางการเมือง... ฟังฟังแผ่นดินอื่นเพื่อเป็นฐานที่มั่น นำเงินที่หามาได้ด้วยความสามารถและดวงชะตาอันลึกลับปฏิบัติการแทรกซึมทางการเมืองในประเทศบ้านเกิดเมืองนอนต่อไป

● (แกง. ๒๕๕๐ : ๔๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มอำนาจเก่ายังคงเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยใช้เงินและการเคลื่อนไหวในต่างประเทศ ดังเรื่อง ยึดอำนาจ ที่ตัวละคร “สมพงษ์” ต่อว่า “ประสิทธิ์” ว่า

“เออ... มึงนั่นแหละตัวดี ไอ้พวกกลุ่มอำนาจ คิดว่ากูไม่รู้ไม่เห็นรีใจ ว่าพวกมึงเคลื่อนไหวแบบไหน...”

“...คนในหมู่บ้านก็เหมือนกัน แดกคอกันก็เพราะหัวโจกอย่างมึงนี่แหละ”

(ยึดอำนาจ. ๒๕๕๒ : ๑๒๓-๑๒๔)

เนื้อเรื่องที่ยกมาแสดงให้เห็นว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มอำนาจเก่าได้ทำให้คนในสังคมเริ่มแตกแยกกัน ประกอบด้วยบรรยากาศทางการเมืองที่อึมครึม กลุ่มคนที่ต่อต้านรัฐบาลที่จัดตั้งโดยคณะรัฐประหารเริ่มออกมาเคลื่อนไหวอย่างเปิดเผย โดยสวมเสื้อสีแดงเป็นสัญลักษณ์ มีการชุมนุมต่อต้านรัฐประหารเรียกร้องให้ลงโทษผู้อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์ ดังตัวอย่างที่ว่า

...การชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดงหลายหมื่นคน พวกเขาเดินทางมาปิด

ล้อมทำเนียบรัฐบาล แคนนำยื่นข้อเสนอให้องคมนตรีสามคนลาออก ขอให้เป็น
อำมาตย์ผู้ชักใยอยู่เบื้องหลังการรัฐประหารล้มล้างรัฐบาลพรรคเดียวที่พวกเขาให้
การสนับสนุน ทั้งกดดันให้นายกรัฐมนตรีหนุ่มยุบสภา...

(ผมกับผมอีกคน (ข้ามให้พ้นหุบเหวแห่งความเกลียดชัง). ๒๕๕๒ : ๒๑)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มคนที่นิยมรัฐบาลเก่าได้ออกมาเคลื่อนไหวคัดค้าน
การทำรัฐประหารและรัฐบาลที่แต่งตั้งโดยคณะรัฐประหาร เนื่องจากอำนาจของตัวเองที่เป็น
กลุ่มอำนาจเก่าถูกโค่นล้มด้วยการรัฐประหาร โดยใช้เสื้อสีแดงเป็นสัญลักษณ์ และเมื่อมีการเปลี่ยน
รัฐบาลใหม่ก็มีคนอีกกลุ่มหนึ่งที่ใช้เสื้อเหลืองเป็นสัญลักษณ์ออกมาเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาล
“หุ่นเชิด” ทำให้บ้านเมืองเกิดความวุ่นวายเพิ่มมากขึ้น ดังตัวอย่างที่ว่า

...พวกเสื้อเหลืองกำลังระดมพลเพื่อขับไล่รัฐบาลหุ่นเชิดของคณิศร โภ
ชว่าเพราะพวกเสื้อเหลืองก่อความไม่สงบจึงได้มีกลุ่มคนเสื้อแดงรวมตัวกันเพื่อ
ต่อต้าน สถานการณ์บ้านเมืองเริ่มย่ำแย่ เศรษฐกิจก็เริ่มถดถอยเกิดปัญหาหลาย ๆ
ด้าน เพราะรัฐบาลไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชนเสื้อเหลือง

(หล้าไม้ไล่เสื้อ. ๒๕๕๓ : ๑๖๐)

เนื้อเรื่องที่ยกมาแสดงให้เห็นว่ากลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมออกมาเคลื่อนไหวทางการเมือง
ขับไล่และต่อต้านรัฐบาลใหม่และออกมาชุมนุมขัดขวางการประกาศนโยบายของรัฐบาลที่ตัวเองไม่
ยอมรับ ดังตัวอย่างที่ว่า

ภาพข่าวกลุ่มผู้ชุมนุมปิดล้อมรัฐสภาเพื่อไม่ให้รัฐบาลของนายสมชายเข้า
ไปแถลงนโยบายต่อรัฐสภา

(พี่สาวของผม. ๒๕๕๒ : ๑๔)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม
พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้เคลื่อนกระบวนกรชุมนุมไปขัดขวาง
การประกาศนโยบายของรัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ถึงแม้จะมีการปราบปรามเป็นผลทำให้มี
คนตายและได้รับบาดเจ็บจำนวนมาก แต่การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ ก็ยังไม่ยุติ และนำไปสู่
การยึดสถานที่สำคัญ คือ การยึดพื้นที่สนามบินสุวรรณภูมิอันเป็นศูนย์กลางคมนาคมทางอากาศ
ของประเทศ ดังความที่ว่า

ตอนที่หล้าปีกดำข่าวในนา ข่าวว่าขณะนั้นพวกเสื้อเหลืองยึดรัฐสภา...
เมื่อข่าวเริ่มแตกกระบังใบเขียวสด พวกเสื้อเหลืองยึดสนามบินสุวรรณภูมิ...พอ
ข่าวเริ่มตั้งท้องรัฐบาลก็เปลี่ยนคณะบริหาร มีการจัดตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ พวก
เสื้อเหลืองได้รับชัยชนะและสลายการชุมนุม...

(หล้าไม้ไล่เสื้อ. ๒๕๕๓ : ๑๖๐)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มพันธมิตรฯ ได้เข้าไปยึดสถานที่ราชการสำคัญและสนามบินสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นจริงใน พ.ศ. ๒๕๕๑ และสุดท้ายกลุ่มพันธมิตรฯ ก็ปฏิบัติการได้สำเร็จ ดังที่ พี่สาวของผม ได้สะท้อนเหตุการณ์ดังกล่าว ดังตัวอย่างที่ว่า

... ในวันที่พันธมิตรฯ เข้ายึดสนามบินสุวรรณภูมินั่นเองที่เชอ โทรมมา

...และช่างนำอัศจรรย์ใจที่มันเกิดขึ้นจริง ๆ หลังคำวินิจฉัยของศาล

รัฐธรรมนูญประกาศยุบ ๓ พรรคการเมือง พี่สาวก็ปล้นลูกชิ้น โห่ร้องประกาศชัยชนะร่วมกับพันธมิตรฯ... ร้อยเก้าสิบสามวัน... เราชนะแล้ว

(พี่สาวของผม. ๒๕๕๒ : ๑๖-๑๗)

เนื้อหาที่ยกมานอกจากแสดงถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่กลุ่มพันธมิตรฯ ยึดสนามบินและสถานที่ราชการ ยังสะท้อนให้เห็นถึงกรณีการยุบ ๓ พรรคร่วมรัฐบาลในช่วงเวลาดังกล่าว ประกอบด้วยพรรคพลังประชาชน พรรคชาติไทย และพรรคมหาชนไทย ซึ่งมีผลทำให้คณะรัฐบาล โดยพรรคการเมืองเหล่านี้ถูกถอดถอนและยังผลให้กลุ่มพันธมิตรฯ ยอมสลายการชุมนุมไป

สรุปได้ว่า เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าสะท้อนภาพหลังเหตุการณ์รัฐประหาร กลุ่มคนในสังคมมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง กลุ่มอำนาจเก่ายังพยายามแทรกแซงการเมืองไทย มีการระดมคนจำนวนมากเพื่อต่อต้านรัฐประหารและรัฐบาลใหม่ ขณะเดียวกันก็มีคนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งต่อต้านอำนาจของรัฐบาลเก่า ก็ออกมาเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องเช่นกัน เพื่อขับไล่อำนาจเก่าและรัฐบาลที่พวกเขาคิดว่าเป็นหุ่นเชิดของอำนาจเก่า

๓.๑.๑.๑.๒.๒ การโฆษณาชวนเชื่อทางการเมือง

ในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓ ได้สะท้อนให้เห็นถึงการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อปลุกระดมคนในสังคมให้ร่วมอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มคนต่าง ๆ โดยใช้วิธีการหลากหลายในการชักชวนย้ายผู้คนในสังคมออกมาประท้วงชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง อย่างดุเดือด

ปัญหาดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นในเรื่อง **วันใหม่** ที่กล่าวถึงคนในสังคมบางส่วนที่ต่อต้านรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มีการปลุกระดมย้ายผู้ให้ประชาชนต่อต้านรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ทั้งที่รัฐธรรมนูญได้ตีพิมพ์ออกมาเพียงไม่กี่วัน ประชาชนอย่าง “เขา” ในเรื่อง **วันใหม่** ยังไม่ได้อ่านและไม่รู้เรื่องรัฐธรรมนูญฉบับนี้ว่าเป็นอย่างไร ดังตัวอย่างที่ว่า

เมื่อรถกระบะคันหนึ่ง คิดพร้อมด้วยโทรโข่ง คล้ายกับพวกเชิญชวนไปงานบุญ หากแต่เนื้อความ...เป็นการเชิญชวนให้ไปล้มร่างรัฐธรรมนูญ สิ่งแรกที่สกิดใจเขาก็คือ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เพิ่งแจกจ่ายถึงประชาชน ไม่เกินอาทิตย์ที่

ผ่านมา เขาคิดว่าไม่มีทางเลยที่ใครคนหนึ่งจะอ่านหนังสือเล่มนี้ได้เร็วขนาดนี้ เว้นแต่เป็นคนเขียนขึ้นมาเอง

(วันใหม่. ๒๕๕๐ : ๑๖๑)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า มีคนบางส่วนช่วย ชักชวนให้ประชาชนไปเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐธรรมนูญที่เพิ่งเขียนขึ้นมาใหม่ ทำนองเดียวกันในเรื่อง **สี่แยกสมมุติ** ก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะเช่นนี้ ตัวละคร “พ่อบักหม่า” เป็นชาวชนบทในภาคอีสาน เขากับคนในหมู่บ้านถูกชักชวนให้ไปทวงคืนรัฐธรรมนูญฉบับเก่าที่เมืองหลวง ทั้งที่เขาไม่รู้ว่รัฐธรรมนูญเป็นเช่นไร แต่ด้วยการโฆษณาชวนเชื่อที่ยั่ว และความรักชาติรักแผ่นดินเขาจึงตัดสินใจออกไปช่วย “ค้นหา” ตามคำชักชวน ดังตัวอย่างที่ว่า

น้ำเสียงชายร่างอ้วนหน้ารถบัสดังขึ้นอีกครั้ง ด้วยมือของพวกเราแต่ละ
จะช่วยกันทวงคืนรัฐธรรมนูญ กลับคืนมาสู่แผ่นดินของเราให้ได้

พ่อบักหม่าหุบเปลือกตาลง นึกถึงคำว่า รัฐธรรมนูญ โอ้... บัดนี้มันหายไป
แล้วหรือ ข้าไม่อยากเชื่อเลย เออเออะ ไหน ๆ ก็มากับเขาแล้วรับปากเขาแล้วข้าจะ
ช่วยเขาให้ถึงที่สุด

(สี่แยกสมมุติ. ๒๕๕๐ : ๑๖๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า มีการโฆษณาชักชวนช่วยหรือหลอกลวงประชาชนที่ไม่รู้เรื่องให้เคลื่อนไหวชุมนุมประท้วง และมีบางคนอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์มาโฆษณาชวนเชื่อโดยปลุกระดมประชาชนให้เกิดยึดชั่งฝ้ายตรงข้าม ดังเช่นในเรื่อง **สี่แยกสมมุติ** “พ่อบักหม่า” ถูกปลุกระดมให้ไปชุมนุมที่กรุงเทพมหานคร โดยอ้างถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังตัวอย่างที่ว่า

... เสียงจากลำโพงดังขึ้นม่อีก... นี้ถ้าพวกเราไม่ออกมาช่วยกัน สถานการณ์
บ้านเมืองคงไม่ต่างไปจากภาคใต้ พวกคลั่งลัทธิการทำลายล้างกำลังสร้างความ
ปั่นป่วนวุ่นวาย... เรามีการปกครองระบอบประชาธิปไตย เรามีรัฐบาลที่มาจากการ
เลือกตั้ง เรามีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของชาติ ที่สำคัญพระองค์ทรงเป็น
กษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก ที่นี้้องจะต้องช่วยกันปกป้องมิให้ใครมาล้มล้างอย่าง
เด็ดขาด

(สี่แยกสมมุติ. ๒๕๕๐ : ๑๖๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า มีการปลุกระดมโดยอ้างถึงสถาบันพระมหากษัตริย์มาใช้ประโยชน์ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง นอกจากนี้แล้วยังแจกจ่ายสิ่งของให้แก่ประชาชนและชักชวนให้ต่อต้านรัฐ ทั้งที่ประชาชนไม่ทราบเหตุผล ดังเช่นในเรื่อง **เอาละวะขัดขึ้น** ดังตัวอย่างที่ว่า

“คือว่าจะอี” ไอ้แดงป้อนปากกระชิบทั้งที่อยู่กันสองคนกลางทุ่งนา “ใน
ตลาดบ้านเฮานะ มีคนเอาเสื้อแดงนี้มาแจก บอกว่าให้ใส่ มันบอกว่าใส่แล้วเฮาต้อง

ต่อต้านรัฐบาลที่บ่ชอบธรรม เขาก็บ่รู้ว่าใคร...แต่มันท้อเสื่อฟรี ๆ เขาก็เอา มันว่า
...รัฐบาลสั่งอะหยังมาก็บ่ต้องยะ...บ่ต้องทำตาม”...

(เอาละวะขัดขึ้น. ๒๕๕๒ : ๑๗๒)

นอกจากการ โฆษณาชวนเชื่อที่หลอกลวงประชาชนแล้วยังใช้เงินจ้างคนมาช่วยสร้าง
สถานการณ์ให้เกิดความรุนแรง และสร้างความสับสนให้กับเจ้าหน้าที่กับประชาชนอีกด้วย ดังใน
เรื่อง สี่แยกสมมุติ มีการจ้างให้สร้างสถานการณ์โดยใช้อาวุธ หรือเครื่องมือต่าง ๆ มาก่อเหตุสร้าง
ความเข้าใจผิดให้กับกลุ่มผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ จนทำให้เกิดการปะทะกัน ดังที่ “พ่อบักหม่า” ได้
สนทนากับชายคนหนึ่งว่า

“หลายฝ่ายหลายพวก เอ๊ะ...พวกพี่เป็นฝ่ายไหนกันละ คาคผ้าแดงบนหัว
ไม่ใช่พวกผมสักหน่อย”

“แล้วพี่ชายอยู่ข้างไหนละ” พ่อบักหม่าถามดัง ๆ ...

“ข้างไหนก็ได้ถ้ามีตั้งคำให้” เขาตอบแล้ววิ่งไปอีกทางทันที

...พ่อบักหม่าแลเห็นชายคนหนึ่ง...วิ่งเหย่า ๆ เข้ามาถามเสียงเข้มข้างหู

“เห็น ไอ้คนตัวดำ ๆ ที่วิ่งมาเมื่อกี้ไหม”

“อ้อ...เขาไปแล้วละ จะตามไปทำไมครับ” พ่อบักหม่าถาม

“มันร้าย ขว้างก้อนอิฐทางเท้าใส่ตำรวจโครม ๆ ห้ามก็ไม่หยุด”

(สี่แยกสมมุติ. ๒๕๕๓ : ๑๗๖)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า มีการจ้างคนร้ายมาสร้างสถานการณ์ในท่ามกลาง
ความวุ่นวายของการชุมนุมทางการเมือง ใช้ความรุนแรงทำร้ายเจ้าหน้าที่ สร้างความเข้าใจผิดที่ยั่ว
ให้เกิดการปะทะกัน

ตัวอย่างที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าการชุมนุมเคลื่อนไหวของกลุ่มคนต่าง ๆ เกิดจาก
การโฆษณาชวนเชื่อที่ปลุกระดมประชาชนที่ไม่รู้ข้อมูลข่าวสารให้ไปร่วมชุมนุม มีการกล่าวอ้างถึง
สถาบันเบื้องสูงเพื่อปลุกระดมคนในสังคมให้ร่วมอุดมการณ์ด้วยกัน และที่ยิ่งทำให้สถานการณ์
บ้านเมืองเลวร้ายยิ่งขึ้นก็คือ มีการว่าจ้างคนให้ไปชุมนุมหรือสร้างสถานการณ์และสร้างความเข้าใจ
ผิด ความสับสน จนทำให้เกิดการปะทะระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ทหาร

๓.๑.๑.๑.๒.๓ เหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง

การต่อต้านรัฐบาลโดยการชุมนุมและการ โฆษณาชวนเชื่อ การช่วยของของกลุ่มคนต่าง ๆ ใน
สังคมได้นำไปสู่เหตุการณ์การปะทะที่เป็นความรุนแรง โดยเฉพาะการชุมนุมของกลุ่มแนวร่วม
ประชาธิปไตยเพื่อต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) หรือกลุ่มคนเสื้อแดงกับการชุมนุมของ
กลุ่มพันธมิตรฯ ซึ่งมีการปะทะกันระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุม และระหว่างเจ้าหน้าที่กับกลุ่มผู้ชุมนุม อีก
ทั้งมี “มือที่สาม” ได้สร้างสถานการณ์ที่รุนแรงอีกด้วย

ความขัดแย้งของกลุ่มคนทั้งสองฝ่ายที่ไม่สามารถประนีประนอมกันนั้นนำไปสู่การปะทะกันระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมกันเองและการปะทะระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้เกิดเหตุการณ์นองเลือด มีผู้คนบาดเจ็บล้มตาย ดังตัวอย่างในเรื่อง สะพาน ที่ว่า

นักข่าวคนดังกล่าวถึงเหตุการ์ณสำคัญของการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมเรียกร้องกับกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย การปะทะคู่นี้มีผู้ได้รับบาดเจ็บหลายคน... ตำรวจมีหลายคนได้รับบาดเจ็บเช่นกัน

(สะพาน. ๒๕๕๑ : ๓๐)

ในเรื่อง พี่สาวของผม ก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่มีลักษณะเดียวกัน ดังตัวอย่างที่ว่า

ข่าวในทีวี. กองกำลังติดอาวุธของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการบุกเข้าโจมตีการด์พันชมิตรฯ... ผู้สื่อข่าวรายงาน- ฝ่าย นปก. เสียชีวิต ๑ คนและบาดเจ็บอีกหลายคน

(พี่สาวของผม. ๒๕๕๒ : ๑๓)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า การชุมนุมของทั้งสองฝ่ายได้นำไปสู่ปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างผู้ชุมนุมและกับเจ้าหน้าที่รัฐ มีการใช้อาวุธสงคราม ทำให้ทั้งสองฝ่ายได้รับบาดเจ็บและล้มตาย เป็นบรรยากาศที่ไม่ต่างกับการต่อสู้ในสมรภูมิ ดังตัวอย่างที่ว่า

ข่าวบอกว่าเกิดการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่เมื่อคืนนี้ และ มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจากเหตุการณ์นี้ด้วย ภาพข่าวแสดงให้เห็นถึงความซุลมุนวุ่นวายบนท้องถนนที่เต็มไปด้วยกลุ่มคนเสื้อแดงและทหาร อีกภาพเป็นภาพของผู้บาดเจ็บจากการปะทะมีเลือดนองเต็มพื้นถนน และหลายคนกำลังวิ่งหนีเพื่อเอาชีวิตรอด

(ครอบครัวของผม(ในสังคมสองสี). ๒๕๕๓ : ๒๐)

เช่นเดียวกับในเรื่อง สีแยกสมมุติ ก็ได้มีเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นถึงการปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ชุมนุมที่เกิดขึ้น กลุ่มผู้ชุมนุมขว้างปาอาหารตำรวจที่เข้ามาคุมสถานการณ์ ดังความที่ว่า

ดูพวกนั้นสิ วิ่งไปวิ่งมาเหมือนหมาโดนน้ำร้อน... ไปทางคนกลุ่มหนึ่งที่แตกฮือมาจากสีแยกฝั่งซ้ายมือ ตามติด ๆ ก็ขอขว่น้ำเปล่า รองเท้าแตะ และกระป๋องน้ำอัดลมปลิวว่อนอยู่เหนือไม้กระบองของเหล่าตำรวจ

(สีแยกสมมุติ. ๒๕๕๐ : ๑๗๕)

ในทำนองเดียวกันในเรื่อง เราต่างก็แปลกหน้าอยู่ท่ามกลางหมอกควันของสงคราม มีเนื้อหาสะท้อนให้เห็นถึงการปะทะระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่รัฐจนทำให้ต้องปิดถนนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อความปลอดภัย ดังตัวอย่างที่ว่า

ในทีวีบอกว่า กลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดงเกิดปะทะกับทหารและตำรวจที่เข้า

มาควบคุมการชุมนุม เส้นทางสัญจรบางจุดในกรุงเทพฯ จึงถูกปิดเนื่องจากไม่
แน่ใจเรื่องความปลอดภัย

(เราต่างก็แปลกหน้าอยู่ท่ามกลางหมอกควันของสงคราม. ๒๕๕๓ : ๑๓๐)

จากเนื้อเรื่องที่ยกมาจะเห็นได้ว่าการชุมนุมของกลุ่มคนต่าง ๆ ได้นำไปสู่ความรุนแรง และ
สถานการณ์บ้านเมืองยิ่งเลวร้ายลงไปอีกก็คือ มีพลกำลังที่ไม่ทราบฝ่ายใช้อาวุธสงครามกราดยิง
กลุ่มผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่ทหาร ทำให้มีคนล้มตายบาดเจ็บอีกมากมาย ดังตัวอย่างที่ว่า

สำนักข่าวแทบทุกช่องพร้อมใจกันรายงานเหตุการณ์นองเลือดที่เกิดขึ้น
เมื่อคืนที่ผ่านมา แต่ก็ยังไม่มีย่อสรุปที่แน่ชัดว่าใครคือผู้ใช้อาวุธสงครามทำร้ายผู้
ชุมนุมและทหาร ในข่าวเสนอภาพที่เกิดเหตุที่ยังมีร่องรอยของการปะทะ คราบ
เลือดยังเกรอะกรังอยู่บนพื้นถนน จากนั้นผู้สื่อข่าวรายงานจำนวนผู้เสียชีวิตและ
บาดเจ็บ

(ครอบครัวของผม (ในสังคมสองสี). ๒๕๕๓ : ๒๒)

เช่นเดียวกับในเรื่อง หน้าต่าง ก็ได้แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์การใช้อาวุธสงครามยิง
ประชาชน ดังตัวอย่างที่ว่า

ขณะที่พวกเราอีกฟากฝั่งบาดเจ็บหลายสิบคนจากการ โจมตีของระเบิด
ไม่ทราบฝ่าย ผู้ชุมนุมของพวกเราอีกด้านหนึ่งพากัน โห่ร้องยินดี...

(หน้าต่าง. ๒๕๕๓ : ๑๔๖)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า เหตุการณ์ความรุนแรงไม่ได้เกิดมาจากการปะทะของ
กลุ่มที่มาชุมนุมเท่านั้น หากแต่ยังมีพลกำลังที่ไม่ทราบฝ่ายมาสร้างสถานการณ์ โดยใช้อาวุธสงคราม
กราดยิงและประหารชีวิตกลุ่มผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้มีคนบาดเจ็บล้มตายจำนวนหนึ่งด้วย

สรุปได้ว่า การชุมนุมของกลุ่มคนในสังคมได้นำไปสู่เหตุการณ์ความรุนแรง ทั้งระหว่าง
กลุ่มผู้ชุมนุม ระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ และมีมือที่สามคอยสร้างสถานการณ์ทำให้มีความ
สับสนและเข้าใจผิดระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่ ทำให้สถานการณ์ทางการเมืองเลวร้ายยิ่งขึ้น
และยังทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนอย่างมาก มีคนล้มตายบาดเจ็บจากเหตุการณ์การปะทะ
กันด้วย

ตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสรุปได้ว่า หลังจากการทำรัฐประหาร กลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมไทยที่
มีอุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างกันออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง โดยใช้วิธีการ
หลากหลายในการ โฆษณาชวนเชื่อ ชักชวนให้คนในสังคมร่วมอุดมการณ์และออกมาชุมนุมทาง
การเมืองซึ่งเป็นไปด้วยความรุนแรง ส่งผลให้สังคมไทยเป็นไปด้วยความวุ่นวายและไม่มั่นคง

๓.๑.๑.๑.๓ ความตึงเครียดในสังคมไทย

เหตุการณ์ทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้สะท้อนถึงบรรยากาศที่ตึงเครียดและน่ากลัว

เหมือนกับการเกิดสงครามกลางเมือง มีการต่อสู้และทำร้ายกันของผู้เป็นศัตรูกัน มีคนล้มตาย บาดเจ็บทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

ผู้เขียนเรื่องสั้น ได้สะท้อนบรรยากาศที่ตึงเครียดในเรื่อง **คนหาปลา** กล่าวถึงเหตุการณ์ ความรุนแรงที่ได้ส่งผลให้ประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้องทั้งชาวต่างชาติและชาวไทยผู้บริสุทธิ์ต้องสูญเสีย ชีวิตและทรัพย์สินไป ดังตัวอย่างที่ว่า

ข่าวว่ายิงกันเข้าแล้วบ้านเรือนฝั่งธนฯ พังเป็นแถบ ๆ ข่าวเข่าว่ามีคนตาย ด้วย ทั้ง ไทย ทั้งฝรั่ง คนฝรั่งนี่เขาว่าเป็นนักข่าวหนังสือพิมพ์ชื่อดังชะด้วย คราวนี้ ประเทศไทยเราคงโดนสวดแหละละ

(คนหาปลา. ๒๕๕๒ : ๔๓)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสอดคล้องกับเรื่อง **คนหาปลา** ที่กล่าวว่า

ท้องฟ้าเจือสีส้มอม โทกมากขึ้น...พร้อมกับเสียงปืนดังสนั่นหวั่นไหว ชาวบ้านพากันวิ่งหนีกลัวเสียงปืน พอควันปืนจางลงก็พบการพินาศของบ้านเรือน ราษฎร ผู้สื่อข่าวลี้ภัยลี้ภัยเกลือกพีนสกปรก คนหาเข้ากินคำหลายคนถูกห้าม ร้องแรงเข้าประตูโรงพยาบาล...

(คนหาปลา. ๒๕๕๓ : ๔๐)

เนื้อเรื่องที่ยกมาได้สะท้อนให้เห็นถึงเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๓ โดย กล่าวถึงนักข่าวช่างภาพผู้ป่วนถูกยิงตายในขณะที่ทำข่าว เป็นสถานการณ์ที่สะท้อนในเนื้อเรื่องที่แสดง ว่าสังคมตกอยู่ในสภาพของสงครามกลางเมืองอย่างชัดเจน สอดคล้องกับในเรื่อง เราต่างก็แปลก หน้าอยู่ท่ามกลางหมอกควันของสงคราม ที่มีเนื้อหาว่า

...เมืองหลวง เมืองที่มีการขว้างปาระเบิดราวเป็นการเล่นสนุกของเด็ก เกร เมืองที่มีมือมืดถือปืนเข้าไปกราดยิงสถานที่ต่าง ๆ เพื่อสร้างความปั่นป่วนไม่ เว้นวัน เมืองที่มีความปลอดภัยในชีวิตของผู้คนเหมือนเส้นด้ายซึ่งอยู่ใกล้กองเพลิง ...เมืองที่กำลังมีคนล้มเจ็บและตายลงจากสงครามแก่งแย่งทางการเมือง เมืองที่ ความแตกแยกได้กลายร่างเป็นปีศาจเข้าเข่นฆ่าคนเลือดสีเดียวกันอย่างไม่ปราณี

(เราต่างก็แปลกหน้าอยู่ท่ามกลางหมอกควันของสงคราม. ๒๕๕๓ : ๑๓๒)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า สังคมไทยตกอยู่ในสภาพความวุ่นวายยุ่งเหยิง เปรียบเสมือนเกิดสงครามกลางเมือง ซึ่งสอดคล้องกับตัวอย่างที่ว่า

ข่าวรายงานความเคลื่อนไหวเหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดง ซึ่งตอนนี้เหตุการณ์ลุกลามบานปลาย มีคนล้มเจ็บและตาย ไม่สามารถระบุจำนวน ได้ เมืองทั้งเมืองกำลังตกอยู่ในความอลหม่านทางการเมืองที่ยืดเยื้อยาวนาน

(เราต่างก็แปลกหน้าอยู่ท่ามกลางหมอกควันของสงคราม. ๒๕๕๓ : ๑๓๑)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า มีคนบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก บรรยากาศในเมืองหลวงนั้นเต็มไปด้วยความวุ่นวาย นอกจากนี้ยังมีข่าวลือที่กระจายไปทั่วยิ่งทำให้สังคมวุ่นวายและตึงเครียดมากขึ้น ดังตัวอย่างที่ว่า

รัฐบาลยืนยันว่าจะไม่ใช้ความรุนแรงกับผู้ชุมนุม ส่วนฝ่ายผู้ชุมนุมก็ป่าวประกาศว่าจะยื่นหยัดประท้วงโดยสันติ แต่ก็ยังมีข่าวลือว่ารัฐบาลมีแผนจะสลายการชุมนุมในเร็ววันนี้ บ้างก็บอกว่าผู้ชุมนุมซ่อนอาวุธสงครามเพื่อสู้กับกองกำลังของรัฐบาล และยังมีอีกสารพัดข่าวลือข่าวลวงที่ไม่รู้ว่ามีต้นตอมาจากไหน และไม่รู้ข่าวว่าข่าวไหนจริงข่าวไหนเท็จ บรรยากาศของบ้านเมืองยามนี้บอบอลไปด้วยความหวาดกลัวไม่ไว้วางใจกัน และแตกแยกแบ่งฝ่ายอย่างชัดเจน...

(ครอบครัวของผม (ในสังคมสองสี), ๒๕๕๓ : ๑๘)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า สถานการณ์การเมืองไทยตกอยู่ในสภาวะความเดือดร้อนอย่างหนัก เหตุอันตรายเป็นเหตุเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ ข่าวลือทำให้ประชาชนสับสน หวาดกลัว บรรยากาศของบ้านเมืองจึงบอบอลไปด้วยความไม่ไว้วางใจและความไม่มั่นคง

สรุปได้ว่า เหตุการณ์การเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของกลุ่มคนในสังคมนำไปสู่การปะทะและการต่อสู้ด้วยอาวุธสงคราม ทำให้สภาพสังคมและการเมืองมีบรรยากาศที่ตึงเครียด เปรียบเสมือนบ้านเมืองตกอยู่ในสภาพสงครามกลางเมือง และประชาชนมีความสับสน ไม่ไว้วางใจกัน รู้สึกว่าไม่มั่นใจต่อความปลอดภัย

จากการศึกษาวิเคราะห์สภาพทางการเมือง ตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในช่วง พ.ศ. ๒๕๖๔ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๓ หลังจากรัฐประหาร สถานการณ์การเมืองไทยมีความผันผวนและความไม่มั่นคงมากยิ่งขึ้น ถึงแม้จะประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ แต่ประชาชนรู้สึกว่านี่เป็นกฎหมายที่บังคับประชาชนปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ดังเช่นการบังคับให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง นอกจากนี้คนในสังคมได้แตกแยกทางความคิดทางการเมืองกันอย่างชัดเจนโดยใช้ เสือสีเป็นสัญลักษณ์ และออกมาชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างยืดเยื้อ จนทำให้เกิดเหตุการณ์ ความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง และบานปลายกลายเป็นการจลาจล มีคนล้มตายบาดเจ็บมากมาย อีกทั้งยังมีการสร้างสถานการณ์และข่าวลือต่าง ๆ ทำให้ประชาชนในสังคมเกิดความหวาดกลัว และ มีความสับสน ไม่ไว้วางใจความมั่นคงในการดำเนินชีวิตในยุคสมัยนั้น

๓.๑.๑.๒ ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง

การเมืองของไทยในช่วง พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓ เกิดความวุ่นวายและความผันผวนนอกจากกลุ่มคนต่าง ๆ ใ้ได้ออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างยืดเยื้อและนำไปสู่ความรุนแรงแล้ว ปัญหาความคิดทางการเมืองของคนในสังคมที่ขัดแย้งกันเป็นปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้สังคมการเมืองไทยเกิดสถานการณ์ดังที่ได้กล่าวมา ความขัดแย้งได้ขยายไปทุกวงการทุกหมู่เหล่าใน

สังคมไทย เช่น ครอบครัว ครูอาจารย์ ข้าราชการ และมีความเชื่อตามการชักชวนให้แบ่งพวกแบ่งฝ่าย เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความขัดแย้ง ดังนี้

ก) ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวเกิดขึ้นในครอบครัวไทยทั่วประเทศ สมาชิกในครอบครัวมีความคิดทางการเมืองที่ขัดแย้งกันและยากที่จะประนีประนอมกันได้ ดังเช่น ในเรื่อง **ครอบครัวของผม (ในสังคมสองสี)** พ่อแม่ของ “ผม” มีความคิดทางการเมืองที่แตกต่างกัน พ่อเห็นความเลวของอดีตนายกรัฐมนตรีซึ่งถูกโค่นล้มอำนาจโดยคณะรัฐประหารและลี้ภัยอยู่ต่างประเทศ แต่แม่ “ผม” เป็น นปช. กลับเห็นแต่ความดีของเขา และเกลียดชังรัฐบาล ทั้งสองคนอยู่บ้านเดียวกันแต่มีความคิดทางการเมืองตรงข้ามกัน เช่นเดียวกับเรื่อง **พี่สาวของผม “คำม่วน”** เป็นพี่สาวของ “ผม” อยู่ฝ่ายพันธมิตรฯ แต่พ่อเป็น นปช. ในเวลานี้คนในสังคมส่วนใหญ่ก็เห็นด้วยกับการเลือกฝ่าย และเชื่อตามกระแสความคิดที่ให้เลือกข้าง ดังตัวอย่างที่ว่า

ที่ผ่านมามคนไทยส่วนมากคงเห็นด้วยกับอาจารย์ท่านหนึ่งที่แนะนำให้
พวกเราเลือกข้าง หรือบางคนเรียกว่าตั้งธง ผมก็เป็นคนหนึ่งที่ตั้งใจเลือกแล้ว...
(เพราะธงผืนนั้น. ๒๕๕ : ๑๗๒)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า คนในสังคมส่วนมากเห็นด้วยกับการเลือกข้าง ซึ่งในที่นี้ไม่เว้นแม้แต่ผู้มีการศึกษามีความรู้ ในสังคมครูอาจารย์ซึ่งเป็นพ่อพิมพ์แม่พิมพ์ของประเทศชาติอย่างครูในเรื่อง **โทรทัศน์ขาว-ดำ** ก็ได้แบ่งฝ่ายกันอย่างชัดเจน ดังตัวอย่างที่ว่า

การแบ่งฝักแบ่งฝ่ายของเพื่อนครู จนหลายคนเสียใจกันในวงเหล้าจาก
เรื่องของความเห็นอันแตกต่างทางการเมือง สุดท้ายเพื่อนที่คบหากันมานานต้อง
เลิกคบกัน ข้าพเจ้าไม่ยอมเชื่อว่าการเข้าสังกัดสีเสื้อทางการเมืองจะมีอิทธิพลได้
ถึงเพียงนี้...

(โทรทัศน์ขาว-ดำ. ๒๕๕๓ : ๗๗)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ในกลุ่มผู้มีอาชีพเป็นครูก็มีความคิดทางการเมืองที่แตกแยกกัน และมีการเลือกข้างหรือ “ตั้งธง” อย่างชัดเจน เช่นเดียวกับในเรื่อง **สะพาน** ชาวบ้านในหมู่บ้านของ “ผม” ที่อาศัยอยู่สองฟากฝั่งคลองมีความคิดเห็นในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกัน จึงทำให้คนสองฝั่งคลองมีความขัดแย้งและแบ่งฝ่ายกัน ดังความที่ว่า

หัวคะแนนแบ่งเป็นสองฝ่ายชัดเจน ผู้คนฝั่งคลองบ้านผมซึ่งส่วนใหญ่
เป็นครอบครัวใหม่พร้อมทะเลาะกันให้น้ำชัย...ทะเลาะนิยมนของน้ำชัยจึงขยับ
เพิ่มขึ้นทุกวัน ลูกน้องกำนันเริ่มอวดอำนาจเถื่อนข่มขู่หัวคะแนน ขณะที่น้ำชัยเองก็
ประมาณว่าการเลือกคนเพราะอำนาจบารมีนั้นเป็นเรื่องโง่เขลา การแข่งขันทวี
ความรุนแรงขึ้น เกิดการทะเลาะกันตามร้านน้ำชาบ่อยครั้ง...

(สะพาน. ๒๕๕๑ : ๒๓-๒๔)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ในหมู่บ้านเล็ก ๆ เมื่อมีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล คนในหมู่บ้านก็มีความแตกแยกด้านความคิดทางการเมืองอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับเรื่อง เราต่างแปลกหน้าอยู่ท่ามกลางหมอกควันของสงคราม ที่ได้แสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งนั้นได้ลุกลามไปในวงกว้างของสังคม ดังตัวอย่างที่ว่า

ผมมองดูข่าวจากทีวีจอสูงใหญ่ นึกถึงเวทมนตร์ชั่วร้าย เสื้อต่างสี หรือความคิดแตกต่าง หรือความเชื่อมงาย ใครกันหนอปลุกเร้าให้ความตายบนท้องถนนเกิดขึ้นอย่างน่าชยาค ใครกันหนอสวมรองเท้าแห่งความตายให้เดินทางมาในความมืด ผู้คนเข้าห้ำหั่นอย่างบ้าคลั่ง ปล่องเมืองทั้งเมืองให้เป็นศูนย์กลางของความขัดแย้งไม่สิ้นสุด ?

(เราต่างแปลกหน้าอยู่ท่ามกลางหมอกควันของสงคราม. ๒๕๕๓ : ๑๓๑)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนได้มีความแตกแยกและแบ่งฝ่าย ต่างยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ตัวเองคิดว่าถูกต้อง มีการชุมนุมเคลื่อนไหวด้วยความรุนแรง และปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองเช่นนี้ได้กระจายออกไปอย่างกว้างขวาง

สรุปได้ว่า ความขัดแย้งด้านความคิดทางการเมืองของคนไทยกลุ่มต่าง ๆ เป็นปัญหาทางการเมืองที่สำคัญต่างคนต่างยึดความคิดของตัวเอง และไม่ยอมฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน จนกระทั่งนำไปสู่การชุมนุมเคลื่อนไหวที่มีความรุนแรงในเวลาต่อมา

ข) ในวงการราชการความขัดแย้งด้านความคิดทางการเมืองทำให้ข้าราชการแตกแยกและแบ่งฝ่ายกัน และมีความไม่แน่นอนมากขึ้นด้วย เมื่อผู้มีอำนาจคอยตรวจสอบฝ่ายตรงข้ามเพื่อใช้อำนาจกับฝ่ายตรงข้าม

วงการราชการก็มีความแตกแยกกันและเลือกฝ่ายกัน เพราะยังถูกกดดันจากกลุ่มอำนาจ ดังนั้นเพื่อความอยู่รอดในการทำงาน ข้าราชการจึงจำเป็นต้องเลือกข้าง ดังเช่นในเรื่อง ปีกแห่งเสรีภาพ ดังตัวอย่างที่ว่า

สองปีมานี้...เป็นยุคที่ข้าราชการต้องตกอยู่ในภาวะที่พลิกผันหวั่นผวกกับอนาคตของตนเอง มีการตามล้างตามเช็ดอย่างเคียดแค้นชิงชัง... เป็นยุคที่เกมทางการเมืองซับซ้อนอย่างน่าสะพรึง มีการแบ่งข้างเป็นฝักฝ่าย นั้นหมายถึงทางรอดหรือทางร่วง เลือกข้างสิแล้วคุณจะรอด

(ปีกแห่งเสรีภาพ. ๒๕๕๑ : ๑๔๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า สถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อข้าราชการ เป็นปัญหาความแตกแยกที่ได้แทรกซึมในวงการราชการ สอดคล้องกับในเรื่อง ผมกับผมอีกคน(ข้ามให้พันหุบเหวแห่งความเกลียดชัง) ดังที่ “ผม” กับ “ผมอีกคน” ได้สนทนากันว่า

“อ้อ...เป็นพวกปีศาจแดงเหมือนกัน...พี่น้องบางคู่คุยอะไรกันไม่ได้เลย

หมดเรื่องคุย ต่างคนต่างอยู่กัน ไป อ้อ...แล้วเขาอยู่ฝ่ายเสื้อแดงหรือเสื้อเหลืองล่ะ”

“เขาเป็นข้าราชการ”

“ข้าราชการก็เลือกฝ่าย”

“น่าจะแดง”...

(ผมกับผมอีกคน (ข้ามให้พ้นหุบเหวแห่งความเกลียดชัง). ๒๕๕๒: ๒๘)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาความแตกแยกด้านความคิดได้แทรกซึมเข้าวงการราชการไปแล้ว ซึ่งข้าราชการก็มีการแบ่งพวกเลือกฝ่ายเช่นเดียวกัน

สรุปได้ว่านอกจากประชาชนทั่วไปรวมทั้งวงการครูจะมีปัญหาความแตกแยกกันแล้ว ข้าราชการก็มีการแบ่งฝ่ายแยกสีกัน ซึ่งเป็นความแตกแยกที่เกิดขึ้นเหมือนกัน

ตัวอย่างข้างต้นสรุปได้ว่าเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความขัดแย้งด้านความคิดทางการเมือง ได้กระจายไปทั่วสังคมไทยและแทรกซึมเข้าในกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม ทำให้เกิดการแบ่งสีแบ่งฝ่ายกัน และปัญหาความแตกแยกได้กลายเป็นความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในสังคม

การศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสถานการณ์ทางการเมืองที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าในช่วง พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓ สรุปได้ว่า หลังจากรัฐประหาร สถานการณ์ทางการเมืองมีความวุ่นวายและสับสน เกิดปัญหาความแตกแยกด้านความคิดทางการเมืองในสังคม ทำให้มีการแตกแยกแบ่งฝ่ายโดยใช้เสื้อสีเป็นสัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหว และได้เกิดเหตุการณ์ที่นำไปสู่ความรุนแรงปะทะระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่รัฐ หรือการปะทะระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมที่อยู่คนละฝ่าย อีกทั้งยังมีการสร้างสถานการณ์ยั่วยุให้เกิดความวุ่นวายในสังคม ทำให้สถานการณ์บ้านเมืองมีความรุนแรงยิ่งขึ้น ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ทั้งด้านชีวิต ความเป็นอยู่และทรัพย์สิน ประชาชนบางคนต้องสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาวิกฤติทางการเมืองที่ไม่อาจแก้ไขได้

๓.๑.๒ บทบาททางการเมืองของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐

บทบาททางการเมืองของประชาชนในช่วง พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓ นอกจากการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการชุมนุมเพื่อเรียกร้องสิ่งต่างๆ แล้ว เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้ายังได้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาททางการเมืองของประชาชนอีกหลาย ๆ ด้าน เช่น ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชน สิทธิทางการเมืองต่าง ๆ รวมถึงสิทธิอื่น ๆ ที่ควรได้รับตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ เรื่องสั้นสำคัญที่ได้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาททางการเมืองของประชาชนมีจำนวน ๑๑ เรื่อง จำแนกตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๓.๑.๒.๑ การมีส่วนร่วมทางการเมือง

รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๗๒ มาตรา ๖๒ บัญญัติไว้ว่า “บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง” และ “บุคคลย่อมมีสิทธิติดตามและร้องขอให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ” ดังนั้นประชาชนจึงมีบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการเลือกตั้ง การตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ การชุมนุมประท้วงทางการเมืองด้วยสันติวิธีตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ แต่ยังคงมีประชาชนบางส่วนที่ยังนิ่งเฉยกับการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะประชาชนในชนบทซึ่งห่างไกลจากเมืองหลวง นอกจากนี้ปัญหาความเข้าใจในเรื่องการเมืองก็เป็นปัจจัยอีกอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเช่นกัน

การใช้สิทธิการเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย แต่ประชาชนในชนบทหรือบางส่วนไม่ให้ความสำคัญ ไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ทั้งที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เช่นชาวบ้านในเรื่อง แมวป่วย ถึงแม้ว่าจะมีการใช้มาตรการทางกฎหมายที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชนที่ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ชาวบ้านก็ไม่ไปเลือกตั้ง แม้จะถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง ก็ไม่สนใจ ดังตัวอย่างที่ว่า

... “คนเยอะเยอะ ไม่ไปเลือกตั้ง เขาถึงต้องลงหนังสือพิมพ์เรียกกันให้ไป
ชี้แจง ญาติของบางคนก็ไม่ไป แกรมไม่สนเรื่องตัดสิทธิ์อีก” ...

(แมวป่วย. ๒๕๕๐ : ๓๔)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนส่วนหนึ่งไม่สนใจเรื่องการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยผ่านการเลือกตั้งจึงไม่มีประโยชน์ใดสำหรับพวกเขา เช่นเดียวกับตัวละคร ชายของ “อี่เมียง” ในเรื่อง ทูเรียนการเมือง ซึ่งเป็นคนที่ไม่เคยไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งมาหลายสิบปีเพราะคิดว่าไม่มีประโยชน์อะไร ดังตัวอย่างที่ว่า

การเมืองกับยายเป็นเรื่องถูกกันเสียที่ไหน ยิ่งนานวันยิ่งไม่คุ้นเคย
เหมือนคนแปลกหน้าจะพบกันก็แค่ช่วงเลือกตั้งแล้วก็หายหน้าไป...สำหรับยาย
การเลือกตั้งประธานนักเรียนสมัยประถมฯ เป็นการเลือกตั้งที่ใกล้ชิดที่สุดเลือก
แล้วเห็นผลทันตา...นี่ถึงตอนนั้นยายอยากจะโตเร็ว ๆ จะได้มีสิทธิเลือกตั้งได้ แต่
พอมีสิทธิเลือกตั้งกลับรู้สึกเลือกตั้งแล้วไม่ได้อะไร เลือกไปที่เท่านั้น ยายก็เลย
เลือกนอนหลับทับสิทธิ์แบบที่เขาว่ากัน...

(ทูเรียนการเมือง. ๒๕๕๒ : ๗๗)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนไม่เห็นประโยชน์ของการมีความส่วนร่วมทางการเมืองอย่างจริงจัง ไม่ให้ความสำคัญกับสิทธิการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงไม่เกิดขึ้น เช่นเดียวกับประชาชนบางส่วนที่ไม่คุ้นเคยกับหน่วยงานราชการ ดังเช่นตัวละคร “บุญมัน”

ในเรื่อง ประชาธิปไตยในคอกไม้ไฟ ที่อยู่ภรรยา เลี้ยงวัวพอยู่พอกินในชนบท ตั้งแต่เกิดมาก็ยังไม่คุ้นเคยกับหน่วยงานรัฐ เมื่อต้องขึ้นศาลเขาถึงกับประหม่า ดังตัวอย่างที่ว่า

บุญมันใจสั้นเล็กน้อย ตั้งแต่เกิดมาก็ไม่เคยต้องไปสถานที่ราชการแบบนี้มาก่อน ไม่เคยแม้กระทั่งไปแจ้งเกิดแจ้งตาย หรือว่าแจ้งความอะไรทำนองนั้น ถ้าเลี้ยงได้เขาก็มักจะเลี้ยง ถ้ายอมไม่มีเรื่องได้เขาก็ยอม ประชาชนหาเข้ากินค่าอย่างบุญมันกับเมียจู้ ๆ จะให้เดินขึ้นศาลด้วยความมั่นใจก็คงจะเกินไปละ

(ประชาธิปไตยในคอกไม้ไฟ. ๒๕๕๑ : ๑๓๒)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า คนในชนบทที่ไม่มีโอกาสมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้นประชาชนหาเข้ากินค่าอย่าง “บุญมัน” จึงไม่มีความรู้ทางการเมืองไม่เข้าใจถึงบทบาททางการเมืองของตัวเอง เช่นเดียวกับในเรื่อง คนหาปลา ตัวละคร “นายเปล่ง” ซึ่งเป็นคนหาปลา เขามีการศึกษาน้อยมาก ไม่เคยสนใจข่าวคราวการเมืองแม้แต่น้อย เพราะทำมาหากินเพียงอย่างเดียว การเมืองสำหรับเขาจึงเป็นสิ่งที่ไกลตัวมากมาย เมื่อครุฑุยเรื่องปฏิบัติกับเขา เขาไม่แน่ใจว่าคืออะไร ดังตัวอย่างที่ว่า

“หรือครับ” เขาพูดอย่างไม่ค่อยแน่ใจว่า ปฏิบัติคืออะไรกัน? เขาอยากรู้เรื่องปลามากกว่า...และนี่ก็เสียใจที่ตัวเอง ไม่เคยสนใจข่าวคราว-ความเคลื่อนไหวของบ้านเมืองเลย แก่เป็นประชาชนที่มีแต่ความว่างเปล่า และช่างไร้ความหมายต่อการพัฒนาประเทศชาติยิ่งนัก นายเปล่งมองตัวเองเหมือนเป็นตัวถ่วงความเจริญของบ้านเมือง

(คนหาปลา. ๒๕๕๒ : ๔๒-๔๔)

จากเนื้อหาที่ยกมาจะเห็นได้ว่าประชาชนในชนบทที่หาเข้ากินค่า ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมือง ไม่สนใจเรื่องการเมืองแม้แต่การรับรู้ข่าวสาร จึงไม่สามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือมีน้อยมาก โดยเฉพาะประชาชนในชนบทที่ยากจนจะไม่มีเวลาสนใจเรื่องการเมือง อีกทั้งยังขาดการรับรู้ข่าวสารด้านการเมืองทำให้ประชาชนไม่ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งทางการเมือง ไม่ต้องการเกี่ยวข้องกับหน่วยงานรัฐ ดังนั้นบทบาททางการเมืองของประชาชนตามรัฐธรรมนูญจึงมีน้อยมาก

๓.๑.๒.๒ สาเหตุของการไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

การไม่มีบทบาททางการเมืองอย่างเต็มที่ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญมีสาเหตุจากหลายปัจจัย เรื่องสั้นได้สะท้อนให้เห็นถึงสาเหตุของปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

การขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองการเมืองเนื่องจากขาดการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยมาก ดังในเรื่อง สี่แยกสมมุติ ที่ “พ่อปักหม่า” ซึ่งเป็น

ชวานาในชนบทภาคอีสาน เขาไม่จบการศึกษาระดับประถมฯ ไม่รู้เรื่องการเมืองมากนัก เขาจึงไม่เคยมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริงมาก่อน แม้กระทั่งคำว่า “รัฐธรรมนูญ” ก็ยังไม่เข้าใจ เขาจึงถูกชักชวนได้ง่ายให้ไป “คืนหารัฐธรรมนูญที่หายไป” ดังตัวอย่างที่ว่า

น้ำเสียงชายร่างอ้วนหน้ารถบัสดังขึ้นอีกครั้ง “ด้วยมือของพวกเรา
แหละ จะช่วยทวงคืนรัฐธรรมนูญกลับคืนมาสู่แผ่นดินเราให้ได้”

พ่อบักหม่ำหุบเปลือกตาลง นึกถึงคำว่า รัฐธรรมนูญ โอ้... บัดนี้มัน
หายไปแล้วหรือ ข้าไม่อยากเชื่อเลย เอาเถอะไหน ๆ ก็มากับเขาแล้วรับปากเขาแล้ว
ข้าจะช่วยเขาให้ถึงที่สุด

(ตีแยกสมมุติ. ๒๕๕๐ : ๑๖๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า พ่อบักหม่ำมีความเข้าใจในเรื่องการเมืองการปกครอง
น้อยมาก เพราะไม่มีการศึกษา ไม่ได้ติดตามข่าวสารบ้านเมือง จึงเข้าใจว่ารัฐธรรมนูญเป็นสิ่งของชิ้น
หนึ่งที่ได้หายไปและทุกคนต้องช่วยกันไปค้นหา เช่นเดียวกับตัวละคร “สมบัติ” ในเรื่อง **ไปถึง
จุดหมาย** ซึ่งมีการศึกษาน้อย แม้จะเป็นผู้ที่ติดตามข่าวสารบ้านเมืองมามากแต่ก็ไม่เข้าใจการเมือง
การปกครองระบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ดังตัวอย่างที่ว่า

สมบัติไม่ได้พูดอะไรต่อ ที่จริงเขาก็ไม่รู้เรื่องรัฐสภาสักเท่าไรนัก ที่ผ่าน
มาก็แค่คุยตามที่ได้อ่านจากหนังสือเท่านั้น เขารู้ว่ารัฐสภาเป็นตึกใหญ่โต
กว้างขวางที่คนเก่ง ๆ เข้าไปรวมกันเพื่อพูดเรื่องกฎหมายของประเทศ และเพื่อ
อภิปรายเล่นงานอีกฝ่ายให้หนักมือเข้าไว้ ยิ่งถ้ามีการถ่ายทอดออกโทรทัศน์ด้วย
แล้วการพูดก็ยิ่งจะเผ็ดร้อนมากกว่าปกติ

(ไปถึงจุดหมาย. ๒๕๕๑ : ๑๕๗)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า แม้ว่า “สมบัติ” จะได้อ่านตามข่าวสารต่าง ๆ แต่เขาก็ไม่
เข้าใจการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ระบบรัฐสภาในความรู้ลึกของเขา
เป็นเพียงสถานที่แห่งหนึ่งที่คนเก่ง ๆ เข้าไปได้เถียงกัน นอกจากนี้ยังมีสาเหตุมาจากประชาชนถูก
ครอบงำจากทุนการเมือง ดังเช่นในเรื่อง **วันใหม่** ถึงแม้ “เขา” จะไปเลือกตั้งทุกครั้ง แต่คะแนนที่เขา
ลงไปเหมือนความสูญเปล่าที่ไม่มีประโยชน์ใด ๆ ดังตัวอย่างที่ว่า

นับตั้งแต่มีการเลือกตั้ง เขาเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้ไปลงคะแนนเสียงทุก
ครั้ง แม้ในใจเขาจะรู้อยู่แล้วว่าคะแนนที่ตัวเองลงไปในนั้น เป็นเพียงความเชื่อมั่นที่
สูญเปล่า คนส่วนใหญ่ต่างถูกยั่วยวนจากอำนาจเงินตรา โดยไม่รู้ว่าการกระทำ
เช่นนี้ได้ทำลายความเชื่อศรัทธา ของเพื่อนร่วมชาติ ตลอดจนอุดมคติอันงดงามใน
ประชาธิปไตย

(วันใหม่. ๒๕๕๐ : ๑๖๐)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนยังคงถูกรอจับงัดด้วยอำนาจเงิน มีการขายเสียง ทำให้ความศรัทธาของประชาชนเสื่อมไป ดังเช่นตัวละคร นายของ “อึ้งเมียง” ในเรื่อง **ทุเรียนการเมือง** ก็เป็นคนหนึ่งที่ไม่ได้ใช้สิทธิของตัวเองมาหลายสิบปี การขายสิทธิขายเสียงของคนส่วนใหญ่ในสังคม มีลักษณะเดียวกันในเรื่อง **ผู้ล่า** ก็ได้สะท้อนให้เห็นอำนาจของนักการเมือง คนในหมู่บ้าน “ดำ” รู้ว่าโครงการหลายโครงการในเทศบาลมีการทุจริต แต่ก็ไม่มีใครกล้าที่จะดำเนินการตามกฎหมาย เพราะเป็นการหาความเดือดร้อนใส่ตัวเอง ดังตัวอย่างที่ว่า

คำครุ่นคิดกับคำพูดของเพื่อน เขารู้ดีถึงความไม่โปร่งใสอยู่หลายอย่าง
ในโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล แต่ก็ไม่มีใครอยากจะกล่าวถึงหรือรื้อฟื้นอันเป็น
การหาความเดือดร้อนใส่ตัวเอง

(ผู้ล่า. ๒๕๕๐ : ๑๒๒)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนไม่กล้าไปตรวจสอบการพัฒนาของเทศบาลหรือการบริหารงานของโครงการต่าง ๆ ที่ใช้เงินภาษีของประชาชน จึงถูกละเมิดสิทธิในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมือง ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนน้อยมากก็เพราะประชาชนไม่เข้าใจระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงอันเนื่องจากการศึกษาน้อย จึงขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองการปกครอง อีกทั้งประชาชนส่วนใหญ่ยอมขายเสียงคะแนนเลือกตั้ง เพราะนักการเมืองใช้เงินและอำนาจกดดันรวมทั้งทำให้ประชาชนไม่กล้าตรวจสอบการบริหารงานราชการ ตามบทบาทหน้าที่ของประชาชนที่ต้องมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง

๓.๑.๒.๓ สิทธิการได้รับคุ้มครองจากรัฐ

รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๘๑ (๒) บัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิด ทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและโดยบุคคลอื่น และต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน” ดังนั้นรัฐธรรมนูญคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ สิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิที่ได้รับความเป็นธรรมจากรัฐ เป็นสิทธิที่ประชาชนของประเทศและสังคมมนุษย์พึงได้รับอย่างเท่าเทียมกัน แต่ก็เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๓ เช่น ความเดือดร้อนของประชาชนที่ไม่ได้รับการแก้ไข หรือการมีสองมาตรฐาน เป็นต้น

หลังจากรัฐประหาร ประเทศไทยได้จัดตั้งรัฐบาลใหม่และร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แต่สิทธิของประชาชนไม่ได้รับการคุ้มครองตามระบอบประชาธิปไตย หากแต่ถูกบังคับด้วยอำนาจที่สร้างขึ้นใหม่ เพื่อสนองความต้องการการสร้างความแข็งแกร่งของอำนาจทางการเมือง ดังเช่น

ในเรื่อง แมวป่วย ชาวบ้านถูกบังคับด้วยกฎหมายให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมิฉะนั้นจะถูกตัดสิทธิทางการเมือง “เชิดชู” เป็นคนหนึ่งที่ไม่ได้ไปเลือกตั้ง เขาจึงต้องไปชี้แจงต่อกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติในจังหวัด และถูกลงโทษโดยถูกตัดสิทธิทางการเมือง ดังตัวอย่างที่ว่า

ตามที่คุณไม่ไปทำหน้าที่ของพลเมืองในระบอบใหม่ เป็นผลให้คุณต้องถูกตัดสิทธิครั้งนี้ หนึ่งคือคุณ ไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัด จนถึงระดับหมู่บ้านในครั้งต่อไป สองคุณ ไม่มีสิทธิลงชื่อเพื่อเสนอกฎหมาย สาม ไม่มีสิทธิลงชื่อเพื่อถอดถอนฝ่ายบริหารของรัฐ สี่ ไม่มีสิทธิกล่าวปราศรัยทางการเมืองเพื่อโจมตีฝ่ายบริหารของรัฐเรา ทั้งนี้ นายเชิดชูต้องเสียภาษีเงินได้เพิ่มจากอัตราปกติเป็นร้อยละห้าสิบของรายได้ทั้งหมด

(แมวป่วย. ๒๕๕๐ : ๔๐-๔๑)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า “เชิดชู” ถูกตัดสิทธิทางการเมืองที่พึงมีตามระบอบประชาธิปไตย ทั้งที่ตัวเองยังคงเป็นพลเมืองดีคนหนึ่งของประเทศ และยังชำระภาษีตามปกติ แต่สิทธิเสรีภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถูกละเมิดโดยกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาใหม่ ประชาชนจึงรู้สึกถูกบังคับและถูกลงโทษ ไม่มีสิทธิเสรีภาพตามที่เคยมีอยู่ตามที่รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๗๒ ได้กำหนดไว้ว่า “บุคคลซึ่งไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิได้ย่อมได้รับสิทธิหรือเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ”

นอกจากจากนี้ประชาชนยังไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคมและราชการ ผู้มีอิทธิพลในสังคมข่มขู่ประชาชนด้วยอำนาจและเงินทอง ประชาชนที่หาเช้ากินค่ำถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุนแล้วยังได้รับการปฏิบัติไม่เท่าเทียมกันจากผู้นำ ดังเช่น ชาวบ้านในเรื่อง มือปืน, หลวงพ่อ ชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อน และไม่ได้รับความเป็นธรรมได้ไปเล่าให้ “หลวงพ่อ” ฟัง ทั้งที่หลวงพ่อก็ไม่สามารถช่วยเหลือได้ ดังตัวอย่างที่ว่า

หลวงพ่อเห็นชาวบ้านกลุ่มหนึ่งมาหาถึงกุฏิ...หลวงพ่อยุ่ที่นี้มานานจึงเข้าใจความทุกข์ยากความอัดอั้นตันใจของชาวบ้านที่มีแต่ความแค้นแค้นและความเจ็บปวดจากการถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค่านายทุน และการไม่เท่าเทียมในการปฏิบัติของผู้นำ เรื่องราวเหล่านี้ท่านพอจะทราบและเห็นใจ...ทำหน้าที่พึงทางใจซึ่งก็ช่วยอะไรได้ไม่มากนัก

(มือปืน, หลวงพ่อ. ๒๕๕๓ : ๑๑๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคมและทางการ เจ้าหน้าที่รัฐเลือกปฏิบัติ ประชาชนยังถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค่านายทุน มีลักษณะเดียวกันใน เรื่อง ดอกเบี๊ยนนอกระบบ สะท้อนให้เห็นการถูกข่มเหง เอารัดเอาเปรียบจากพ่อค่านายทุนประชาชนผู้ยากไร้ ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม ดังเช่น ตัวละคร แม่ ของ “ผม” ถูก

เจ้าหน้าที่ฆ่าตาย เนื่องจากไปแจ้งความกับหน่วยงานเพราะเจ้าหน้าที่ไม่ร่วมมือโอนหนี้ในระบบเข้า เป็นสินเชื่อธนาคารตามนโยบายของรัฐบาล “ผม” ซึ่งเป็นพยานคนเดียวก็ไม่กล้าให้ปากคำกับ เจ้าหน้าที่เพราะกลัวจะต้องสูญเสียคนที่รักไปอีก ดังตัวอย่างที่ว่า

...ทางเจ้าหน้าที่ไม่มีเขาแสบอื่นใด ที่จะสรุปว่าเป็นการฆาตกรรมได้เลย เพราะพยานเพียงคนเดียวอย่างผมเลือกที่จะปิดปากเงียบ...ในบ้านเมืองซึ่งเต็มไปด้วยผู้มีอิทธิพลที่เห็นกฎหมายเป็นเพียงเครื่องมือควบคุมคนสุจริต เด็กอย่างผมคงไม่อาจหาญไปต่อกรได้...หากผมบอกตำรวจไปตามที่เห็นอาจจะสุ่มเสี่ยงต่อการเสียหายและน้องไปอีก

(ดอกเบี๋ยนอกระบบ. ๒๕๕๓ : ๖๘)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบกฎหมายบ้านเมือง แม้ว่าแม่ “ผม” ถูกฆาตกรรม แต่ด้วยอำนาจอิทธิพลของนายทุน “ผม” ก็ไม่สามารถเรียกร้องความเป็นธรรมได้ สิทธิความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่ง ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมไม่ได้รับความเคารพและการคุ้มครอง เช่นเดียวกับชนกลุ่มน้อยลาหู่ที่อาศัยอยู่แถบพื้นที่ชายแดนภาคเหนือในเรื่อง ก่อนสายหมอกเลื่อน ชาวบ้านลาหู่ซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ถูกเจ้าหน้าที่ทหารทุบตี ใช้ความรุนแรงในการปฏิบัติหน้าที่ “จาเคอ” ถูกพวกทหารตีกระหน่ำอย่างไม่ปราณี เพื่อที่จะให้บอกเขาแสบเสพติด ดังตัวอย่างที่ว่า

“บอกมา! ? ยาบ้าอยู่ในไหน และมีปืนอยู่ในไหน ? ” จาเคอตอบแผ่วเบาว่า ไม่รู้...แล้วจาเคอก็กลายเป็นลูกบอลมนุษย์ด้วยถูกจับมัด ไพล่หลังมัดแขนขาให้งอติดกับลำตัว ใบหน้าของเขาจมอยู่กับฝุ่นดินหนารายล้อมด้วยคอมเบตนับสิบ หนึ่งในนั้นอัดเขาเข้าเต็มแรงจากด้านหลัง เขากลิ่งหลุน ๆ ไปตามแรงเตะและถูกย่นกลับด้วยคอมเบตของอีกคน...ด้วยความแรงที่เทียบเท่ากัน เขากลิ่งไปมาระหว่างการส่งด้วยเท้าของชุดปฏิบัติการ...

(ก่อนสายหมอกเลื่อน. ๒๕๕๓ : ๔๖-๔๗)

สำหรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นพวกเขาพยายามเรียกร้องความเป็นธรรมจากสังคมและรัฐ แต่ไม่มีใครรับฟังพวกเขา ไม่มีใครให้ความสำคัญต่อสิ่งที่เกิดขึ้น พวกเขาไปร้องเรียนหลายครั้ง แต่นายอำเภอไม่เคยออกมาพบสักครั้ง โดยอ้างว่าติดราชการทุกครั้ง กระทั่งพวกเขาฝากความยากลำบากออกมาจากดอยไปที่จังหวัดเพื่อไปเรียกร้องความเป็นธรรมและให้ผู้รับผิดชอบแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นก็ยังคงประสบความสำเร็จเช่นเดิม ดังตัวอย่างที่ว่า

วันที่ห้าของการค้างอ้างแรมในเมือง...พร้อมกับการเงียบหายไปของเรื่องที่เขาฝากสอบถาม ทุกอย่างแทบเป็นละครเรื่องเดียวกันกับที่เกิดขึ้นที่อำเภอทุกครั้งที่เขาไม่มีโอกาสได้พบท่านผู้ว่าฯ หรือบุคคลอื่นใดที่มีอำนาจ

ในการตัดสินใจในเรื่องราวของพวกเขาเลยแม้แต่คนเดียว ยกเว้นเจ้าหน้าที่สาว
สวยหน้าห้อง...

(ก่อนสายหมอกเลื่อน. ๒๕๕๓ : ๕๐)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานรัฐไม่ให้ความสำคัญต่อความเดือดร้อนและ
ความทุกข์ยากของประชาชน ประชาชนถูกทำร้าย ข่มเหงจากผู้มีอิทธิพลในสังคมและเจ้าหน้าที่รัฐ
โดยไม่ได้รับความเป็นธรรม สิทธิของประชาชนที่พึงมีตามระบบประชาธิปไตยถูกละเมิดโดย
สิ้นเชิง เช่นเดียวกันกับในเรื่อง ผู้ล่า ที่กล่าวถึงรัฐที่ไม่ให้ความสำคัญต่อประชาชนที่ได้รับ
ความทุกข์ยากและความเดือดร้อน ชาวบ้านในหมู่บ้านน้ำเลได้รับความทุกข์จากพวกนายทุนที่ใช้
อวนลากจับปลา ทำให้ชาวบ้านที่มีเพียงเรือเล็กไม่สามารถหาปลาได้พอเลี้ยงชีพ เพราะถูกเรือ
อวนลากจับปลาไปหมด อีกทั้งยังทำลายปะการังใต้ทะเลอีกด้วย แม้ว่าประชาชนจะไปเรียกร้อง
อย่างไรแต่เรื่องก็เงียบหายไปโดยที่ไม่มีใครสนใจ ดังตัวอย่างที่ว่า

แล้วเรื่องราวความทุกข์ของหมู่บ้านชาน้ำเล็กก็ค่อย ๆ เงียบหายไป ทั้งที่
ความเดือดร้อนยังคงอยู่ ชาวบ้านพากันชุมนุมครั้งแล้วครั้งเล่าจนรู้สึกเบื่อหน่าย
ทางการพากันเปลี่ยนหน้าเปลี่ยนตาเวียนเทียนมารับหนังสือจากชาวบ้าน แต่ก็ไม่มี
สิ่งใดคืบหน้า ก่อนที่ทุกสิ่งทุกอย่างจะเริ่มเคยชินและการส่งเสียงร้องแหก
กระเซอของชาวบ้านก็ค่อย ๆ นิ่งเงียบและหายไปพร้อมกับสายลมแห่งความหวัง

(ผู้ล่า. ๒๕๕๓ : ๑๑๓-๑๑๔)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ความเดือดร้อนของประชาชนไม่ได้รับการแก้ไขจาก
ราชการ ถึงแม้จะไปเรียกร้องครั้งแล้วครั้งเล่า แต่ทุกอย่างก็ถูกละเลยจนหายไป ความเดือดร้อน
ทุกข์ยากก็ยังคงอยู่ จนประชาชนชินชากับสิ่งที่เกิดขึ้น ผิดหวังกับการทำหน้าที่ของรัฐ เพราะสิทธิ
ของประชาชนไม่ได้รับความคุ้มครอง และไม่ได้รับความเห็นใจและความสำคัญจากผู้นำ

สรุปได้ว่า ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว สิทธิที่พึงมีของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย
ไม่ได้รับความคุ้มครองจากรัฐ มีการบังคับ ละเมิดสิทธิเสรีภาพ และสิทธิการมีส่วนร่วมทางการ
เมืองของประชาชน นอกจากนี้ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคมและทางการ ถูกข่มเหง
รังแกจากผู้มีอำนาจและผู้มีอิทธิพลในสังคม สิทธิมนุษยชน สิทธิที่ควรได้รับความเป็นธรรมถูก
ละเมิดอย่างสิ้นเชิง แต่ทางการกลับไม่ให้ความสำคัญกับความเดือดร้อน ความทุกข์ยากที่ประชาชน
ได้รับและต้องทนอย่างขมขื่นและดำรงชีวิตอย่างแร้นแค้น

การวิเคราะห์บทบาททางการเมืองของประชาชนในเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าพบว่า
ถึงแม้ว่าประชาชนในสังคมจะมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น โดยเห็นได้จากการชุมนุมประท้วง
ทางการเมืองของกลุ่มคนต่าง ๆ แต่เชื่อว่าประชาชนจะมีความเข้าใจเรื่องการเมืองการปกครองที่
แท้จริง โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท ประชาชนที่หาเช้ากินค่ำ ขาดการศึกษาซึ่งไม่มีความเข้าใจในเรื่อง

การเมืองการปกครอง บางครั้งก็ถูกชักชวนให้ไปร่วมประท้วง โดยขาดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง ดังนั้นบทบาทของการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญจึงน้อยมาก และการมีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนใหญ่ก็ถูกกำกับด้วยเงินและอำนาจที่เหนือกว่า ด้านสิทธิทางการเมือง สิทธิมนุษยชน และสิทธิอื่นของประชาชนถูกละเมิดโดยผู้มีอำนาจและผู้มีอิทธิพลในสังคม หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบโดยตรงไม่ให้ความสำคัญและความเป็นธรรมกับความเดือดร้อน ความทุกข์ยากของประชาชน

๓.๑.๓ พฤติกรรมของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐ

รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ หมวด ๕ มาตรา ๑๕ บัญญัติไว้ว่า “บทบัญญัติในหมวดนี้เป็นเจตจำนงให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน” และมาตรา ๒๑๕ ก็ได้บัญญัติไว้ว่า “มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย” ดังนั้นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ นักการเมืองเป็นผู้กำหนดนโยบาย และบริหารราชการแผ่นดิน โดยมีเงื่อนไขว่า นักการเมืองควรมีคุณธรรม มีความสุจริต ความซื่อสัตย์ แต่นักการเมืองไทยบางส่วนขาดคุณธรรม นอกราชการบังหลวง ทูจริตคอร์รัปชัน ใช้อำนาจแสวงหาผลประโยชน์ของตัวเองและพรรคพวก โดยไม่สนใจความเดือดร้อน ความทุกข์ยากของประชาชน เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าที่ได้สะท้อนพฤติกรรมเหล่านี้ มีจำนวน ๑๔ เรื่อง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๓.๑.๓.๑ การทุจริตคอร์รัปชัน

นักการเมืองเป็นผู้วางนโยบายและกำกับโครงการพัฒนาชาติบ้านเมืองต่าง ๆ มีอำนาจในการบริหารงบประมาณแผ่นดินซึ่งเป็นภาษีของประชาชน นักการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น บางส่วนขาดคุณธรรมและจริยธรรมความซื่อสัตย์ ใช้อำนาจของตัวเองแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวและพรรคพวก ทูจริต คอร์รัปชันในโครงการต่าง ๆ นอกราชการบังหลวงเพื่อ โกงงบประมาณแผ่นดิน โดยไม่สนใจความเดือดร้อนทุกข์ยากที่ประชาชนต้องเผชิญ

เรื่องสั้นสะท้อนภาพนักการเมืองที่แสวงหาทางทุจริตงบประมาณแผ่นดิน ดังเช่นเรื่อง **ข้อพิพาทระหว่างนายกเทศมนตรีกับช่างตัดผม “นายจำเริญ”** ซึ่งเป็นนายกเทศมนตรีทุจริตงบประมาณการสร้างถนนหน้าสำนักงานเทศบาลโดยหลอกให้ช่างตัดผม จัดตั้งบริษัทก่อสร้างเพื่อรับเหมางาน โครงการต่าง ๆ ของเทศบาล และทุจริตเงินงบประมาณ ดังตัวอย่างที่ช่างตัดผมได้สารภาพต่อศาลว่า

...นายจำเริญให้ข้าพเจ้าจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัดและจดทะเบียนพาณิชย์เพื่อประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง โดยนายจำเริญจะหาวิธีให้ข้าพเจ้าได้

รับเหมางาน โครงการก่อสร้างต่าง ๆ ของเทศบาล ข้าพเจ้าไม่ต้องทำอะไรมาก เพียงแต่มอบสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านให้เขากับลงชื่อในเอกสารที่เขาจะนำมาเป็นครั้งคราว...

(ข้อพิพาทระหว่างนายกเทศมนตรีกับช่างตัดผม. ๒๕๕๑ : ๖๔)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า นักการเมืองท้องถิ่นทุจริตงบประมาณในโครงการต่าง ๆ ของบ้านเมือง เช่นเดียวกันกับตัวละคร “นายส่งศักดิ์” ในเรื่อง ผู้ถูกเช็คเต็ง ต้องการตำแหน่งอธิบดี จึงไปได้กู้เงินจากบริษัทเอกชนและใช้อำนาจทำให้บริษัทเอกชนดังกล่าวได้รับงานโครงการของราชการ เป็นการตอบแทนภายหลังจากที่เขาได้รับตำแหน่งแล้ว ดังตัวอย่างที่ว่า

นายส่งศักดิ์เป็นข้าราชการระดับสูงเขาทราบว่าในปีงบประมาณต่อไป กรมแห่งนั้นจะได้รับจัดสรรงบประมาณจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับแจกจ่ายให้หน่วยงานในสังกัดทั่วประเทศเป็นเงินกว่าพันล้านบาท เขาจึงติดต่อบริษัทคอมพิวเตอร์สนับสนุนเงินมาตรงจ่ายในการวิ่งเต้น โดยมีข้อตกลงว่า เมื่อเขาได้เป็นอธิบดีแล้ว เขาจะช่วยให้บริษัทดังกล่าวประมูลขายเครื่องคอมพิวเตอร์ให้แก่กรมนั้นเป็นการตอบแทน

(ผู้ถูกเช็คเต็ง. ๒๕๕๐ : ๘๘)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ข้าราชการอย่าง “นายส่งศักดิ์” ใช้อำนาจในตำแหน่งทุจริตโดยร่วมกับบริษัทนายทุนเพื่อซื้อตำแหน่งอธิบดีจากนักการเมือง แต่สุดท้ายแล้วเขาก็ผิดหวัง เพราะมีข้าราชการคนอื่นจ่ายเงินแลกซื้อตำแหน่งมากกว่าเขาหลายเท่า นอกจากนี้นักการเมืองยังรับสินบนจากนายทุนโดยแลกกับการอำนวยความสะดวกให้แก่ธุรกิจนายทุนในด้านต่าง ๆ ดังเช่นในเรื่อง พ่อจ๋า...อุกามาแล้ว นักการเมืองได้รับสินบนจากพวกนายทุน และอำนวยความสะดวกให้กับธุรกิจของนายทุน ดังเช่นการละเลยกับการเอาผิดกับโรงงานที่นำกากอุตสาหกรรมซึ่งมีสารปรอทปนเปื้อนไปทิ้งในแถบทะเลซึ่งเป็นแหล่งอาหารปลาทะเล และเป็นแหล่งทำมาหากินของคนในหมู่บ้านน้ำเล ดังที่ “พีชัย” ซึ่งเป็นหัวหน้าทีมงานนำกากอุตสาหกรรมไปทิ้งได้เล่าให้ “เฟือก” คนขับเรือบรรทุกว่า

“แล้วเราเอามาทิ้งไว้ตรงนี้ไม่กลัวทางการรู้หรือ” เฟือกพูดพลางมองไปรอบข้างอย่างระวังภัย...พีชัยยิ้มน้อย ๆ กับอาการวิตกของหนุ่มผู้ได้บังคับบัญชา

“ถึงตอนนี้ผู้บริหารของเราเคลียร์กับผู้ใหญ่ของจังหวัดทั้งหมดแล้ว ทุกกรมทุกหน่วยงานและทุกระดับชั้น ได้รับคำปิดปาก ไปกันถ้วนหน้า นายกเทศมนตรีบ้านน้ำเลก็ได้รับซองขาวจากการทำไม่รู้ไม่เห็นอยู่ทุกเดือน”

(พ่อจ๋า...อุกามาแล้ว. ๒๕๕๓ : ๓๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า นักการเมืองไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ของส่วนรวมและ

ประเทศชาติ กระทำทุจริต ซึ่งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและชีวิตของประชาชน สอดคล้องกับเรื่อง ผู้ล่า ที่ “ชัยชนะ” ได้บอกกับ เพื่อนสนิท “ดำ” ว่า

“เดี๋ยวนี้ไม่ว่าธุรกิจอะไรก็ต้องมีการเมืองหมุนทั้งนั้น ปัญหาเดือดร้อนของ บ้านเรา ทางการไม่สนใจหรอก เขาเอาหูไปนาเอาตาไปไร่กันหมด แล้วพวกเรานั้น ก็แคร์มัน ไรตัวเล็ก ต่อสู้ไปก็เหนื่อยแรงเปล่า ๆ ” ชัยชนะเอ่ยอย่างขอมจำนวน

(ผู้ล่า. ๒๕๕๐ : ๑๑๒)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า นักการเมืองไม่ได้ทำหน้าที่ตามบทบาทที่กำหนดใน รัฐธรรมนูญ แต่มีพฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชัน ใช้อำนาจช่วยเหลือธุรกิจของนายทุนโดยไม่สนใจ ความทุกข์ยากและความเดือดร้อนของประชาชน นอกจากนี้แล้วยังร่วมมือกับพวกพ้องและนายทุน ใช้เงินและอำนาจหาประโยชน์จากงบประมาณ โครงการต่าง ๆ ดังเช่น นายกเทศบาล “ชัยชนะ” ใน เรื่อง ผู้ล่า ได้ชักชวนเพื่อนสนิท “ดำ” ลงสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ทั้งที่ “ดำ” ไม่มีความรู้ เพียงแต่จะได้มีคะแนนเสียงสนับสนุนในการอนุมัติงบประมาณ โครงการต่าง ๆ ที่ “ชัยชนะ” ต้องการ ดังที่ “ชัยชนะ” ได้พูดชักชวน “ดำ” ด้วยคำพูดที่ว่า

เรื่องความรู้ความสามารถไม่จำเป็น ขอเพียงแต่เอ็งยกมือตามที่ข้าสั่ง เวลาประชุมงบประมาณโครงการต่าง ๆ เท่านั้นก็พอ...แล้วก็จะยกคุณแล้วคะแนนให้ดี งาน ศพงานบวชงานแต่งงานให้ขาด หายากนงงานสบาย ๆ แบบนี้ มีทั้งอำนาจและ บารมี ถึงปีก็ได้งบประมาณไปเที่ยวเมืองนอก ไม่ต้องตรากตรำทำงานตากแดดตากลมอีก ต่อไป

(ผู้ล่า. ๒๕๕๐ : ๑๒๒)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า “ชัยชนะ” ชักชวนเพื่อนสนิทที่ไม่มีความรู้ให้เข้าไปรับ การเลือกตั้ง เพื่อใช้เป็นคะแนนเสียงในการลงมติอนุมัติงบประมาณ โครงการต่าง ๆ ดังนั้น นักการเมืองนายทุนอย่าง “ชัยชนะ” จึงหาทุกวิถีทางเพื่อเอาประโยชน์จากงบประมาณแผ่นดินมา เป็นประโยชน์ของตัวเอง

นอกจากการทุจริตคอร์รัปชันงบประมาณแล้ว นักการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐยังต้องการสร้าง ผลงานที่เป็นประโยชน์ส่วนตนโดยไม่สนใจความรู้สึกและความเดือดร้อนทุกข์ยากของประชาชน ดังเช่นในเรื่อง ก่อนสายหมอกเลื่อน ชุดปฏิบัติการของรัฐกระทำการรุนแรงทำร้ายประชาชนเป็น การปฏิบัติที่ซึ่งทำเกินกว่าเหตุต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์และพลเมืองที่ดี เป็นการทำงานที่ผิดพลาดที่ ไม่มีคำขอโทษเพื่อปลอบใจและเยียวยาบาดแผลในจิตใจของประชาชน ดังตัวอย่างที่ว่า

...คำขอโทษจากหัวหน้าชุดปฏิบัติการจะช่วยเยียวยาบาดแผลในจิตใจ ของพวกเขาได้และก่อเกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน หัวหน้าชุดปฏิบัติปฏิบัติโดย สิ้นเชิง นั่นเพราะในรายงานที่บันทึกส่งหน่วยเหนือได้รับคำชื่นชมจาก

ผู้บังคับบัญชาเบื้องบนเป็นอย่างยิ่ง รายงานของเขาคือผลงานชิ้น โบแดงอีกชิ้น
หนึ่งที่เขาพร้อมจะยึดอกชิ้นและประกาศแก่ผู้คนทั่วไปว่า ประชาชนจงอยู่
เป็นสุขเถิด พวกเขาจะปกป้องผองภัยให้

(ก่อนสายหมอกเลื่อน. ๒๕๕๑ : ๔๘)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า แม้แต่เจ้าหน้าที่รัฐก็บิดเบือนความเป็นจริงเพื่อสร้าง
ผลงานโดยไม่สนใจประชาชน เขายังต้องการให้ผู้บังคับบัญชาชื่นชมผลงานของเขา มีลักษณะ
เดียวกันในเรื่อง **เวียงลุ่มที่หนองหล่ม** ก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมดังกล่าว ตัวละคร “ตุ้ลุง”
พระภิกษุที่ไม่ยอมรับนิมนต์ตามที่ “อบต.เหลียว” ต้องการ ทำให้ “อบต.เหลียว” โกรธที่ต้องเสียชื่อ
ที่ทำงานไม่สำเร็จ ดังตัวอย่างที่ว่า

“ตุ้ลุงยังปรับนิมนต์ คุรบาเกท่านเจ้าคุณท่านยังรับ” อบต.เหลียวถามเสียง
กระด้าง “วันนี้วันพระใหญ่ จังหวัดเป็นนิมนต์พระทั้งอำเภอ ผมก็รับรองกับคุณ
บุญจงกับคุณผู้ว่าฯ ว่าพระวัดเสาะจะไปกันครบ ถึงบ่นิมนต์อำเภออื่นมาเสริม แต่ตุ้
ลุงกลับไป พระเดินบาตรบ่ครบร้อย ผมเสียหายหมด”

ตุ้ลุงยกถ้วยชาขึ้นจิบ... “แล้วคนที่อยู่บ้านนี้จะเอาพระที่ไหนมารอบาตร
กรวดน้ำ สวด ยถาเช่นวันพระที่เคยทำ”

(เวียงลุ่มที่หนองหล่ม. ๒๕๕๒ : ๑๕๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า นักการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐต้องการสร้างผลงานเพื่อ
ต้องการชื่อเสียงและการยอมรับโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกทุกข์ร้อนของประชาชน “อบต.เหลียว”
ต้องการให้พระในหมู่บ้านไปรับนิมนต์ต่างอำเภอตามที่หน่วยบังคับบัญชาต้องการ แม้ว่าใน
หมู่บ้านตัวเองกลับไม่มีพระปฏิบัติกิจของสงฆ์ที่ต้องรอรับบาตรจากประชาชนในวันพระใหญ่

สรุปได้ว่า นักการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐมีพฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชั่นงบประมาณ โครงการ
ของรัฐต่าง ๆ มีการซื้อขายตำแหน่ง การรับสินบนจากพวกนายทุนโดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่
จะกระทบต่อประเทศชาติและประชาชน อีกทั้งยังมีการทุจริต บิดเบือนความจริงเพื่อสร้างผลงาน
ตอบสนองหน่วยบังคับบัญชาโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึก ความทุกข์ยากของประชาชนที่ได้รับ
ผลกระทบและได้รับความเดือดร้อน

๓.๑.๓.๒ การแสวงหาอำนาจของนักการเมือง

การเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่นักการเมืองเข้าสู่ตำแหน่ง และเป็นกระบวนการหนึ่งที่
ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗ (๕) ได้กำหนดไว้ว่า “รัฐต้อง
ดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่
ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม” ดังนั้น

การเลือกตั้งควรเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ตามความสมัครใจของประชาชนปราศจากการชักชวน ยั่วยุใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ในความเป็นจริง นักการเมืองไทยใช้วิธีต่าง ๆ เพื่อได้มาซึ่งชัยชนะในการเลือกตั้งและอำนาจ เช่น การใช้เงินซื้อเสียง การให้คำมั่นสัญญาที่ไม่สามารถทำได้

การใช้เงินซื้อเสียงเลือกตั้งเป็นวิธีการที่นักการเมืองใช้เพื่อเอาชนะการเลือกตั้ง และใช้อิทธิพลสร้างเครือข่ายของตัวเองเป็นฐานคะแนนเสียง ดังเช่น “พ่อใหญ่” ในเรื่อง เจ้า (หน้า) ที่เป็นชาวบ้านที่ไม่มีความรู้แต่เขาก็เข้าใจวิธีการของนักการเมืองว่า “ไม่ว่าจะเป็นนักการเมืองท้องถิ่น หรือผู้แทน มันก็ไม่เห็นจะมีคุณงามความดีตรงไหน แต่ที่งานมันดี พรรคดี มีเงินหนา มีอิทธิพลเลือกตั้งครั้งใดมันได้สมหวังทุกที” (เจ้า (หน้า) ที่ ๒๕๕๒ : ๕๐) สะท้อนให้เห็นว่าคนในสังคมส่วนใหญ่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวด้วยการขายเสียง แต่มีบางคนที่ใช้เสียงบริสุทธิ์ซึ่งเป็นเสียงส่วนน้อยที่ไม่สามารถชนะได้จึงกลายเป็นสิ่งที่สูญเปล่า อย่าง “เขา” ในเรื่อง วันใหม่ รู้ดีว่าทุกครั้งที่ลงคะแนนเสียงก็เป็นเพียงแค่สิ่งสูญเปล่าแต่เขายังยืนหยัดตามอุดมการณ์ของเขา ดังตัวอย่างที่ว่า

นับตั้งแต่มีการเลือกตั้ง เขาเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้ไปลงคะแนนเสียงทุกครั้ง แม้ในใจเขาจะรู้อยู่แล้วว่าคะแนนที่ตัวเองลงไปในนั้นเป็นเพียงความเชื่อมั่นที่สูญเปล่า คนส่วนใหญ่ต่างถูกยั่วยวนจากอำนาจเงินตรา โดยไม่รู้ว่าการกระทำเช่นนี้ได้ทำลายความเชื่อศรัทธาของเพื่อนร่วมชาติ...

(วันใหม่. ๒๕๕๐ : ๑๖๐)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า นักการเมืองซื้อคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง และคนส่วนใหญ่ก็ยอมรับนักการเมืองที่ไร้ความดี เช่นเดียวกับในเรื่อง เด็กหญิงผู้ฝันอยากเป็นนายกรัฐมนตรี ก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของนักการเมืองเช่นนี้ “คุณ” พ่อของ “ฟ้าใส” เป็นนายกเทศมนตรีต้องการดำรงตำแหน่งอีกสมัย “คุณ” ใช้เงินเป็นหลักล้านในการแข่งขันเลือกตั้ง ดังตัวอย่างที่ว่า

...ลุงวิชายุกับคนในสภายังนั่งคุยกับพ่ออยู่ที่โซฟา พุดสองแ่งสามง่ามถึงผู้หญิงพรรคนั้น พุดถึงเงินหลักล้าน มีการแจกแจงพื้นที่รับผิดชอบ แปะวันถัดมา พ่อก็ได้เป็นนายกเทศมนตรีสมัยที่สอง ผู้ใหญ่ทุกคนร่วมดีใจกับพ่อ แต่ฟ้าใสไม่แล้วจะให้ฟ้าใสภูมิใจได้อย่างไร ในเมื่อตำแหน่งของพ่อมันได้มาจากการปลิ้นปล้อนและหลอกหลวง

(เด็กหญิงผู้ฝันอยากเป็นนายกรัฐมนตรี. ๒๕๕๑ : ๘๔)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า “คุณ” ได้ใช้เงินซื้อเสียงในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเป็นเงินหลักล้านเพื่อได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง นอกจากนี้ นักการเมืองบางส่วนยังใช้นโยบายประชานิยมในการหาเสียงอีกด้วย ให้คำมั่นสัญญาในการหาเสียงที่ไม่สามารถทำได้ และให้ประโยชน์เล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อเอาใจประชาชนให้ลงคะแนนเสียงให้ ดังเช่นในเรื่อง ข้อพิพาทระหว่างนายกเทศมนตรีกับช่างตัดผม ในช่วงหาเสียงการเลือกตั้ง “นายจำเริญ” จะใช้นโยบาย

ประชานิยมเป็นการซื้อเสียงทางอ้อม โดยให้ชาวบ้านที่ต้องการตัดผมไปตัดผมได้ที่ร้าน “นายลำราย” โดยเขาจะเป็นผู้จ่ายเงินเอง ดังที่ “นายลำราย” ได้เบิกความต่อศาลว่า

นายจำเริญได้กำชับข้าพเจ้าเป็นพิเศษว่าอย่าเก็บเงินจากลูกค้า นายจำเริญเป็นคนจ่ายให้เอง ข้าพเจ้าไม่ทราบว่ามีวิธีการอย่างไรเป็นการซื้อเสียงหรือไม่ แต่ในช่วงหาเสียงนั้นข้าพเจ้ามีลูกค้าอุ่นหนาแข้งผิดปกติ”

(ข้อพิพาทระหว่างนายกเทศมนตรีกับช่างตัดผม. ๒๕๕๑ : ๖๓)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ในช่วงการเลือกตั้ง “นายจำเริญ” และนักการเมืองบางส่วนจะใช้นโยบายประชานิยมเพื่อให้ตัวเองได้รับชัยชนะอีกครั้งในการเลือกตั้งสมัยต่อไป นอกจากนี้ยังใช้วิธีแจกเงินให้ประชาชน ดังเช่นที่ “ชวน” ในเรื่อง ไปให้ถึงจุดหมาย กู้เงินแล้วไม่ต้องคืน อีกทั้งยังมีจำนวนเงินใหม่มาให้กู้ก็ไม่ต้องคืน ดังตัวอย่างที่ว่า

“...ถ้าคุณไม่คิด คนทั้งประเทศจะรักใคร่...รักษาฟรี เรียนฟรี มีเงินทุนให้กู้ก็ไม่ต้องคืน ไม่ต้องใช้คืนก็ไม่ต้องคืน... ชวนกู้เงินมาควมรดกกันใหม่เพิ่มขึ้นให้ลูกชาย...และเขาไม่เคยคิดจะใช้คืนให้หลวงเพราะไม่เห็นมีใครคิดจะคืนกันสักคน นี่ยังมีเงินก้อนใหม่มาให้กู้กันอีกแล้ว...ชวนคุยอย่างปลาบปลิมในลาภที่ลอยมาเป็นระยะ ๆ ...

(ไปให้ถึงจุดหมาย. ๒๕๕๑ : ๑๕๔)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า นักการเมืองใช้นโยบายประชานิยมเอาใจประชาชนให้ชาวบ้านกู้เงินจากรัฐบาลไปแล้วไม่ต้องคืน เช่นเดียวกับ ในเรื่อง ปลาตุ๊กกินเด็ก ก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของนักการเมืองเช่นนี้ โดย “อบต.ไชยา” และ “ส.จ ไซยันต์” สร้างเขื่อนเล็กเลี้ยงปลาขึ้น ซึ่งไม่ได้ทำให้ชาวบ้านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น กลับทำให้จริยธรรมเสื่อมทรามโดยมีพวกเด็กวัยรุ่นใช้เป็นพื้นที่ลอบพอรักอย่างไม่ละอายใจ แต่พวกเขาที่ใช้ผลงานชิ้นงานนี้มาใช้หาเสียงในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ดังตัวอย่างที่ว่า

เครื่องเสียงกองอำนาจการยังแจ่งข่าวเป็นระยะ...ที่พ่อแม่พี่น้องจับปลากัน ได้เยอะแยะวันนี้ก็เพราะวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลของนายก อบต.ไชยา และท่าน ส.จ ไซยันต์” เลือกตั้งสมัยหน้าก็อย่าลืมท่านนะครับ...

(ปลาตุ๊กกินเด็ก. ๒๕๕๑ : ๕๗)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า นักการเมืองไม่ว่าจะเป็นนักการเมืองระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นใช้นโยบายประชานิยมแทนที่จะส่งเสริมให้ประชาชนและประเทศชาติได้พัฒนาก้าวหน้าอย่างยั่งยืนและมั่นคง นอกจากนี้นักการเมืองยังใช้วิธีล้มล้างคู่แข่งด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อชัยชนะในการเลือกตั้ง ดังเช่นในเรื่อง สะพาน มีการหาเสียงเลือกตั้งนายกองค์กรบริหารส่วนตำบลในหมู่บ้านเป็นการแข่งขันระหว่างลูกชายนายกองค์กรบริหารส่วนตำบลคนเก่ากับ “น้ำชัย” เมื่อ

“น้ำซัย” ประกาศว่าจะลงสมัครเลือกตั้ง ความสัมพันธ์ที่สนิทสนมระหว่างเขากับนายกอบต.เก่าก็ได้กลายเป็นศัตรูกันทันที และสุดท้ายน้ำซัยก็ถูกยิงตาย แม้แต่การเลือกตั้งระดับชาติก็มีการลอบสังหาร โดยจ้างมือปืนกำจัดฝ่ายตรงข้าม ดังเช่นในเรื่อง **มือปืน**, หลวงพ่อ “มือปืน” เป็นมือปืนรับจ้างของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่ง ทำหน้าที่กำจัดคนที่ เป็น “อุปสรรค” ในการเลือกตั้ง ดังความที่ว่า

ช่วงหลัง ๆ ไม่ค่อยมีงาน ท่านยังไม่มีศัตรูที่ไหน จะมีก็กลุ่มชาวบ้านที่ตำรวงไปกวาดล้างจนหมด เพราะนี่คือ ใกล้เคียงกาลลงคะแนนเสียงของฐานเสียงการเมืองท้องถิ่นคือฐานเสียงอย่างดี ส่วนท่านอีกไม่ถึงปีจะถึงฤดูเลือกตั้งใหญ่... หากท่านนำสมาชิกกลุ่มเข้าสภาได้มาก แน่نونว่าตำแหน่งเลขาธิการพรรคในเวลา นี้ ท่านคงได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรางวัล

(มือปืน ,หลวงพ่อก. ๒๕๕๓ : ๑๒๖)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า นักการเมืองใช้เจ้าหน้าที่รัฐและจ้างมือปืนมากำจัดฝ่ายตรงข้ามเพื่อให้ได้ชัยชนะและได้ตำแหน่งทางการเมือง มีการใช้ทุกวิถีทางเพื่อให้พรรคพวกของตัวเองได้รับชัยชนะ โดยไม่คำนึงถึงความสำคัญและการเคารพความเป็นมนุษย์ของเพื่อนร่วมชาติ สรุปได้ว่า การเลือกตั้งทางการเมืองไทยยังคงมีปัญหาอยู่มากมาย นักการเมืองใช้เงินซื้อเสียง และประชาชนส่วนใหญ่ก็ยอมขายเสียงโดยไม่คำนึงความรู้สึกของเพื่อนร่วมชาติที่บริสุทธิ์ใจ และต้องการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างแท้จริง อีกทั้งนักการเมืองยังใช้นโยบายประชานิยมสร้างฐานคะแนนเสียงเพื่อให้ตัวเองได้รับเลือกตั้งต่อไป นอกจากนี้ใช้วิธีการลอบสังหารกำจัดคู่แข่งเพื่อให้ได้รับชัยชนะและผลประโยชน์ส่วนตนและพรรคพวก

๓.๑.๓.๓ การใช้อำนาจโดยมิชอบ

นักการเมืองเป็นผู้มีอำนาจในการบริหารประเทศชาติ มีอำนาจในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ตามที่วางไว้ บริหารงบประมาณแผ่นดิน และโยกย้ายตำแหน่งข้าราชการต่าง ๆ จึงมีนักการเมืองที่ไร้คุณธรรม ไร้สำนึก โดยใช้อำนาจแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนและพรรคพวก ใช้อำนาจและตำแหน่งทางการเมืองเป็นโล่ในการทำผิดกฎหมาย และอำนวยความสะดวกให้กับธุรกิจของตัวเอง

นักการเมืองใช้อำนาจจัดตั้งให้คนสนิทหรือพรรคพวกของตัวเองเข้ารับตำแหน่งในหน่วยงานราชการ เพื่อควบคุมง่าย และกวาดล้างฝ่ายตรงข้าม ดังเช่น “ผม” ในเรื่อง **ปีกแห่งเสรีภาพ** ทำงานในกระทรวงหนึ่งมาหลายปี และรู้ว่าเมื่อรัฐบาลใหม่ขึ้นมาจะมีอำนาจจะต้องมีการโยกย้ายตำแหน่งข้าราชการครั้งใหญ่ โดยจัดให้พรรคพวกให้เข้าดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ดังตัวอย่างที่ว่า

สองสามปีมานี้...เป็นยุคที่ข้าราชการต้องอยู่ในภาวะที่พลิกผันหัวนพวกกับอนาคตของตัวเอง มีการตามล้างตามเช็ดกันอย่างเคียดแค้นชิงชัง...รัฐบาลใหม่นำคนของตัวเองเขามาตั้งในตำแหน่งสำคัญเพื่ออำนวยความสะดวก รัฐที่แล้วก็

ทำอย่างเดียวกัน รัฐบาลก่อนหน้านั้นอีกก็ทำแบบเดียวกัน...

(ปีกแห่งเสรีภาพ. ๒๕๕๑ : ๑๔๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า นักการเมืองใช้อำนาจโยกย้ายตำแหน่งราชการเพื่อนำคนหรือพรรคพวกของตัวเองเข้าไปควบคุมอำนาจของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อควบคุมง่ายและแสวงหาผลประโยชน์ตัวเองและพรรคพวก เช่นเดียวกับ “ชัยชนะ” ในเรื่อง ผู้ล่า ชักชวนให้เพื่อนสนิท “ดำ” ให้ไปลงสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลทั้งที่ “ดำ” ไม่มีความรู้ความสามารถอะไร แต่ “ชัยชนะ” จะช่วยเหลือเขาให้เขาได้ชนะการเลือกตั้ง ดังเขาบอกกับ “ดำ” ว่า

เอ็งไม่ต้องกังวลอะไรหรอก ผู้ใหญ่บ้านหรือกำนันในตำบลน้ำเลี้ยวแต่อยู่ในเครือข่ายของข้าหมดแล้ว... มันไม่น่ายากเย็นอะไรที่เอ็งจะเข้าไปสอดแทรกอยู่ในสภาของเทศบาล... เรื่องความรู้ความสามารถไม่จำเป็น ขอเพียงแต่เอ็งยกมือตามที่ข้าสั่งเวลาประชุมบง โครงการต่าง ๆ เท่านั้นก็พอ...

(ผู้ล่า. ๒๕๕๐ : ๑๒๒)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า นักการเมืองอย่าง “ชัยชนะ” ใช้อำนาจสร้างเครือข่ายของตัวเองเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ และใช้อิทธิพลของตัวเองนำพรรคพวกเข้าไปดำรงตำแหน่งในหน่วยงานรัฐ และนักการเมืองเหล่านี้บางส่วนก็ได้กลายเป็นเครื่องมือของนายทุนเอื้ออำนวยความสะดวกให้กับธุรกิจของตัวเอง เพราะคนเหล่านี้เป็นพวกที่มาจากนายทุนหรือทายาทนายทุนทั้งสิ้น ดังที่ “ชัยชนะ” ซึ่งเป็นนายกเทศมนตรีบ้านน้ำเลี้ยวในเรื่อง ผู้ล่า ได้บอกให้เพื่อนสนิท “ดำ” ฟังว่า

พวกเรื่อวนลากนะ ส่วนใหญ่แล้วเป็นพวกเศรษฐี แต่ก่อนก็เป็นเพียงผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น แต่ตอนนี้ได้ขยายอำนาจด้วยการวางเส้นสายอยู่ในระบบราชการและข้าราชการทางการเมือง ลูก ๆ หลาน ๆ ของเขาถูกส่งไปเรียนสูง ๆ ถึงเมืองนอกเมืองนา กลับมาก็มารับราชการในกระทรวงสำคัญ ๆ หรือไม่กี่ไปลงรับสมัครเลือกตั้งและก็ได้ไปอยู่คุมอำนาจทางการเมืองหมด ไม่ว่าระดับตำบล อำเภอ จังหวัดหรือประเทศ เพื่อคอยอำนวยความสะดวกให้ธุรกิจของเขา...

(ผู้ล่า. ๒๕๕๐ : ๑๑๒)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า นักการเมืองและพวกนายทุนร่วมกันสอดแทรกพรรคพวกของตัวเองไว้ในหน่วยงานต่าง ๆ ขยายอำนาจไปทุกเส้นสายในวงการราชการ และข้าราชการทางการเมือง ทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัดหรือประเทศล้วนถูกควบคุมไปหมด เพื่อจะได้ใช้อำนาจเอื้ออำนวยความสะดวกธุรกิจของตัวเองในที่สุด

นอกจากจะใช้อำนาจและอิทธิพลของตัวเองโดยสอดแทรกพรรคพวกของตัวเองเข้าไปควบคุมหน่วยงานราชการต่าง ๆ เพื่อที่จะแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวและพรรคพวก นอกจากนี้

นักการเมืองยังใช้อำนาจปกป้องการกระทำอันผิดกฎหมายของตัวเองและพรรคพวกซึ่งเป็นการจงใจที่จะทำผิดเพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์ เช่นเรื่อง **มือปืน, หลวงพ่อ “มือปืน”** ดำเนินธุรกิจสถานบันเทิงได้อย่างราบรื่นภายใต้คุ้มครองและบารมีของ “ท่าน ส.ส.” ถึงแม้จะมีพฤติกรรมที่ไม่อันควร เจ้าหน้าที่รัฐก็ไม่กล้าเข้าไปเอาผิดได้ ดังตัวอย่างที่ว่า

เวลามีเรื่องร้องเรียนเปิดศึกเสียงดัง หรือว่ามีนโยบายต่าง ๆ เพื่อขอความร่วมมือ หรือเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางมาตรวจ เขาก็รู้ล่วงหน้าและเตรียมการรอเสมอ เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับสูงย่อมต้องรู้ทางหนีทีไล่ ที่นี่คือแหล่งรายได้ส่วนหนึ่ง ไม่มีใครกล้ายุ่งเข้ามาง่ายจะ โคนย้ายไม่รู้ตัว มือปืนจึงปรากฏตัวต่อสาธารณะบ่อยครั้งด้วยอาชีพ ทว่าไม่มีใครรู้ว่าเขาคือมือปืนตัวฉกาจ...

(มือปืน, หลวงพ่อ. ๒๕๕๓ : ๑๒๖)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ภายใต้การคุ้มครองของ “ท่าน ส.ส.” มือปืนซึ่งเป็นมาตราได้ดำเนินธุรกิจอย่างราบรื่น ออกหน้าออกตาในสังคม “ท่าน ส.ส.” ใช้อำนาจสร้างอำนาจเถื่อนในสังคม คอยคุ้มครองปกป้องการกระทำผิดกฎหมาย เพื่อปกป้องผลประโยชน์ส่วนตน เช่นเดียวกับในเรื่อง **มหกรรมคอนเสิร์ตของคนเฒ่าคนแก่** ก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐที่จะคอยแจ้งข่าวการลงไปตรวจสอบสถานที่ต่าง ๆ ล่วงหน้าของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้เจ้าของธุรกิจเตรียมการหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ ดังตัวอย่างที่ว่า

...ที่บังคับให้หอพักเอกชนออกกฎหมายให้นักศึกษาชายพักร่วมกับนักศึกษาหญิง แต่เมื่อวันที่ทางสำนักงานควบคุมหอพักของมหาวิทยาลัยส่งเจ้าหน้าที่มาตรวจตรา เจ้าหน้าที่บางคนกลับวิ่งแจ้งมาแจ้งข่าวการมาของเจ้าหน้าที่จากสำนักงานควบคุมฯ ให้เจ้าของหอพักรับรู้ก่อน เพื่อเตรียมการแสดงละคร...

(มหกรรมคอนเสิร์ตของคนเฒ่าคนแก่. ๒๕๕๑ : ๔๑)

เนื้อเรื่องที่ยกมาข้างต้น เช่นเดียวกับในเรื่อง **เพราะชงฝืนนั้น** ได้สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของนักการเมืองที่ใช้อำนาจปกป้องการกระทำผิดกฎหมายที่เอาผลประโยชน์เป็นของส่วนตนและพรรคพวก ดังเช่นรัฐมนตรีคนหนึ่งใช้อำนาจปกป้องลูกชายของตัวเองที่ทะเลาะและยิงกับลูกชายของ “พี่เอก” จนทำให้ลูกชาย “ผม” โคนลูกหลงได้รับบาดเจ็บสาหัส พฤติกรรมของรัฐมนตรีเป็นการใช้อำนาจในการปกป้องชื่อเสียงและเกียรติยศของตัวเองโดยไม่สนใจความรู้สึกปวดร้าวของผู้เสียหายอย่าง “ผม” ดังตัวอย่างที่ว่า

พี่เอกตกลงกับเลขารัฐมนตรีว่า ทั้งสองฝ่ายจะไม่เอาเรื่องเอาราวกัน ทางรัฐมนตรีจะจัดการส่วนที่เกี่ยวข้องกับตำรวจ และพี่เอกจะดูแลเรื่องการเสนอข่าว... ทุกฝ่ายต้องการให้เรื่องเงียบที่สุด ไม่มีใครถามผมเลยว่าคิดอย่างไร

(เพราะชงฝืนนั้น. ๒๕๕๕ : ๑๘๘)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า นักการเมืองใช้อำนาจปกป้องการกระทำผิดของพรรคพวก ปกป้องชื่อเสียงของตัวเองโดยไม่สนใจว่าผู้เสียหายจะรู้สึกอย่างไร หรือได้รับความเดือดร้อนอย่างไร เป็นการเห็นแก่ผลประโยชน์ของตัวเองเป็นใหญ่

สรุปได้ว่านักการเมืองบางส่วนในเมื่อมีอำนาจบริหารราชการแผ่นดินแล้วก็จะใช้อำนาจนำคนของตัวเองสอดแทรกเข้าไปในวงการราชการ ควบคุมอำนาจของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเป็นเส้นสายหรือเครื่องมือของนายทุนในการอำนวยความสะดวกให้ธุรกิจของพวกเขา อีกทั้งยังใช้อำนาจปกป้องการกระทำผิดกฎหมายของตนและพรรคพวก เพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์

การวิเคราะห์พฤติกรรมของนักการเมืองที่ปรากฏในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓ สรุปได้ว่า เรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลได้สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของนักการเมืองในด้านต่าง ๆ นักการเมืองหาทุกวิถีทางเพื่อ โกงกินงบประมาณแผ่นดินจากโครงการพัฒนาบ้านเมืองต่าง ๆ รับสินบนจากนายทุนและช่วยปกป้องหรืออำนวยความสะดวกให้ธุรกิจของพวกเขาโดยไม่สนใจความเดือดร้อน และความทุกข์ยากของประชาชน ในเมื่อการเลือกตั้งนักการเมืองจะใช้เงินมหาศาลในการซื้อเสียง หรือใช้นโยบายประชานิยมดึงดูดเสียงคะแนนเพื่อได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง และก้าวขึ้นตำแหน่งที่ต้องการ เมื่อมีอำนาจแล้วนักการเมืองก็จะใช้อำนาจนำคนและพรรคพวกของตัวเองเข้าควบคุมตำแหน่งต่าง ๆ ในหน่วยงานราชการ เพื่อให้ควบคุมและเอื้อต่อผลประโยชน์ส่วนตนได้ง่าย อีกทั้งยังดำเนินนโยบายประชานิยมและใช้อำนาจคอยกำจัดฝ่ายตรงข้าม เพื่อให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

๓.๑.๔ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

สถานการณ์ความแตกแยกด้านความคิดทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมการเมืองไทยได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นอย่างมาก กลุ่มคนต่าง ๆ แต่ละฝ่ายมีอุดมการณ์และทัศนคติทางการเมืองตรงกันข้ามในบางประการ และต่างก็ยึดมั่นในแนวคิดของตัวเองอย่างมั่นคง และไม่ยอมประนีประนอม และไม่ยอมรับฟังซึ่งกันและกัน จึงส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของคนในสังคม ทำให้เพื่อนกลายเป็นศัตรูกัน ญาติพี่น้องฆ่าฟันกัน เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าจำนวน ๑๑ เรื่องได้สะท้อนให้เห็นถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนตามประเด็น ดังนี้

๓.๑.๔.๑ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชน

ความคิดทางการเมืองที่แตกแยกกันได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมทุกหมู่เหล่า ทุกวงการ ทั้งนี้เป็นบุคคลกับบุคคล ระหว่างคนในหมู่บ้าน จากเดิมเคยเป็นเพื่อนกัน เป็นญาติพี่น้องกันก็ได้กลายเป็นศัตรูกัน และฆ่าฟันกัน เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าหลายเรื่องได้สะท้อนโศกนาฏกรรมที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ดังนี้

ความแตกแยกด้านความคิดทางการเมืองได้ทำให้คนในสังคมไม่เคารพซึ่งกันและกันอีกต่อไป และต่างฝ่ายก็เตรียมต่อสู้ฝ่ายตรงข้าม ดังที่ “ผมอีกคน” ในเรื่อง *ผมกับผมอีกคน (ข้ามให้พันหุบเหวแห่งความเกลียดชัง)* ได้เล่าถึงความเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ของคนในสังคมว่า

คนเดียวนี้ไม่มีใครเชื่อมั่นในตัวใคร ไม่มีใครเคารพใครอีกต่อไป หมดความเชื่อมั่นต่อกันอย่างสิ้นเชิง ... ใช้การเมืองเปลี่ยนคนดี ๆ ให้เป็นกลายเป็นคนเลว บ้านเต็มเมือง หลอกกันเอง หลอนกันเอง กลัวกันเอง ผวากันเอง แล้วพร้อมตะลุยเข้าขบถคดียังเขี้ยวเล็บใส่ฝ่ายตรงข้าม

(*ผมกับผมอีกคน (ข้ามให้พันหุบเหวแห่งความเกลียดชัง)*. ๒๕๕๒ : ๓๒)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ความสัมพันธ์อันดีงามของคนในสังคมเปลี่ยนไปเพราะมีความคิดที่แตกแยกกัน ไม่มีใครเชื่อมั่นในตัวใคร ไม่เคารพกันและไม่มีความเมตตาให้แก่กัน ซึ่งสอดคล้องกับในเรื่อง *หน้าต่าง* ที่ผู้ชุมนุมกลุ่มหนึ่งถูกกองกำลังที่ไม่ทราบฝ่ายกราดยิง จนมีคนได้รับบาดเจ็บและล้มตาย ผู้ชุมนุมอีกฝ่ายกลับดีใจที่ฝ่ายตรงข้ามถูกทำร้าย ดังตัวอย่างที่ว่า

ขณะที่พวกเราอีกฝ่ายบาดเจ็บหลายสิบคนจากการโจมตีของระเบิดไม่ทราบฝ่าย ผู้ชุมนุมของพวกเราอีกด้านหนึ่งพากันโห่ร้องยินดี เริงระบำไปกับเสียงเพลง จูคพลู รื่นเริงราวกับผู้มีชัย นี่ก็ภาพในประวัติศาสตร์ของประเทศนี้อีกภาพหนึ่ง...

(*หน้าต่าง*. ๒๕๕๓ : ๑๔๗)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ความแตกแยกที่เกิดขึ้นทำให้คนในสังคมไม่มีความเห็นใจต่อกัน ความโศกเศร้าของฝ่ายตรงข้ามกลับเป็นสิ่งที่น่ายินดีของอีกฝ่าย แทนที่ควรจะช่วยเหลือกันและกัน กลับมีความยินดี และเฉลิมฉลองกันอย่างยิ่งใหญ่เช่นเดียวกับ ในเรื่อง *สะพาน* เมื่อนำป่าได้ซัดเข้าหมู่บ้าน “ผม” ทำให้หมู่บ้านได้รับความเสียหายอย่างหนัก มีคนล้มตายบาดเจ็บความเดือดร้อนกระจายไปทั่ว แต่เนื่องจากความคิดทางการเมืองที่แตกแยกกัน จึงมีการช่วยเหลือชาวบ้านฝ่ายของตัวเองเท่านั้น ไม่สนใจฝ่ายตรงข้ามว่าจะตายจะเป็นอย่างไร ดังตัวอย่างที่ว่า

เมื่อเผชิญความยากลำบากร่วมกัน เจ็บปวดร่วมกัน และต้องฝ่าฟันร่วมกัน จิตใจควรจะกลับหลอมรวมกันอีกครั้ง แต่เปล่าเลย เพียงเรื่องความเห็นที่แตกต่างกันเท่านั้น ทำให้คนไม่ยอมรับรู้ความรู้สึกร่วมกัน การช่วยเหลือกันมีขึ้นภายในกลุ่มพวกเดียวกันแม้แต่งงานศพก็ยังไม่ไปอย่างมีนตึง บางคนถึงขนาดไม่เผาผีกันเลยทีเดียว ข้าวของที่ถูกส่งมาช่วยเหลือก็ยังเป็นชนวนให้ผู้คนสองฝ่ายทะเลาะกันได้

(*สะพาน*. ๒๕๕๑ : ๒๗-๒๘)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า สถานการณ์ความคิดทางการเมืองที่แตกแยกได้ทำให้

ความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมลดลง แม้จะต้องเผชิญกับความยากลำบากร่วมกัน ก็จะช่วยเหลือ
ภายในกลุ่มพวกเดียวกันเท่านั้น บางคนถึงขั้นตัดความสัมพันธ์กัน ความรักความผูกพันอันดีงามที่
เคยมีต่อกันรวมทั้งความปราณาคิได้หายไปอย่างสิ้นเชิง แม้จะเป็นเพื่อนกันก็กลายเป็นศัตรูกัน
ทะเลาะกัน ดังเช่น ครูในเรื่อง *โทรทัศน์ขาว-ดำ* ครูในหมู่บ้าน “ผม” ดังตัวอย่างที่ว่า

การแบ่งฝักแบ่งฝ่ายของเพื่อนครู จนหลายคนเสียคอกันในวงเหล้าจาก
เรื่องของการเห็นอันแตกต่างทางการเมือง สุดท้ายเพื่อนที่คบหากันมานานต้อง
เลิกคบกันไป

(*โทรทัศน์ขาว-ดำ*, ๒๕๕๓ : ๗๗)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ความคิดที่แตกต่างกันนั้นได้ทำให้ความสัมพันธ์
ระหว่างเพื่อนที่สนิทสนมกันแตกหัก เลิกคบกันไป เช่นเดียวกับ “ซ้วน” กับ “สมบัติ” ใน
เรื่อง *ไปให้ถึงจุดหมาย* ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทกันมาตั้งแต่เด็ก แต่กลายมาเป็นศัตรูกันเมื่อ “ซ้วน” ชอบ
พรรคการเมืองใหม่ที่ “สมบัติ” คิดว่าไม่ดี ขณะเดียวกัน “สมบัติ” ก็ชอบพรรคการเมืองเก่าที่ “ซ้วน”
คิดว่าไม่ดี ต่างก็ยึดมั่นในความคิดของตัวเอง สองคนเกลียดชังกัน และเห็นด้วยกับการกระทำที่มี
การฆ่ากันอย่างโหดเหี้ยมระหว่างเพื่อนกับเพื่อนที่มีความคิดแตกต่างกัน ดังความที่ว่า

นอกจากเลิกคบแล้ว สมบัติยังรู้สึกว่าเขาซังน้ำหน้าซ้วนเสียนี้กระไร ไม่
ว่าจะได้ยื่นคำพูดชื่นชมผู้สมัครของซ้วนที่ไหน สมบัติก็ให้ขุดหูจูดตายยิ่งนัก และ
คงเช่นกันกับซ้วนที่เกลียดหน้าสมบัติ ความเกลียดของซ้วนทวีมากขึ้นขนาดเห็น
ด้วยกับคนชอบพรรคเดียวกันกับเขา ที่ยิงเพื่อนตายด้วยเหตุผลเพียงเพราะเถียงกัน
เรื่องหัวหน้าพรรคไหนดีกว่า

(*ไปให้ถึงจุดหมาย*, ๒๕๕๑ : ๑๕๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ความคิดทางการเมืองที่แตกแยกกันนั้นได้ทำให้
ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนสนิทอย่าง “ซ้วน” กับ “สมบัติ” ได้กลายเป็นศัตรูกันโดยสิ้นเชิง
เช่นเดียวกับในเรื่อง *ตามปกติ* ก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่เพื่อนฆ่าเพื่อนเพราะมีความคิด
ทางการเมืองที่แตกต่างกันเท่านั้น ดังตัวอย่างที่ว่า

ขณะที่มีข่าวลงหนังสือพิมพ์หน้าหนึ่งเรื่องเพื่อนฆ่าเพื่อน เพราะเถียงกัน
ว่าระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้าน ใครดีใครเลวกว่ากันตามปกติ

(*ตามปกติ*, ๒๕๕๑ : ๕๗)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า เพื่อนสนิทได้ขัดแย้งกันถึงขั้นยิงกันตายเพราะมี
ความเห็นต่อนักการเมืองต่างกัน ความแตกแยกที่ของความคิดทางการเมืองเกิดขึ้นได้ทำลาย
มิตรภาพอันดีงามของคนในสังคมไปอย่างสิ้นเชิง

สรุปได้ว่า ความคิดทางการเมืองที่แตกแยกกันนั้นได้ทำลายความสัมพันธ์อันดีงามระหว่าง

คนกับคนในสังคมไทยไปแล้ว แต่ละคนไม่เชื่อใจกัน ไม่เคารพซึ่งกันและกัน แม้จะตกทุกข์ได้ยาก ก็ไม่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายอย่างชัดเจน บางคนถึงขั้นที่จะไม่ทำกิจกรรมด้วยกัน ไม่มีความเมตตา ความเอื้อเฟื้อในฐานะที่เป็นคนประเทศเดียวกัน เพื่อนก็กลายเป็นศัตรูกัน และฆ่ากันตายเพราะทะเลาะกันเรื่องการเมือง

๓.๑.๔.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ท่ามกลางสังคมการเมืองที่มีความวุ่นวายและสับสน ครอบครัวซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมย่อมได้รับผลกระทบ ความแตกแยกด้านความคิดทางการเมืองทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวเกิดความแตกร้างเพราะทะเลาะกันเรื่องการเมือง ทำให้ความสุขความอบอุ่นหายไป เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าได้สะท้อนให้เห็นถึงบรรยากาศของความแตกแยกในครอบครัว ดังนี้

เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าสะท้อนภาพความแตกแยกในครอบครัว มักเริ่มด้วยพ่อแม่มีความคิดต่อเนกการเมืองที่แตกต่างกัน เช่นพ่อแม่ของ “ผม” ในเรื่อง ครอบครัวของผม (ในสังคมสองสี) แม่อยู่ในกลุ่มเสื้อสีแดงที่สนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรีที่ถูกยึดอำนาจโดยคณะปฏิรูปทางการเมือง แต่พ่อกลับเห็นตรงกันข้ามกับแม่โดยสิ้นเชิง พ่อเห็นแต่ความเลวของอดีตนายกฯ ทั้งสองต่างก็มีความเชื่อของตัวเองไม่ยอมทำความเข้าใจกัน สุดท้ายทั้งสองก็ได้แตกหักกัน ดังตัวอย่างที่ว่า

พ่อเห็นต่างกับแม่อย่างสุดขีดมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว แต่เพิ่งมาแตกหักอย่างรุนแรงเมื่อเดือนที่แล้ว... ทั้งคู่ระเบิดความคิดความเชื่อของตนออกมาอย่างรุนแรง ต่างคนต่างตะโกนหลักการประชาธิปไตยใส่กันอย่างเอาเป็นเอาตาย... คนหนึ่งเห็นแต่ความดีในตัวอดีตนายกฯ คนนั้น ส่วนอีกคนหนึ่งก็เห็นแต่ความเลวทราม... ตั้งแต่วันที่ทะเลาะกันครั้งใหญ่จนบ้านแทบแตกนั้น พ่อกับแม่ก็แทบไม่คุยกันเลย ต่างคนต่างอยู่และทำกิจกรรมต่าง ๆ แบบตัวใครตัวมัน

(ครอบครัวของผม(ในสังคมสองสี) . ๒๕๕๓ : ๑๖)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ความแตกแยกของความคิดทางการเมืองได้ทำให้สามภรรยาแตกหักกันแบบหันหลังให้กัน ความสุข ความอบอุ่นหายไปจากครอบครัวของ “ผม” อย่างหมดสิ้น เช่นเดียวกับในเรื่อง เพราะชงผืนนั้น “ผม” กับ “สารภี” ซึ่งเป็นสามีภรรยาทั้งคู่สองมีความคิดทางการเมืองที่แตกต่างกัน และต่างก็ไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน จนทำให้ทั้งสองเกลียดชังกันความสุขของครอบครัวนั้นก็เหือดหายจากครอบครัวไปอย่างไร้ร่องรอย ดังตัวอย่างที่ว่า

ผมยอมรับความคิดของสารภีไม่ได้ ผมตั้งใจจะหาโอกาสตอนที่เราต่างใจเย็นนั่งคุยกัน ดี ๆ แต่ผมหาไม่ วันเวลาอันสงบสุขของครอบครัวผมหายสาบสูญไปอย่างไร้ร่องรอยแล้ว ทุกครั้งที่ผมพยายามจะชักจูงสารภีให้ตั้งชงผืนเดียวกับผมแต่ไม่สำเร็จ เราเถียงกันบ่อยมาก จนผมหาความสุขไม่ได้

(เพราะชงผืนนั้น. ๒๕๕๑ : ๑๗๘)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสอดคล้องกับเรื่อง ดอกเบ็ญนอกระบบ ที่ได้สะท้อนให้เห็นถึงครอบครัวที่มีลักษณะเช่นนี้ โดย พ่อแม่ของ “ผม” มีความคิดเห็นต่อรัฐบาลที่แตกต่างกัน ทั้งสองต่างก็ยึดถือความคิดของตัวเอง ทำให้ครอบครัวของ “ผม” ประสบกับความยากลำบากขึ้นทุกวัน ดังตัวอย่างที่ว่า

“พ่อกับแม่เถียงกันถึงความสามารถในการบริหารประเทศของรัฐบาล ซึ่งเป็นระยะที่คนไทยแตกแยกทางความคิดกันอย่างกว้างขวาง ไม่เว้นแม้กระทั่งครอบครัวผม ที่พ่อกับแม่เลือกยืนอยู่คนละขั้ว นอกจากปัญหาค่าใช้จ่ายซึ่งต้องกระเบียดกระเสียดมากกว่าเดิมแล้ว หูของผมกับน้องชายยังต้องทนฟังเรื่องการเมืองอันน่าเบื่อหน่ายทุกวัน”

(ดอกเบ็ญนอกระบบ. ๒๕๕๓ : ๕๗)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า สถานการณ์ทางการเมืองที่มีความแตกแยกด้านความคิด นอกจากทำให้คนในครอบครัวของ “ผม” แตกแยกกันแล้ว ยังส่งผลให้ครอบครัวต้องเผชิญกับความยากลำบากมากยิ่งขึ้น ทำให้ลูก ๆ อย่าง “ผม” ต้องเดือดร้อนไปด้วย

นอกจากเกิดความแตกแยกระหว่างสามีภรรยาแล้ว ระหว่างพ่อแม่กับลูกก็มีการแตกแยกเหมือนกัน ดังเช่นในเรื่อง พี่สาวของผม “คำม่วน” ที่ทำงานอยู่ในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นพี่สาวของ “ผม” สังกัดกลุ่มพันธมิตรฯ แต่พ่อของ “ผม” ซึ่งเป็นชาวนาภาคอีสานซึ่งสังกัดกลุ่ม นปช. เมื่อได้ทราบว่าลูกของตัวเอง ได้เลือกอยู่คนละขั้วกับเขาถึงกับประกาศตัดความเป็นพ่อลูกกันกับพี่สาว ดังความที่ว่า

หลังพ่อรู้ว่าลูกสาวอยู่คนละข้างกับแก พ่อโมโหถึงขนาดเกรี้ยวกราดให้เราไต่ถามในคืนวันหนึ่ง “อย่ากลับมาให้เห็นหน้า” ผมโทรบอกเรื่องนี้กับเธอ พี่สาวเอาแต่หัวเราะก่อนปิดสายไปและในวันที่พันธมิตรฯ เข้ายึดสนามบินสุวรรณภูมินั่นเองที่ เธอโทรมา... “บอกพ่อที่ ฉันไม่กลับบ้านแน่”

(พี่สาวของผม. ๒๕๕๒ : ๑๖)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า การแบ่งฝายนั้นได้ทำให้พ่อกับพี่สาวอยู่กันคนละขั้วเกลียดชังกันเหมือนกับเป็นศัตรู ทั้งที่เป็นพ่อลูกที่รักใคร่กัน เช่นเดียวกับในเรื่อง หล้าไม้ใส่เสื้อ ก็ได้สะท้อนให้เห็นว่าสมาชิกครอบครัวในแตกแยกกันเพราะทะเลาะเรื่องการเมือง จนทำให้มีการฆ่ากัน ดังตัวอย่างที่ว่า

“...ข่าวหนังสือพิมพ์ว่า ลูกเขยยิงพ่อตาควางข้าวมือเย็น เพราะลูกเขยเข้าข้างพวกเสื้อเหลืองพ่อตาเข้าข้างเสื้อแดง”

(หล้าไม้ใส่เสื้อ ๒๕๕๓: ๑๖๑)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ความแตกแยกและความโกรธแค้นจากการมีแนวคิด

ทางการเมืองที่อยู่คนละฝ่ายได้ทำให้คนในครอบครัวฆ่ากัน ความคิดที่แตกต่างได้ทำให้ความรัก ความผูกพันที่มีต่อกันของคนในครอบครัวกลายเป็นความเกลียดชังและก่อความรุนแรง สร้างโศกนาฏกรรมให้กับครอบครัวซึ่งไม่ควรเกิดขึ้นในสังคมไทย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในครอบครัวจากเรื่องสั้นจะเห็นได้ว่ามีความแตกแยกด้าน ความคิดทางการเมือง สถานการณ์ทางการเมืองที่วุ่นวายได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่าง คนในครอบครัวอย่างมาก ทำให้คนในครอบครัวทะเลาะวิวาทกันไม่ยอมประนีประนอมกัน ความสุขความอบอุ่นของครอบครัวได้หมดสิ้นไปอย่างสิ้นเชิง สามีกับภรรยา พ่อแม่กับลูกซึ่งควร เป็นคนที่รักกันได้กลายเป็นศัตรูกัน กระทั่งมีการตัดความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และถึงขั้น ฆ่ากันตาย

สรุปได้ว่า ภาพสะท้อนของสถานการณ์ทางการเมืองเกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์ ระหว่างคนกับคนในสังคมที่มีความแตกแยกด้านความคิด และการแบ่งฝ่ายของคนในสังคมได้ ทำลายความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน คนในสังคมต่างก็ยึดถือความคิดเห็นของตนเอง ไม่ยอมพูดคุย ทำ ความเข้าใจกัน มีความโกรธแค้นกันและไม่ยอมช่วยเหลือกันและกัน เมื่อฝ่ายตรงข้ามถูกทำร้าย ได้รับบาดเจ็บและล้มตาย อีกฝ่ายกลับดีใจและฉลองแสดงความยินดีอย่างยิ่งใหญ่ เพื่อนรักที่สนิท สนมคบกันมาหลายปีก็เลิกคบกันไป บางคนถึงกับฆ่ากันตายเพียงเพราะมีความเห็นที่แตกต่าง แม้แต่ในครอบครัวเดียวกันก็ยังมี การแบ่งฝ่ายอยู่คนละข้างกัน ไม่ยอมกัน ทะเลาะกันเรื่องการเมือง สามีภรรยา พ่อแม่กับลูกตัดความสัมพันธ์กัน จนกระทั่งฆ่ากันด้วย ได้ทำให้ความสุข ความอบอุ่น ของครอบครัวได้สูญสิ้นไปโดยสิ้นเชิง

จากการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนด้านการเมืองในเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า จะเห็นได้ ว่าเรื่องสั้นได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพทางการเมืองในช่วง พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๓ หลาย ๆ ด้าน รวมทั้งเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น ปัญหาทางการเมือง บทบาททางการเมืองของประชาชน พฤติกรรมของนักการเมือง และผลกระทบจากสถานการณ์ทางการเมืองที่มีต่อประชาชน ให้ผู้อ่าน ได้เห็น ภาพสังคมที่มีความสับสนวุ่นวาย การเมืองไทยในช่วงเวลานี้ได้กลายเป็นประวัติศาสตร์ ในเวลาต่อไปโดยเฉพาะภาพสะท้อนที่ปรากฏในเรื่องสั้นต่าง ๆ นั้นสอดคล้องกับเหตุการณ์และ เรื่องราวทางการเมืองที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทยตามทีี่สื่อมวลชนต่าง ๆ ได้รายงานข่าวเผยแพร่สู่ สาธารณชน

๓.๒ ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ

สถานการณ์ทางการเมืองในช่วง พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓ ได้กระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศไทยในช่วงนี้ การชุมนุมปิดหลักของกลุ่มคนต่าง ๆ ในพื้นที่ศูนย์กลางการค้า ทำให้

ผู้ประกอบการได้รับความเดือดร้อนอย่างมากเพราะไม่สามารถค้าขายได้ตามปกติ โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยว ทั้งชาวต่างชาติ และชาวไทยได้ลดลงมาก ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ต่างจังหวัดที่ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวได้รับความเดือดร้อน บางรายต้องปิดกิจการลง เพราะขาดทุน นอกจากนี้ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับวิกฤติทางเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑ การพัฒนาเศรษฐกิจต้องประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น เช่น ปัญหาการส่งออกสินค้า ปัญหาการตกงาน ปัญหาราคาสินค้าเกษตร เป็นต้น การศึกษาภาษาสะท้อนด้านเศรษฐกิจในเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า จะทำให้เห็นสภาพด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงนี้ชัดเจนมากขึ้น มีจำนวน ๑๑ เรื่อง โดยผู้วิจัยได้แยกแยะประเด็นการศึกษาวิเคราะห์ดังนี้

๓.๒.๑ ผลกระทบจากสถานการณ์ทางการเมือง

การประชุมทางการเมืองอย่างยืดเยื้อของกลุ่มคนที่ออกมาชุมนุมในท้องถนนสายต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร ทำให้ต้องปิดการจราจรในถนนสายสำคัญต่าง ๆ เพื่อความปลอดภัย พ่อค้าแม่ค้าในพื้นที่ต้องปิดกิจการลง เมื่อเหตุการณ์ทางการเมืองทวีความรุนแรงและลุกลามไปในสถานที่ต่าง ๆ บานปลายทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเกรงกลัวว่าจะได้รับอันตรายจึงยกเลิกการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว สร้างความเสียหายให้ทั้งบุคคล ชุมชน และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

๓.๒.๑.๑ ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ

สถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อบุคคลและครอบครัวในสังคม กล่าวคือ ได้กระทบต่อการทำมาหากินของประชาชน เช่น ผู้ประกอบการต่าง ๆ ต้องปิดกิจการเพื่อหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่วุ่นวาย เป็นต้น

การรัฐประหารเป็นเหตุการณ์ที่กระทบต่อเศรษฐกิจของชาติ เรื่องสั้นสะท้อนความเดือดร้อนของประชาชนผู้หาเช้ากินค่ำอย่าง “นายเป่ล่ง” ในเรื่อง คนหาปลา ซึ่งหาปลาทำไปขายได้เงินเล็กน้อยมาใช้สอย เมื่อเกิดเหตุการณ์ปฏิวัติขึ้น “ครู” ที่เคยรับซื้อปลาของเขาไปไม่สามารถซื้อปลาได้เนื่องจากการปิดถนนในกรุงเทพมหานคร ดังตัวอย่างที่ว่า

คราวนี้ครูพูดชัด ๆ ซ้ำ ๆ ว่า พอปฏิวัติออกมา ทุกสิ่งทุกอย่างก็หยุด การเคลื่อนไหวไปหมดเลยน้ำเป่ล่ง ถนนหลายสายในเมืองหลวงถูกปิดทันที เศรษฐกิจอลเวงหนัก เมื่อเช้ามีค ไม่มีรถเข้ากรุงเทพฯ รถบรรทุก รถขนส่งสินค้าไปจอดตายกันแถวรังสิต...ปลาของผมที่รับซื้อของน้ำ ไปยังอยู่ที่บ้านเต็มโอ่ง ถ้าขายได้ผมจะรับของน้ำไปอีก แต่วันนี้คงจะรับไม่ได้

(คนหาปลา. ๒๕๕๒ : ๔๔)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า การปฏิวัติรัฐประหารได้สร้างความเสียหายให้แก่เศรษฐกิจในชุมชนแม้จะเป็นการค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่าง “นายเป่ล่ง” หรือ “ครู” ก็ได้รับผลกระทบในการประกอบอาชีพ เช่นเดียวกับ “พ่ออู๋” ในเรื่อง เอาละวะชัดจีน ที่อาศัยอยู่เชียงใหม่

ก็ได้รับความเดือดร้อนไปด้วย เพราะนักท่องเที่ยวต่างชาติไม่มาท่องเที่ยวในไทย ธุรกิจการท่องเที่ยวจึงทรุดลงอย่างหนัก ลูกสาวของเขาไม่มีงานทำ ไม่มีเงินส่งมาให้เขา ทำให้ครอบครัวต้องขาดรายได้ ดังที่เขาบอกลูกชายว่า

“มันโทรมาว่าจะได้อีป้อ” ไอ้แดงยังสนใจเรื่องที่น้องสาวโทรมาไม่เลิก
“มันส่งเงินมาบ้อป้อ”

อู๋ยอินตาสายหน้า “บ่มันบ่มีเงิน” แกหันกลับไปทางจอทีวี “มันว่า
สนามบินปิด แยกทัวร์หายหมด ฝรั่งมันบ่มากันแล้วยกเลิกกันหมด น้องมิ่งก็ตก
งานบ่มีเงิน”

(เอาละวะซัดซิ่น. ๒๕๕๒ : ๑๖๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ผลกระทบทางการเมืองนั้นได้ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศลดลงอย่างเห็นได้ชัด ส่งผลให้มีคนตกงานเพิ่มมากขึ้น บุคคลและครอบครัวต้องขาดรายได้ ซึ่งในเรื่อง ผู้ว่าฯ กินก้วยเตี่ยว ก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเดือดร้อนและความทุกข์ยากของประชาชนดังกล่าว ตัวละคร “เสกสรร” เป็นเจ้าของโรงงานกระดาษ ปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้ทำให้กิจการของเขาขาดทุนอย่างต่อเนื่อง ดังตัวอย่างที่ว่า

เสกสรร...กิจการ โรงงานทำกระดาษของเขากำลังประสบปัญหาขาดทุน
ป้อสาขาดตลาด ต้องไปสั่งซื้อจากชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน เขาเลยเบี้ยย่ำราย
ทางให้กับเจ้าหน้าที่ ค่าต้นทุนในการผลิตเพิ่มขึ้น ค่าน้ำมันรถแพงขึ้นทุกวัน
ดอกเบียในธนาคารสูงขึ้น คนงานเรียกร้องค่าแรงเพิ่มขึ้น

(ผู้ว่าฯ กินก้วยเตี่ยว. ๒๕๕๐ : ๑๒๘)

นอกจาก “เสกสรร” ต้องประสบปัญหาธุรกิจขาดทุนแล้ว “พ่อเลี้ยงบุญส่ง” ในเรื่องเดียวกันก็ประสบปัญหาขาดทุนเนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำ ต้องมีความเป็นอยู่อย่างประหยัด ดังที่เขาบอกว่า

ข้ากุ่มใจกินก้วยเตี่ยวมาหลายวันแล้ว เมื่อไหร่เศรษฐกิจมันจะดีขึ้นมา
บั้งวะ กิจการแทบทุกอย่างของข้าแทบจะล้มละลายแล้ว...ไอ้พวกงานรับเหมา
ต่าง ๆ ก็เหมือนกับข้ามันแหละวะ

(ผู้ว่าฯ กินก้วยเตี่ยว. ๒๕๕๑ : ๑๒๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า วิกฤติเศรษฐกิจได้สร้างปัญหาให้กับธุรกิจต่าง ๆ เมื่อต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ค่าครองชีพและค่าน้ำมันสูงขึ้น การเรียกร้องเพิ่มค่าจ้าง เป็นต้นล้วนได้สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้ประกอบการและบุคคลในสังคม

สรุปได้ว่า ความขัดแย้งทางการเมืองได้สร้างความเดือดร้อนทางด้านเศรษฐกิจโดยส่งผลให้กับบุคคล และครอบครัวในสังคมเป็นอย่างมาก พนักงานงานตามโรงงานต่าง ๆ ไม่มีงานทำเมื่อ

บริษัท หรือธุรกิจของผู้ประกอบการต้องปิดกิจการลง ซึ่งทำให้ประชาชนต้องขาดรายได้ ผู้ประกอบการต้องขาดทุนอย่างหนัก

๓.๒.๑.๒ ผลกระทบต่อรายได้ของประเทศชาติ

ความขัดแย้งทางการเมืองได้สร้างความเสียหายแก่เศรษฐกิจในด้านการที่สร้างรายได้เป็นของประเทศชาติมากมาย เช่นการท่องเที่ยว การส่งออกสินค้า เป็นต้น เหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มคนต่าง ๆ มีความรุนแรง ทำให้มีการปิดถนนตามจุดต่าง ๆ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และได้ยึดพื้นที่สำคัญ ๆ ของกลุ่มผู้ชุมนุมนั้นก็ได้สร้างความเสียหายให้กับเศรษฐกิจในทุกด้าน

ผลกระทบดังกล่าวที่เกิดขึ้นผู้เขียนได้สะท้อนในเรื่อง เอาละวะขัดจีน เมื่อกลุ่มพันธมิตรฯ ยึดสนามบินสุวรรณภูมิ และรัฐบาลได้ประกาศปิดสนามบิน ได้ทำให้การเดินทางของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมทั้งการส่งสินค้าการส่งออกต้องยุติทันที ดังตัวอย่างที่ว่า

เข้าวันที่สามแล้วที่กลุ่มพันธมิตรฯ เข้ายึดสนามบินสุวรรณภูมิไว้เพื่อปิดกั้นเส้นทางกลับเข้าประเทศของนายกรัฐมนตรี นักท่องเที่ยวและนักธุรกิจจำนวนมากตกค้างไม่สามารถเดินทางเข้าออกระหว่างประเทศได้ กลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวคะเนว่าประเทศจะเสียหายโดยขาดรายได้หลายหมื่นล้านบาทจากการท่องเที่ยว กลุ่มธุรกิจส่งออกและนำเข้าก็คาดว่าจะเสียหายอีกหลายหมื่นล้านบาท

(เอาละวะขัดจีน. ๒๕๕๒ : ๑๖๔)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่าการเข้ายึดสนามบินของกลุ่มพันธมิตรฯ ได้สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยว และด้านธุรกิจ ทำให้ประเทศต้องขาดรายได้จำนวนมาก เช่นเดียวกับ ในเรื่อง มีกองวัดศุบนไหล่ทาง ก็ได้สะท้อนเห็นถึงผลกระทบจากเหตุการณ์ทางการเมือง ดังตัวอย่างที่ว่า

วันนี้ไม่มีสถานบันเทิงยามราตรีอยู่ล้อมรอบ ไม่มีซีเมาเดินแอ่นเทียวกอดจูบหญิงสาวคาราโอเกะ เศรษฐกิจซบเซาจนใจหาย เมืองทั้งเมืองอึกทึกด้วยเสียงคำทอ

(มีกองวัดศุบนไหล่ทาง. ๒๕๕๑ : ๒๐๗)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่าสถานการณ์ทางการเมืองได้ส่งผลกระทบต่อรายได้จากการท่องเที่ยว จนทำให้เศรษฐกิจมีแนวโน้มที่ซบเซา เมืองท่องเที่ยวเช่นหาดใหญ่ก็เงียบเหงาลงอย่างน่าใจหาย ผู้ประกอบการต่าง ๆ ต้องปิดกิจการ

นอกจากนี้วิกฤติเศรษฐกิจของโลกก็ได้กระทบต่อประเทศไทย ทำให้เศรษฐกิจของประเทศตกต่ำลง และเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย เช่น ปัญหาการตกงาน ปัญหาการล้มละลายของโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น รัฐบาลต้องปรับนโยบายเพื่อรองรับปัญหาเศรษฐกิจที่ทวีความรุนแรงขึ้นทุกวัน ดังตัวอย่างที่ว่า

ขอให้ประชาชนทำความเข้าใจเรื่องที่เรากำลังเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจ
ระดับโลกซึ่งทุกคนต้องปรับตัวยอมรับความเปลี่ยนแปลง หากรัฐบาลจำเป็นต้อง
ยกเลิกนโยบายบางนโยบายเพื่อแก้วิกฤตภายในประเทศ

(แผนผังตัวเอง. ๒๕๕๐ : ๑๑๔-๑๑๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่าวิกฤตเศรษฐกิจโลกได้กระทบต่อเศรษฐกิจไทย ทำให้รัฐ
ต้องปรับเปลี่ยนนโยบาย และแก้ไขปัญหาค่าครองชีพที่สูงขึ้นทำให้ทั้งประชาชนถูกเลิกจ้างและ
ผู้ประกอบการส่งออกได้รับความเดือดร้อน สอดคล้องกับ เรื่อง ตามปกติ ได้สะท้อนให้เห็นภาพที่
ผู้ใช้แรงงานออกชุมนุมเรียกร้องให้เพิ่มค่าแรงขั้นต่ำ แม้ว่ารัฐบาลได้ประกาศขึ้นค่าแรงแล้วแต่กลับ
ทำให้ผู้ประกอบการต้องขาดทุนและปิดกิจการ ดังตัวอย่างที่ว่า

ขณะที่ โรงงานผลิตเสื้อผ้าส่งออกอย่างน้อยหนึ่งแห่งประกาศปิดตัว
หลังจากรัฐบาลประกาศปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำประจำปีตามปกติ

ขณะที่กลุ่มผู้ใช้แรงงานกลับมารวมตัวอีกครั้งหลังจากรัฐบาลประกาศ
ปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำประจำปี เพราะไม่พอใจอัตราที่ประกาศตามปกติ

(ตามปกติ. ๒๕๕๑ : ๕๓-๕๔)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่าวิกฤตเศรษฐกิจได้ทำให้ผู้ประกอบการส่งออกได้รับ
ผลกระทบเป็นอย่างมาก ค่าครองชีพที่สูงขึ้นทำให้แรงงานต้องเรียกร้องให้ขึ้นค่าแรง แต่ก็ทำให้
โรงงานต้องปิดกิจการไปเนื่องจากขาดทุน

ความขัดแย้งทางการเมืองได้สร้างความเสียหายให้กับประเทศชาติ โดยเฉพาะด้าน
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อีกทั้งวิกฤตเศรษฐกิจโลกก็ทำให้การส่งออกได้รับความเสียหายมาก
โรงงานอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าด้านส่งออกต้องปิดกิจการลงเนื่องจากขาดทุน พนักงานถูกปลด
ออกจากราชการมากมาย แต่ค่าครองชีพกลับพุ่งสูงขึ้น ทำให้แรงงานต้องเคลื่อนไหวเรียกร้อง
การขึ้นค่าแรง สภาพของเศรษฐกิจตกอยู่ในสภาวะความวุ่นวาย ส่งผลให้ประชาชนมี
ความเดือดร้อน

สรุปได้ว่า เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าได้สะท้อนสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น และ
ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาของเศรษฐกิจของชาติอย่างยิ่ง ทั้งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การ
ส่งออกสินค้า และการค้าขายในประเทศ ล้วนแล้วได้รับความเสียหายที่ประเมินชัดเจนไม่ได้ อีกทั้ง
ยังประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจโลกเข้ามาซ้ำเติม ทำให้เศรษฐกิจไทยมีปัญหาในด้านต้นทุนการผลิต
สูงขึ้น ค่าครองชีพสูงขึ้น และการส่งออกก็ลดลงอย่างมาก ทำให้ผู้ประกอบการบางรายต้อง
ล้มละลาย หรือขาดทุน ประเทศชาติและประชาชนได้รับความเดือดร้อนมากมาย

๓.๒.๒ ปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจ

แม้ว่าสถานการณ์ทางการเมืองจะยังมีความวุ่นวาย แต่การพัฒนาและการขยายเติบโตของเศรษฐกิจยังคงต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง และปัญหาต่าง ๆ จากการขยายการเติบโตของเศรษฐกิจก็ได้ตามมามากมายเช่นกัน เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยได้แบ่งตามประเด็น ดังนี้

๓.๒.๒.๑ ปัญหาผลกระทบการพัฒนาเศรษฐกิจในชนบท

การขยายและการเติบโตของเศรษฐกิจชาติ ได้ทำให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในชนบทที่มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนาชาวไร่ก็ดีขึ้น มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ก็มากขึ้น แต่ก็มีผลกระทบด้านอื่นตามมามากมาย เช่น ปัญหาที่ดิน ปัญหาการทำมาหากินของชาวนาชาวไร่ ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งแบ่งได้เป็นดังนี้

๓.๒.๒.๑.๑ ปัญหาการทำมาหากินของชาวนาชนบท

การพัฒนาของเศรษฐกิจได้ส่งผลกระทบต่อการทำมาหากินของชาวบ้านในพื้นที่ เช่นชาวบ้านต้องเข้ามาในเมืองเพื่อทำงานหาเงิน ชาวบ้านต้องสูญเสียที่นาและไร่ และหันไปทำอาชีพอื่น อันเนื่องจากการทำมาหากินมีความยากลำบากยิ่งขึ้น

การพัฒนาของเศรษฐกิจได้ทำให้คนในชนบท หลั่งไหลเข้าไปในเมือง เพื่อทำมาหากิน โดยเฉพาะคนหนุ่มสาว ทำให้ชนบทขาดแคลนแรงงาน สร้างปัญหาเด็กและคนชราขาดคนดูแล ดังเช่นหมู่บ้านของ “ยายฮวง” ในเรื่อง มหกรรมคอนเสิร์ตของคนเฒ่าคนแก่ เนื่องจากหนุ่มสาว ต่างพากันไปทำมาหากินในเมืองหลวง ทำให้หมู่บ้านเหลือแต่คนชราและเด็กซึ่งขาดการดูแลจากลูกหรือพ่อแม่ของตัวเอง รุนแล้วรุนเล่า ปรากฏการณ์เช่นนี้ ก็ยังคงอยู่เสมอ ดังตัวอย่างที่ว่า

ยายฮวงบอกเสมอว่า กรุงเทพฯ มักลักพาตัวคนหนุ่มสาวจากหมู่บ้านของเราไป ยิ่งในสมัยก่อน แกบอกว่าการบ้านเราร้างเงาคนหนุ่มสาว เหลือทิ้งไว้แต่เงาสั้น ๆ ของเด็กน้อย เงาที่เหยียนของผู้เฒ่า และเงาโยกเอนของขี้เมา (ซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นหนุ่มสาวผู้มีความฝันเดินทางไปแสวงหาชะตาชีวิตที่กรุงเทพฯ หลายปี ต่อมาพวกเขาและเธอจำนวนไม่น้อยเหล่านี้ก็กลับมากลายสภาพเป็นขี้เมา)

(มหกรรมคอนเสิร์ตของคนเฒ่าคนแก่. ๒๕๕๑ : ๗๖)

เนื่องเรื่องที่ยกมาจะเห็นได้ว่าการพัฒนาของเศรษฐกิจทำให้คนหนุ่มสาวในชนบทได้พากันหลั่งไหลเข้ามาเมืองเพื่อทำมาหากิน รุนแล้วรุนเล่า ทำให้ในชนบทเหลือแต่คนแก่และเด็กที่ขาดคนดูแล เมื่อคนเหล่านี้กลับมาแล้วก็พบกับปัญหาไม่มีที่ดินทำมาหากิน เพราะการพัฒนาเศรษฐกิจในชนบท ที่ดินของพวกเขาได้ขายให้นายทุนไปหมดแล้ว นาไร่ที่ใช้ทำมาหากินตั้งแต่บรรพบุรุษได้กลายเป็นที่ปลูกสร้างตึกสูงและ สถานที่การค้าต่าง ๆ ของนายทุนไปแล้ว ดังที่ “ยายฮวง” ได้ชี้บอก “นั่น” ว่า

นั่นร้านแฮร์สไตล์ เมื่อก่อนเคยเป็นที่ดินของยายแก้วหมู่ ๒ นี่ร้านหมูกระทะ เมื่อก่อนเคยเป็นที่ดินของปู่ของตาแดง โนนับแนวสกา เมื่อก่อนเคยเป็นที่ดินของยายจันทร์ หมู่ ๑ นั่นมินิเธียร์เตอร์ เมื่อก่อนเคยเป็นที่ดินของผัวคนแรก ของยายเพ็ญ ฯลฯ

(มหกรรมคอนเสิร์ตของคนเฒ่าคนแก่. ๒๕๕๑ : ๔๔)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่าที่ดินที่เคยเป็นที่ทำมาหากินของชาวบ้านด้วยการขยายตัวของเศรษฐกิจได้กลายเป็นสถานที่การค้าของนายทุนไป ความเจริญรุ่งเรืองนั้นทำให้ที่ ทำมาหากินของชาวบ้านลดน้อยลงและต้องพึ่งพานายทุนมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับในเรื่อง พ่อจ๋า...อุกามาแล้ว การขยายตัวของเศรษฐกิจไม่เพียงแต่ได้ทำให้วิถีชีวิตของคนในชนบทอย่างบ้าน น้ำเลเปลี่ยนไป ยังทำให้ที่ดินที่ใช้ทำมาหากินตั้งแต่บรรพชนต้องสูญเสียดิน และชาวบ้านต้องละทิ้ง อาชีพชาวไร่ชาวนาที่สืบทอดมายาวนานไปเป็นพนักงานที่โรงงานและมีชีวิตที่ต้องพึ่งพานายทุน ดังตัวอย่างที่ว่า

ชีวิตของบ้านน้ำเลเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วราวพลิกฝ่ามือ ไม่มี ชาวประมงตามริมหาด ไม่มีผืนดินสำหรับเกษตรกร ชาวบ้านพากันขายที่ดินหัน ไปอยู่ตึกแถวแคบ ๆ ผู้ต่างถิ่นหลั่งไหลกันเข้ามาทำงานในโรงงานกันอย่าง ต่อเนื่อง ตำบลน้ำเลกลายเป็นทำเลทองสำหรับนักธุรกิจ

(พ่อจ๋า...อุกามาแล้ว. ๒๕๕๓ : ๓๐)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านในชนบทขายผืนดินทำมาหากิน และหันไป ทำงานอยู่ในโรงงาน ย้ายไปอาศัยอยู่ตึกแถวแคบ ๆ การพัฒนาของเศรษฐกิจนั้นได้สร้างหายนะแก่ ชาวชนบท ไม่มีที่ดินทำเกษตร สอดคล้องกับในเรื่อง เจ้า (หน้า) ที่ ก็ได้สะท้อนให้เราเห็น หายนะที่เกิดกับที่ดินทำการเกษตร ในเมื่อมีนายทุนมาลงทุนสร้างห้างสรรพสินค้าในหมู่บ้าน “พ่อใหญ่บัว” จึงต้องขายที่ดินที่ใช้ทำมาหากินมาตั้งแต่บรรพบุรุษทั้งที่เขาไม่อยากจะขาย แต่ถูกกดดัน จากอำนาจเงินตราเขาจึงต้องยินยอม ดังตัวอย่างที่ว่า

ปีที่แล้ว แยกแบ่งขายที่นาซึ่งมีอยู่สิบห้าไร่ไปเสียห้าไร่ ...อันที่จริง แยก ไม่เคยมีความคิดจะฉีกแบ่ง โฉนดที่ดินมรดกแต่ครั้งพ่อแม่นักหрок แต่เป็นเพราะ นายท.และผู้แทนนั้นแหละเที่ยวมาหาว่าล้มลุก...หันเขาทางลูกหลานอีก แรง มีหรือที่พวกนั้น ไม่ตาลูกกับเงินแสนเงินล้าน ที่สุดจึงต้องแบ่งขายไป

(เจ้า (หน้า) ที่. ๒๕๕๒ : ๕๐)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาของเศรษฐกิจในชนบททำให้ที่ดินการทำมา หากินของชาวนาชาวไร่ต้องสูญเสียดินด้วยอำนาจเงินตรา ชาวนาจำเป็นแบ่งขายที่ดินไป ทำให้ ที่ดินการเกษตรลดน้อยลงทุกวัน นอกจากนี้การแข่งขันในการค้าขายระหว่างพวกนายทุนและ

ชาวบ้านรุนแรงมากขึ้น ซึ่งชาวบ้านมักจะพ่ายแพ้เสมอเนื่องจากไม่รู้เท่าทันพวกนายทุน ดังเช่น “ยายเพ็ญ” ในเรื่อง **มหรรรมคอนเสิร์ตของคนแต่คนแก่** เมื่อร้านค้าอย่างร้านเซเว่น อีเลฟเว่น ได้สร้างขึ้นในหมู่บ้าน และได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ร้านขายของชำของ “ยายฮวง” ต้องเผชิญกับปัญหาอย่างหนัก เพราะลูกค้าหันเข้าไปซื้อของในเซเว่น อีเลฟเว่นกันหมด เช่นเดียวกับในเรื่อง **ผู้ล่า** เมื่อมีห้างสรรพสินค้าสร้างขึ้นในตำบลน้ำเต กิจการขายของชำอย่าง “คำ” ที่จัดตั้งขึ้นมาด้วยความยากลำบากหลังจากที่ต้องเลิกอาชีพประมงไป ต้องประสบความขาดทุนและล้มละลายอีกครั้ง ทำให้ครอบครัวได้รับความเดือดร้อน และต้องหันไปพึ่งพานายทุนในที่สุด ดังตัวอย่างที่ว่า

หลังจากที่ห้างสรรพสินค้าเปิดขึ้นในบ้านน้ำเตไม่ถึงขวบปี กิจการร้านค้าขายของชำของ เขาทรุดตัวลงอย่างรวดเร็ว และในที่สุดก็ต้องตัดสินใจเลิกกิจการเมื่อทนกับการขาดทุนไม่ไหว คำต้องขายตึกแถวเพื่อใช้หนี้ให้กับธนาคาร ลูกสาวคนเล็กต้องออกจากมหาวิทยาลัยกลางคัน ส่วนเมียคู่ชีวิตของเขาก็ต้องระเห็จเข้าไปทำงานเป็นแม่บ้านในห้างสรรพสินค้าแห่งนั้น

(ผู้ล่า. ๒๕๕๐ : ๑๒๐)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า การขยายตัวเศรษฐกิจในชนบทโดยการทุ่มเงินของนายทุนนั้นได้กระทบต่อกิจการการค้าของชาวชนบท ทำให้ชาวบ้านต้องประสบกับการล้มละลาย ซึ่งทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้านอย่าง “คำ” ตกต่ำลง และได้รับความเดือดร้อน สุดท้ายก็ต้องหันไปพึ่งพานายทุนโดยไปเป็นพนักงานรับจ้างในห้างสรรพสินค้าหรือโรงงานของนายทุน

สรุปได้ว่า การพัฒนาของเศรษฐกิจทำให้หนุ่มสาวในชนบทต้องออกจากบ้านเพื่อทำมาหากินและทำให้เกิดปัญหาเด็กและคนชราขาดคนดูแล ที่ดินการเกษตรถูกขายไป และกลายเป็นสถานที่ธุรกิจของนายทุน อีกทั้งการแข่งขันทางการค้าในชนบทรุนแรงมากขึ้นจึงทำให้ชาวบ้านไม่สามารถทำมาหากินตามวิถีชีวิตดั้งเดิมได้ต่อไป

๓.๒.๒.๑.๒ ปัญหาสิ่งแวดล้อม

นอกจากปัญหาที่ดินแล้วการขยายตัวของเศรษฐกิจยังทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติอีกด้วย พวกนายทุนแสวงหากำไรการค้าโดยไม่สนใจว่าจะกระทบต่อจิตใจชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน และไม่สนใจว่าเป็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

ปัญหาดังกล่าวผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นในเรื่อง **ผู้ล่า** ที่พวกเจ้าของเรืออวนลากใหญ่ ใช้เรืออวนสร้างความเสียหายในท้องทะเลมากมายในทะเลแถบหมู่บ้านน้ำเต ดังที่ “คำ” พึมพำว่า

มันเป็นหายนะ...เรืออวนลากมีอวนที่มีความลึกถึงหน้าดิน อวนมีตาถี่และเล็ก ตรงปลายอวนมีสายสลิงและลูกกลิ้งเหล็กจำนวนมากถ่วงอยู่ที่น้ำ เมื่อเรือปล่อยอวนลงในแต่ละครั้งลูกกลิ้งเหล่านั้นจะตีและบดทุกอย่างที่มันลากผ่าน ม้วนหายเข้าไปในอวน...ทั้งปลาเล็กปลาน้อยแทบจะไม่มีทางหนีพ้น ซึ่งรวมถึงคน

ปะการัง โขดหินใต้น้ำที่เป็นที่อาศัยและที่วางไข่ของสัตว์ทะเล ทุกอย่างจะพัง
พินาศเข้าไปอยู่ในอวนและมีบ่อยครั้งที่มันกว้านเอาอวนหรือลอบของเรือเล็กที่
วางเอาไว้ริมฝั่งหายไปด้วย

(ผู้เล่า. ๒๕๕๐ : ๑๐๗)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ทรัพยากรในทะเลถูกทำลายด้วยการกระทำของพวกเรือ
อวน เช่นเดียวกับโรงงานอุตสาหกรรมที่สร้างขึ้นในชนบทก็ได้ทำลายสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ทำลาย
ทะเลอันเป็นที่ทำมาหากินของชาวบ้าน นายทุนทั้งภาคหรือสารเคมีอุตสาหกรรมที่ทำลาย
สิ่งแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์ แหล่งทำมาหากินของชาวบ้าน ดังเช่นในเรื่อง **พ่อจ๋า...อุก
มาแล้ว** พวกเจ้าของโรงงานพลาสติกได้นำกากอุตสาหกรรมที่ปนเปื้อนด้วยสารเคมีปรอท ไปทิ้งใน
ท้องทะเลแถบแนวหินสันหลามซึ่งเป็นแหล่งการวางไข่ของปลาทะเลต่าง ๆ และอุดมไปด้วย
ปะการังต่าง ๆ และยังเป็นแหล่งจับปลาเลี้ยงชีพของชาวบ้านน้ำเล และ “เผือก” กับ “พีชย์”
ซึ่งเป็นคนในหมู่บ้านเองที่นำสิ่งเหล่านี้ไปทิ้ง ดังตัวอย่างที่ว่า

ถังน้ำมันที่เผือกเห็นมันเป็นถังกากอุตสาหกรรมที่เหลือทิ้งจากการผลิต
ของโรงงาน...พีชย์พูด...ในถังนั้นมันมีมลพิษที่มีสารปรอทปนเปื้อน...ทาง
ผู้บริหารเขามีนโยบายหาทางกำจัดสารเหล่านี้โดยประหยัดที่สุด ในตอนแรก ๆ
เราก็กอบไปขุดดินตามป่าลึกหรือทิ้งร้าง ...แต่ดันมีชาวบ้านไปพบ ก็เลยมีเรื่อง
ตามมา...ต่อมาผู้บริหารก็เลยสั่งให้อามาทิ้งทะเล...

(พ่อจ๋า...อุกมาแล้ว. ๒๕๕๓ : ๓๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า พวกนายทุนแสวงหาผลประโยชน์อย่างเดียวโดยไม่
สนใจความเป็นอยู่ของชาวบ้านและความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ผลกระทบ
ด้านลบเหล่านี้ก็ได้ทำให้การทำมาหากินของชาวบ้านต้องเผชิญกับปัญหามากยิ่งขึ้น การทำมาหา
กินลำบากมากขึ้นและจำเป็นต้องละทิ้งอาชีพที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษและจำเป็นต้องพึ่งพา
นายทุนมากขึ้น ดังเช่นชาวบ้านในเรื่อง **ผู้ล่า** เมื่อเรืออวนได้เข้ามากวาดจับปลาในแถบทะเลของ
บ้านน้ำเลเป็นประจำ เรือเล็กของชาวบ้านน้ำเลก็แทบหาปลาไม่ได้ ต้องเลิกทำอาชีพประมงและหัน
ไปทำงานในโรงงาน ดังตัวอย่างที่ว่า

ความเจริญของเมืองสวนทางกับโขดหินใต้น้ำ ปะการังเหลือน้อยลง
ทุกที เรือประมงชายฝั่งหลายสิบลำต่างต้องเลิกอาชีพ บ้างต้องสิ้นเนื้อประดาตัว
บางลำต้องลากอวนไกลถึงประเทศเพื่อนบ้านเสี่ยงต่อการติดคุกติดตาราง ถึงวันนี้
ชาวบ้านน้ำเลเริ่มสิ้นหวังหมดหนทางทำมาหากินมันแตกต่างกับคำกล่าวขานใน
อดีตของคนเฒ่าคนแก่ที่ว่าคราบไคที่ยังมีทะเลชาวบ้านน้ำเลจะไม่มีวันอดตาย

(ผู้เล่า. ๒๕๕๓ : ๑๑๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า สิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่เป็นแหล่งทำมาหากินนั้นถูกทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติลดลงทุกวัน ชาวบ้านต้องเลิกอาชีพเนื่องจากขาดทุน และต้องเผชิญความเสี่ยงมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่าการพัฒนาของเศรษฐกิจได้ทำลายสิ่งแวดล้อมธรรมชาติในชนบทต่าง ๆ นายทุนแสวงหาผลประโยชน์อย่างเดียว ดังเช่นการทิ้งกากอุตสาหกรรมปนเปื้อนสารเคมี ทำลายแหล่งทำมาหากินของชาวชนบท ชาวชนบททำมาหากินยากลำบากขึ้น ต้องเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่น

การศึกษาวิเคราะห์ข้างต้นสรุปได้ว่า การขยายการเติบโตของเศรษฐกิจ ไม่ได้สร้างความเจริญหรือมีความเป็นอยู่ที่ดีให้กับชนบท แต่ได้สร้างปัญหาต่าง ๆ กับชาวบ้าน ดังเช่นการหลั่งไหลเข้าไปทำงานในกรุงเทพมหานคร เด็กและคนชราขาดคนดูแลถูกทอดทิ้งในชนบท และขาดแรงงานการทำเกษตร การเข้ามาพัฒนาโครงการ สร้างโรงงานต่าง ๆ ของนายทุน เป็นผลให้ชาวบ้านต้องขายนาไร่ที่ใช้ทำมาหากินตั้งแต่บรรพบุรุษ ทำให้เกิดปัญหาพื้นที่ทำการเกษตรลดน้อยลง รวมทั้งชาวบ้านที่อาศัยอยู่ชายฝั่งทะเลก็หาปลาได้ยากขึ้นทุกวันจนต้องเลิกอาชีพประมงที่สืบทอดมายาวนาน เนื่องจากพวกนายทุนใช้เรืออวนลากกวาดทุกอย่างใต้ท้องทะเลไปหมด ทำให้ชาวบ้านทำมาหากินยากขึ้นทุกวันสุดท้ายแล้วก็ต้องไปพึ่งพานายทุนโดยไปเป็นพนักงานรับจ้างในโรงงานหรือห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ นอกจากนี้แล้วการพัฒนาของเศรษฐกิจยังได้สร้างความเสียหายให้กับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ พวกนายทุนทิ้งกากอุตสาหกรรมที่ปนเปื้อนสารเคมีไว้ที่ทำมาหากินของชาวบ้านและในพื้นที่ หรือใช้เรืออวนทำลายปะการังและ โขดหินอันเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ทะเล สิ่งเหล่านี้จะสร้างความเสียหายให้แก่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติในระยะยาว

๓.๒.๒.๒ ปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ

ราคาสินค้าเกษตรที่ตกต่ำมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนาชาวไร่ หากราคาผลทางการเกษตรผันผวนหรือตกต่ำ เกษตรกรก็จะได้รับความเดือดร้อน ในช่วง พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓ ราคาสินค้าการเกษตรมีความผันผวนไม่มั่นคง กล่าวคือต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น แต่ราคาสินค้ากลับตกต่ำ เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเหล่านี้ ดังเช่นต้นทุนการทำเกษตรมีราคาสูงขึ้น ทั้งอาหารสัตว์ ปุ๋ยที่ได้ขึ้นราคาอย่างรวดเร็ว เกษตรกรต้องรับภาระต้นทุนหนักมากยิ่งขึ้น ดังเช่น “ตุ้ม” ในเรื่อง ผู้ว่าฯ กินก๋วยเตี๋ยว เป็นเกษตรกรที่ทำนาและเลี้ยงปลา เมื่อไปซื้อปุ๋ยและอาหารปลาก็พบว่ามียาแพงขึ้น ดังตัวอย่างที่ว่า

ร้อนเส้นก๋วยเตี๋ยวมันไม่เท่าไหร่หรืออก แต่มันร้อนใจนี่ซี ตุ้มคิดขณะ
 เคี้ยวเส้นก๋วยเตี๋ยวกลิ้นลงลำคอ ...ดูซิ มันขึ้นราคาพรวดพราด...แม้้น โขติ ก็บ่นอุบ
 ถึงราคาปุ๋ยที่จะเอาไปหว่านในแปลงข้าว มันถีบราคาขึ้น ไปอีกกระสอบละสามสิบ
 บาท ะไรกันนักหนาวะ”

(ผู้ว่าฯ กินก๋วยเตี๋ยว. ๒๕๕๐ : ๑๒๗)

จากเนื้อหาที่ยกมาจะเห็นได้ว่าต้นทุนการทำการเกษตรได้เพิ่มขึ้นสูง ทำให้ชาวนาชาวไร่อย่าง “ตุ้ม” และ “แม่น” ได้รับความเดือดร้อนอย่างมาก พวกเขาจำเป็นต้องรับภาระต้นทุนที่เพิ่มขึ้นแต่ราคาข้าวและผลผลิตการเกษตรต่าง ๆ กลับตกต่ำลง และในเรื่อง คนหาปลา “นายปล่อง” ถึงกับภาวนาขอให้ฝนตกเพื่อให้ข้าวโพดได้ผลผลิตคุ้มค่าเช่นเดียวกับปลาที่จับไปขาย ดังตัวอย่างที่ว่า

นายปล่องอยากได้ขายอีกสักสองปาก ... ขอให้ฟ้าฝนดีไปอีกสักเดือนเถอะ
ขอให้ราคาปลามันดีไปยั้งอีกสักปีเถอะ อย่าให้มันเหมือนราคาข้าวโพดเมื่อหัว
ฝนเลย มันทำให้ชาวไร่รอนเอามือก่ายหน้าผากกันเกลื่อนหมู่บ้าน

(คนหาปลา. ๒๕๕๒ : ๓๘)

เนื้อเรื่องที่ยกมาแสดงให้เห็นว่าราคาสินค้าเกษตรตกต่ำทำให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน ซึ่งสอดคล้องกับเรื่อง ตามปกติ ที่ได้กล่าวถึงราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ซึ่งเป็นปัญหาที่รัฐบาลต้องเร่งแก้ไข และมีความสำคัญที่มีการเสนอข่าวสารให้สังคมได้ติดตาม ดังความที่ว่า

ขณะที่รัฐมนตรีการกระทรวงพาณิชย์ต้องให้สัมภาษณ์สตราพยากรข่าว
ต้นชั่วโมงของสถานีโทรทัศน์ช่องหนึ่งถึงมาตรการช่วยเหลือชาวนา ชาวสวน
เรื่องราคาผลผลิตตกต่ำอย่างเร่งรีบ เพราะมีคิวให้สัมภาษณ์สด... ของโทรทัศน์อีก
หนึ่งช่องในเรื่องเดียวกัน และมีนักข่าว... วิทยุข่าวการเมืองยื่นถือ ไมโครโฟนรอที่
จะขอสัมภาษณ์สดในเรื่องเดียวกันตามปกติ

(ตามปกติ. ๒๕๕๑ : ๕๓)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่าราคาผลผลิตเกษตรที่ตกต่ำกลายเป็นปัญหาสำคัญของชาติที่รัฐบาลต้องเร่งแก้ไข แม้ว่าราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ แต่สิ่งสำคัญก็คือ ชาวนาขายข้าวไปแล้วแต่ไม่ได้รับเงินจากโรงสี กลุ่มชาวนาจึงออกมาชุมนุมเรียกร้องรัฐบาลเร่งแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังเช่นในเรื่อง นานานบุญขายข้าว “นานานบุญ” ได้นำข้าวไปขายให้โรงสีตามนโยบายของรัฐบาล แต่ไม่ได้รับเงินจากโรงสี เพราะโรงสีอ้างว่าไม่ได้รับเงินกู้จาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นการไม่รับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจนชาวนาไม่มีที่พึ่งพิงเหลืออีก ดังตัวอย่างที่ว่า

ท่ามกลางแดดร้อนจนหัวแทบแตก เข้าแถวโรงสียืนบนหลังคารถบัส ปาก
จ่อไมโครโฟน...ชกส. ไม่นุ่มนวลเงินให้เรา จ่ายค่าข้าวที่รับไว้ไม่ได้
ชาวนายกโขงไปหน้าธนาคารเพื่อการเกษตรฯ
ผู้จัดการธนาคารออกมาเอาปากจ่อไมค์... โรงสีไม่มีหลักทรัพย์มาประกัน
เงินกู้ให้ไม่ได้...อีกอย่างคือ กระทรวงการคลังยังไม่ได้ส่งเงินมา ชกส. ไม่มีเงินให้
นานานบุญรู้สึกเหมือนตัวเองเป็นลูกบอลที่โดนเตะไปเตะมา...ตาลายไม่มี
เงิน หมกตัวที่นาคงต้องยกให้เขาไป

(นานานบุญขายข้าว. ๒๕๕๑ : ๒๒๒)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่านอกจากปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำแล้ว ชาวนาชาวไร่ยังต้องเผชิญกับปัญหาขายข้าวไปแล้วไม่ได้รับเงิน ชาวนาต้องออกไปเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้อง ความเป็นธรรม พวกนายทุน หน่วยงานของรัฐต่างก็มีข้ออ้างปิดความรับผิดชอบ ชาวนาชาวไร่ก็ต้องเผชิญกับความทุกข์ยากตามลำพัง ดังเช่นชาวนาอย่าง “หนานบุญ” ที่ต้องยอมยกที่นาให้เจ้าหนี้ไป

สรุปได้ว่า ในช่วง พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓ มีปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นซึ่งได้สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวนาชาวไร่ และออกเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยเหลือ และให้ความเป็นธรรมในการทำนาทำไร่ สภาวะเช่นนี้ทำให้เกษตรกรบางส่วนต้องสูญเสียที่ดินทำกินให้เจ้าหนี้ไป พวกเขาต้องเผชิญและอดทนกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างขมขื่น

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า ในช่วงพ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓ จะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด มีผลกระทบต่อรายได้ของประเทศ อีกทั้งยังต้องประสบกับวิกฤติเศรษฐกิจโลก ทำให้เศรษฐกิจไทยมีแนวโน้ม ตกต่ำลง การส่งออกลดลง คนตกงานเพิ่มมากขึ้น โรงงานบางแห่งต้องปิดกิจการลง ร้านค้าต่าง ๆ ของชาวบ้านต้องประสบกับการขาดทุน และล้มละลายเนื่องจากไม่มีกำลังซื้อจากนักท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ แม้ว่าจะได้นำความเจริญรุ่งเรืองเข้าไปในชนบทมากยิ่งขึ้น แต่ก็มีปัญหาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่ถูกทำลาย การสูญเสียที่ดินการเกษตรให้นายทุน การทำมาหากินของชาวบ้านยากลำบากจากปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น ทำให้ชาวนาชาวไร่ได้รับความเดือดร้อน และพวกเขาต้องออกชุมนุมเคลื่อนไหวเรียกร้องความเป็นธรรม

๓.๓ ภาพสะท้อนด้านสังคม

ในช่วง พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓ สภาพสังคมในด้านชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งประเพณีวัฒนธรรมในสังคมได้เกิดปัญหามากมาย เช่น ปัญหาความยากจนที่กระจายอยู่ในสังคมไทย ปัญหาวัฒนธรรม จารีตประเพณีเสื่อมโทรม เป็นต้น เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าจำนวน ๑๕ เรื่องได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ผู้วิจัยวิเคราะห์ภาพสะท้อนปัญหาได้ดังนี้

๓.๓.๑ ความเป็นอยู่ของประชาชน

ผลกระทบทางการเมืองที่ประชาชนต้องเผชิญได้ก่อให้เกิดมีปัญหาด้านสังคมอีกหลายประการ ความเป็นอยู่ของประชาชนบางส่วนยังคงอยู่ในสภาพความยากจน ต้องต่อสู้เพื่อที่จะอยู่รอด ชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขาเหล่านั้นมีความยากลำบาก นอกจากนี้ประชาชนหาเช้ากินค่ำยังถูก

พวกนายทุนและเจ้าหน้าที่รัฐเอารัดเอาเปรียบอยู่เสมอ เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของสังคมเหล่านี้ ดังนี้

๓.๓.๑.๑ ปัญหาความยากจน

ปัญหาความยากจนทำให้ประชาชนบางส่วนมีจิตความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก อีกทั้งทำให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม เป็นต้น

ปัญหาปากท้องของประชาชนยังไม่ได้รับการแก้ไขและยกระดับสภาพความเป็นอยู่ตามการพัฒนาของสังคมและเศรษฐกิจ มีทั้งคนในเมืองหรือชาวนาข้าวไร่ในชนบท ประชาชนเหล่านี้หาเช้ากินค่ำ ต้องเผชิญกับความยากจน ดังเช่น “นายเปล่ง” คนหาปลาในเรื่อง คนหาปลา เป็นชาวนาธรรมดาที่ยากจนในชนบท ปลูกข้าวทำนา อาศัยอยู่บนผืนดินแม้จะอุดมสมบูรณ์ แต่ยังต้องมีชีวิตที่อดอยาก อีกทั้งยังมีหนี้สินอีกด้วย ดังตัวอย่างที่ว่า

กองไฟที่ก่อขึ้นขับไล่ความหนาว มันไม่ทำให้จิตใจคนจนอบอุ่นขึ้นมาได้เลย ข้าวสารที่กักตุนไว้เมื่อต้นเดือน เหลือพอต้มข้าวได้สองมือกินกับไอ้ช้อนตักเค็มที่ขยักไว้ นายเปล่ง คนหาปลาเดินไปคูปลาที่ขังไว้ในโอ่งตั้งใจจะเอาไปขายครุที่โรงเรียนท่าเรือ เงินที่ได้จากค่าปลาจะได้พอใช้หนี้ที่มีอยู่หรือเปล่าก็ไม่รู้

(คนหาปลา. ๒๕๕๒ : ๓๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่าชาวนาธรรมดาในชนบทหาเช้ากินค่ำอย่าง “นายเปล่ง” ต้องเผชิญกับความยากลำบากอย่างขมขื่น ต้องหาปลาไว้ขาย เงินที่ได้มาเล็กน้อย ยังต้องเอาไปใช้หนี้ ทั้งที่ไม่มีข้าวสารจะกินแล้ว เช่นเดียวกับ “หนานบุญ” ในเรื่อง หนานบุญขายข้าว เขาเป็นชาวนาธรรมดาถึงแม้จะมีนาไร่ แต่ก็ยังคงต้องเผชิญกับความยากจน ความขมขื่น หลังจากนาข้าวถูกน้ำท่วมเสียหายไปหมด เขาไม่มีเงินไปใช้หนี้ให้ธนาคาร ไม่มีเงินทุนทำนาอีก และก็ไม่มีความหวังที่จะขายข้าวในครอบครัว สุดท้ายเขาจึงต้องตัดสินใจเงินจาก “เจ้าแม่เหล็ก” ทั้งที่ยังไม่ได้คืนหนี้เก่า โดยใช้ที่ดินทั้งหมดเป็นหลักประกันค่าประกัน ดังตัวอย่างที่ว่า

เจ้าแม่เหล็กทำหน้าบอกหนานบุญ... “จะเอาอย่างไรว่ามา ! เงินที่ยืมไปจะคืนเมื่อไหร่”

หนานบุญหน้าดำกรำแดงเปลี่ยนเป็นสีค้ออย่างจนตอก “...ผมจะขอแก้ตัวทำนาแหมรอบ...ผมใคร่ขอเจ้าแม่เมตตาผมแหมเตื่อเตื่อ...”

“จะทำนาอีกรอบ? ลื้อจะเอาทุนที่ไหน” ...เจ้าแม่เหล็กระบายลมทางจมูกแล้วว่า ได้ อ้าวจะให้โอกาสลื้อ...แต่คราวนี้ลื้อต้องเอาหนังสือที่ดินมาไว้ที่อ้าว

(หนานบุญขายข้าว. ๒๕๕๑ : ๒๑๕-๒๑๖)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ชาวนาอย่าง “หนานบุญ” ต้องเผชิญกับความยากลำบากจากความยากจน ทำให้เขาแก่อย่างเขาไม่มีทางเลือกที่จะหาเงินเลี้ยงชีวิตด้วยตนเองต้องไปขอกู้เงิน

เจ้าแม่เหลียงทั้งที่หนี้เก่ายังไม่ได้ใช้คืน และความยากจนความลำบากเหล่านี้ทำให้ลูกสาวของเขาต้องยอมไปแต่งงานกับคนญี่ปุ่นแก่ ๆ เพื่อที่จะได้เงินมาจนเจือครอบครัว ดังตัวอย่างที่ว่า

“อิติมันก็รักพ่อมันที่สุดเหมือนกัน ที่คิดจะแต่งงานกับญี่ปุ่นแก่ ๆ นี้ก็เห็นว่า
จะมีโอกาสจนเจือครอบครัววูปการิบ้าง”

“เอาไว้กูเข้าตาจนถึงกับต้องขายลูกกินก่อน ค่อยมาอู้กัน”
หนานบุญตัดบ...

(หนานบุญชายเจ้า. ๒๕๕๑ : ๒๑๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาแสดงให้เห็นว่า ความยากจนทำให้คนในสังคมต้องหาทางออกทุกวิถีทาง เพื่อที่จะมีชีวิตที่อยู่รอด ชาวนาชาวไร่ต้องเผชิญกับความยากเข็ญ มีความทุกข์ความเดือดร้อน เช่นเดียวกับในเรื่อง ผู้ว่าฯ กินก้วยเดียว ก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงความยากลำบากของประชาชนในชนบท “ตาสงบ” เป็นคนชราที่ต้องเลี้ยงดูลูกหลานในชนบท พ่อแม่พวกเขาไปทำมาหากินที่กรุงเทพฯ สองเดือนจึงส่งเงินมาให้ “ตาสงบ” ต้องอดทนกับความทุกข์ยากที่เกิดจากความยากจนอย่างทุกข์ทรมาน ถึงแม้ตัวเองจะหิวแต่ก็ยังประหยัดเงินทองที่มีอยู่ไม่กล้ากิน ดังตัวอย่างที่ว่า

ตาสงบมองคูหลาน ๆ กินก้วยเดียวด้วยความรู้สึกปวดร้าว ก้วยเดียว
ขามละยี่สิบห้าบาทล่อกัน ไปคนละสองสาม ไม่รู้ว่าเงินที่แม่มันส่งมาทางธนาณัติ
จะพอใช้ไปถึงสิ้นเดือนหรือเปล่า... ตอนแรกต่างพากันรบเร้าให้ไปเที่ยวในห้าง
ใหญ่ แกัดตัดสินใจพาหลานเข้ามากินก้วยเดียวในร้านนี้จะดีกว่า เจ็ดขาม รวมกับ
ยายศรีเมียของแกก็หนึ่งร้อยเจ็ดสิบห้าบาทเข้าไปแล้ว ดินะที่แถมเห็นป้ายราคาค่า
ก้วยเดียวติดตรงผนังตึก มันทำให้แกไหวตัวทัน ไม่สั่งมากิน ตาสงบยกแก้ว
น้ำเปล่าขึ้นดื่ม ท้องของแกร้อง จ๊อก ๆ

(ผู้ว่าฯ กินก้วยเดียว. ๒๕๕๐ : ๑๓๔)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่าด้วยความยากจน “ตาสงบ” ไม่กล้าพาลูกหลานเข้าห้างสรรพสินค้า เขาต้องใช้จ่ายเงินเป็นค่าก้วยเดียวที่ราคาแพงสำหรับเขาแล้วเป็นเงินจำนวนมาก แม้ตัวเองจะหิว แต่ก็ไม่กล้าสั่งก้วยเดียวมากินเนื่องจากเงินที่มีอยู่เหลือไม่มากนัก ความยากเข็ญไม่เพียงทำให้ชาวชนบทอย่างเขาต้องทนกับอดอยาก ประชาชนบางส่วนที่อยู่อาศัยในชนบท ดังเช่น “บุญมัน” ในเรื่อง ประชาธิปไตยในคอกไม้ไผ่ ก็มีความยากจนไม่มีบ้านของตัวเองและอาศัยอยู่กับภรรยาในกระท่อมอันเล็ก ๆ ที่ต้องประสบกับน้ำท่วมหนักทุกปี ดังตัวอย่างที่ว่า

ปีที่น้ำท่วมใหญ่ บุญมันเพิ่งได้กับเมียหมาด ๆ และมาปลูกกระท่อมอยู่
ตรงเนินแคบ ๆ ที่อยู่เหนือที่ลุ่มที่เคยเป็นทางน้ำเนื่องจากเป็นที่ที่ได้รับมาจากการ
รับไหว้ของพ่อตาแม่ยายที่แบ่งให้ลูกสาวตัวเองซึ่งก็คือเมียของบุญมัน

(ประชาธิปไตยในคอกไม้ไผ่. ๒๕๕๑ : ๑๒๓)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า บ้านที่อยู่อาศัยของคนจนในชนบทอย่าง “บุญมัน” เป็นกระท่อมเล็ก ๆ คับแคบ อีกทั้งยังต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติอย่างน้ำท่วมด้วยความยากลำบากเป็นสภาพความเป็นอยู่ของชาวนาชาวไร่ในชนบทที่มีแต่ความยากจน

นอกจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในชนบทแล้ว คนในเมืองบางส่วนที่ไม่มีเงินไม่มีบ้านอยู่อาศัยของตัวเอง ต้องไปเช่าตึกแถวที่มีสภาพทรุดโทรม ราคาถูก ๆ ใช้เป็นที่อาศัย เพื่อที่จะอยู่รอดของครอบครัว ดังเช่น ครอบครัวของ “ผม” ในเรื่อง ดอกเบี๋ยนอกระบบ ความยากจนนั้นทำให้แม่ “ผม” ต้องไปกู้เงินนอกระบบมาเพื่อจัดงานศพพ่อ ดังตัวอย่างที่ว่า

เมื่อพ่อตายไป...นอกจากความเศร้าหมองที่โอบล้อมจิตใจของเราทุกคนแล้ว แม่มีเงินอยู่กับตัวราว ๒๐๐๐ บาท จึงไม่สามารถจัดงานศพพ่อให้ลุล่วงไปได้...ญาติ ๆ ที่เราพอจะมีบ้างต่างเบือนหน้าหนี ผมถึงได้รู้ว่า ความจนเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจยิ่งกว่าเชื้อไข้หวัดใหญ่สองพันเก้าเสียอีก เมื่อไม่มีทางเลือก แม่จึงต้องหันไปพึ่งการกู้เงินนอกระบบ

(ดอกเบี๋ยนอกระบบ. ๒๕๕๓ : ๕๘)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ชีวิตของคนยากจนที่อยู่ในเมืองมีความยากลำบาก พวกเขาไม่มีรายได้ประจำและไม่มีเงินเลี้ยงดูครอบครัว สุดท้ายต้องไปพึ่งเงินนอกระบบเช่นเดียวกับในเรื่อง เช็คช่วยด้วย ก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงความยากจนของคนในเมือง ไม่มีเงินจ่ายประกันสังคม ไม่มีรายได้ประจำ แม้ว่ารัฐบาลได้แจกเช็คช่วยชาติให้คนทั่วประเทศ แต่พวกเขาก็ไม่ได้รับเพราะไม่เข้าเกณฑ์ที่กำหนด ดังเช่น “ชายข้ามมอเตอร์ไซค์” ที่ส่ง “ละไม” เพื่อไปรับเช็คช่วยชาติ แต่ด้วย ความยากจนเขาจึงต้องปล้นเงินจากคนอื่น และคนที่ถูกปล้นนั้นก็เป็น “ละไม” ซึ่งก็เป็นคนจนเหมือนกัน และด้วยความสงสาร ถึงแม้จะรู้ว่าเป็นใคร “ละไม” ก็ตัดสินใจไม่ไปแจ้งความเมื่อนึกถึงความยากลำบากความขมขื่นของ “ชายข้ามมอเตอร์ไซค์” ดังตัวอย่างที่ว่า

บางทีชายคนนั้นอาจจะไม่ได้ชั่วชาก็ได้ เขาคงจำเป็นต้องทำเพื่อความอยู่รอดของครอบครัว...คนจนจริง ๆ อย่างผม คงไม่ถูกตามหลักเกณฑ์ของรัฐบาลหรอกครับ ปากกัดตีนถีบแทบตาย ยังไม่ค่อยพอกันครบสามมือเลย...นึกถึงคำประชดประชันนั้น ละไมตัดสินใจยกเลิกการแจ้งความ

(เช็คช่วยด้วย. ๒๕๕๒ : ๗๒)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่าความจนและความยากลำบากนั้นได้ทำให้คนจนอย่าง “ชายข้ามมอเตอร์ไซค์” นั้นต้องออกไปปล้นทรัพย์ เพื่อที่จะมีชีวิตอยู่รอด ซึ่งสอดคล้องกับในเรื่อง ผู้ว่าฯ กินกล้วยเดี่ยว ที่ได้สะท้อนให้เห็นถึงความยากจนได้ทำให้คนคิดต้องกลายเป็นคนชั่วอย่าง “เอี่ยม” เนื่องจากไม่มีเงินส่งลูกเข้าเรียนจนลูกสาวขู่ว่าจะขายตัว เขาจึงตัดสินใจไปปล้นร้านทองเพื่อเงิน ดังตัวอย่างที่ว่า

เอี่ยมหันหน้าออกไปดูร้านทองรูปพรรณ เพื่อดูราคาเขา ไม่มีกล้องวงจรปิดติดตั้งหน้าร้าน ตำรวจในช่วงเที่ยงวันเดินออกจากประตูไป มีคสปริงในกระเป๋ากางเกงยีนส์นอนสงบนิ่ง...เขานึกถึงลูกสาวของตัวเอง วันนี้ไม่ยอมไปโรงเรียนเพราะไม่มีเงินค่าเทอม ประกาศร่ำกับเขาว่าจะขายตัวเอาเงินมาเสียค่าเทอมให้ได้...เอี่ยมกลัวถูกจับ กลัวลูกสาวขายตัว เขาไม่อยากปล้นจี้ร้านทองต่อหน้าท่านผู้ว่าฯ

(ผู้ว่าฯ กินก๋วยเตี๋ยว. ๒๕๕๐ : ๑๓๒-๑๓๓)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนต้องต่อสู้กับความยากจน เพื่อความอยู่รอด พวกเขาต้องทำในสิ่งที่ผิดกฎหมาย ลูกสาว “เอี่ยม” ถึงกับต้องคิดที่จะไปขายตัวเพื่อได้ค่าเรียน เช่นเดียวกับ ลูกสาว “หนานบุญ” ในเรื่อง หนานบุญขายข้าว ถึงกับคิดที่จะไปแต่งงานกับคนญี่ปุ่นแก่ ๆ เพื่อได้เงินมาจุนเจือครอบครัว

สรุปได้ว่า ปัญหาความยากจนทั้งที่เป็นคนในพื้นที่ชนบทและในเมืองใหญ่เป็นปัญหาของสังคมไทยในช่วงเวลา พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓ ประชาชนบางส่วนต้องเผชิญกับความยากจน อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เลวร้าย ไม่มีเงินใช้สอยสำหรับครอบครัว และทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ปัญหาหนี้นอกระบบ ที่กลายเป็นปัญหาสังคมโดยรวม

๓.๓.๑.๒ มาตรการของรัฐในการแก้ไขปัญหาความยากจน

ประชาชนผู้ยากจนควรจะได้รับ การดูแลและความช่วยเหลือจากรัฐบาลและเจ้าหน้าที่บ้านเมือง เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการไม่ได้รับการดูแลแก้ปัญหาดังกล่าวของรัฐบาล มีรายละเอียดดังนี้

ประชาชนผู้ยากจนที่ต้องต่อสู้กับความทุกข์ยากในชีวิต แต่ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลอย่างแท้จริง เพราะไม่ได้รับการคัดเลือกให้รับสิทธิตามเงื่อนไขที่รัฐบาลกำหนดไว้ ดังเช่น “ชายขับมอเตอร์ไซค์” ในเรื่อง เชื้อช่วยด้วย เป็นคนยากจนที่แท้จริงแต่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มคนที่ควรจะได้รับ การช่วยเหลือจากนโยบายเชื้อช่วยชาติ ดังที่เขาได้คุยกับ “ละไม” ว่า

โชคดีจังนะครับ พวกผมก็จนเหมือนกัน แต่รัฐบาลไม่ให้เพราะเราไม่มีเงินจ่ายค่าประกันสังคม และไม่มีเงินเดือนสักชิ้นตามที่เขากำหนด...ฟังแล้วน่าสงสาร คนรายได้น้อยก็ยังมีหลายมาตรฐาน ละไมอดนึกถึงลูกชายไม่ได้ เพราะเขาก็ไม่ได้รับเชื้กเช่นกัน...

(เชื้อช่วยด้วย. ๒๕๕๒ : ๖๑)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ความช่วยเหลือจากรัฐบาลไม่ครอบคลุมคนยากจนที่แท้จริงตามเกณฑ์ที่รัฐบาลกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับใน เรื่อง ดอกเบี้ยนอกระบบ ก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงมาตรการช่วยเหลือคนจนของรัฐบาล ปรากฏว่า ประชาชนคนยากจนที่แท้จริงกลับไม่รับ

ความช่วยเหลือ ผลประโยชน์เหล่านี้ท้ายสุดแล้วก็ตกเป็นของผู้ที่มีฐานะดี เช่นมาตรการช่วยเหลือเรื่องค่าน้ำค่าไฟของรัฐบาล ครอบครัวที่ยากจน เช่นครอบครัว “ผม” กลับไม่ได้รับความช่วยเหลือ ดังที่ว่า

...แม้ระยะหลังจะมีมาตรการช่วยเหลือของทางรัฐบาล แต่ก็ไม่ได้ลงมาช่วยคนจน ๆ อย่างเราถึงจะใช้จ่ายอย่างประหยัดตามที่รัฐบาลกำหนด แต่การได้รับยกเว้นก็ไปตกอยู่กับเจ้าของบ้านเช่า...ต่อมารัฐบาลประกาศยกเลิกค่าน้ำประปาฟรี ผมก็เห็นด้วย เพราะคิดว่ามาตรการนี้ไม่ได้ช่วยบ้านคนจน แต่ช่วยบ้านที่อยู่อาศัยน้อยคน อย่างเพื่อนผมพ่อกับแม่ทำงานธนาคาร ได้เงินเดือนรวมกันกว่าหนึ่งแสนบาท กลับได้ยกเว้นการจ่ายค่าน้ำ เพราะที่บ้านอยู่กับแค่สามคน...

(ดอกเบี๊ยนนอกระบบ. ๒๕๕๓ : ๕๘)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า คนยากจนที่แท้จริงของสังคมไม่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล ถึงแม้จะมีมาตรการช่วยเหลือ แต่ผลประโยชน์ก็ตกไปอยู่ที่คนร่ำรวย คนยากจนยังคงต้องต่อสู้กับความขาดแคลนและยากลำบาก ชีวิตความเป็นอยู่ก็ยังคงตกต่ำเหมือนเดิม

นอกจากปัญหาความยากจนที่ประชาชนต้องเผชิญอย่างยากลำบากมากขึ้นแล้ว ประชาชนผู้ยากจนยังถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกข่มขู่ และทำร้ายจากผู้มีอิทธิพลในสังคมโดยไม่ได้รับการคุ้มครองจากเจ้าหน้าที่ ดังเช่น ชาวบ้านในเรื่อง **มือปืน**, **หลวงพ่** มักถูกเอารัดเอาเปรียบจากพวกพ่อค่านายทุน เมื่อไปร้องทุกข์แล้วกลับยังถูกข่มขู่จากเจ้าหน้าที่รัฐอีก ที่เป็นที่พึงทางจิตใจแทนดังตัวอย่างที่ว่า

หลวงพ่เห็นชาวบ้านกลุ่มหนึ่งมาหาถึงกุฏิ หลังจากท่านฉันเพลแล้วจึงลงมานั่งพูดคุยด้วย หลวงพ่อยู่ที่นี้มานานจึงเข้าใจความทุกข์ยากและความอัดอั้นตันใจของชาวบ้านที่มีแต่ความแค้นแค้นและความเจ็บปวดจากการถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค่านายทุน และการไม่เท่าเทียมในการปฏิบัติของผู้นำ เรื่องราวเหล่านี้ท่านพอจะทราบและเห็นใจชาวบ้านกลุ่มที่ยากจนและโดนกระทำเยี่ยงนี้

(มือปืน, หลวงพ่. ๒๕๕๓ : ๑๑๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ความเป็นอยู่ของประชาชนผู้ยากไร้มีแต่ความเดือดร้อนและความปวดร้าวจากการถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้มีอิทธิพลโดยไม่ได้รับความคุ้มครองจากรัฐบาล เช่นเดียวกับชาวบ้าน ในเรื่อง **ผู้ล่า** ก็ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค่านายทุน เมื่อ “คำ” กับชาวบ้านน้ำเตไปเรียกร้องคัดค้านการสร้างห้างสรรพสินค้าในตำบล เพราะจะทำให้พ่อค้าแม่ค้าในตลาดอาจค้าขายแข่งกับห้างสรรพสินค้าไม่ได้จนปิดกิจการลง แต่ก็ถูกปฏิเสธจาก “ชัยชนะ” นายกเทศบาลโดยสิ้นเชิง ดังตัวอย่างที่ว่า

“ช่วยไม่ได้วะ...เดี๋ยวนี้มันระบบการค้าเสรีแล้ว มันมีส่วนหนึ่งได้

ประโยชน์ก็ต้องมีส่วนหนึ่งที่เสียประโยชน์” คำนี้เจ็บ...เขาไม่ใคร่จะเข้าใจคำว่า การค้าเสรีเท่าไรนัก เขารู้แต่ว่าทุกครั้งที่เกิดความเปลี่ยนแปลง ชาวบ้านตัวเล็ก ๆ อย่างพวกเขาต้องถูกเอารัดเอาเปรียบครั้งแล้วครั้งเล่า

(ผู้เล่า. ๒๕๕๐ : ๑๑๗-๑๑๘)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ทางราชการไม่เอาใจใส่ต่อการแก้ปัญหาความเดือดร้อน ความทุกข์ยากของประชาชน ประชาชนผู้ยากไร้ยังถูกเอารัดเอาเปรียบจากพวกนายทุน เช่นเดียวกับ แม่ “ผม” กับชาวบ้านในตลาด ในเรื่อง ดอกเบี้ยนอกระบบ ที่คิดหนี้นอกระบบจะถูกทำร้ายเมื่อหา ไม่มีเงินใช้หนี้ ดังตัวอย่างที่ว่า

“ที่ต้น แม่ถูกพวกแก๊งหมวกกันน็อกทำร้าย มันตบแม่ว่าอยู่หน้าตลาด”... แก๊งหมวกกันน็อกที่ผมกับน้อง ได้ยิน คือพวกรับจ้างทวงหนี้โหด ประกอบด้วย ข้าราชการสวมหมวกกันน็อกปิดหน้าปิดตา จีมอเตอร์ไซค์ตามทวงหนี้รายวัน ถ้าใครไม่มีจ่ายสามวันติด ๆ กันจะถูกบวกดอกเบี้ยขึ้นไปสูงกว่าสามวันที่ติดค้างอยู่ เป็นเท่าตัว นอกจากนั้นยังจะถูกทำร้ายอย่างโหดเหี้ยมอีกด้วย มีแม่ค้าในตลาดคนหนึ่งถึงกับโดนตัดนิ้ว...

(ดอกเบี้ยนอกระบบ. ๒๕๕๓ : ๖๑)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ชีวิตความเป็นอยู่ของคนยากคนจนต้องต่อสู้ดิ้นรน เพื่อให้มีชีวิตอยู่รอด และมักจะถูกข่มเหงจากเจ้าหนี้เมื่อไม่มีเงินใช้หนี้ คนยากไร้ต้องเผชิญกับความทุกข์ยากแล้วยังต้องอดทนกับการเอารัดเอาเปรียบจากผู้มีอิทธิพลและพ่อค่านายทุน โดยไม่ได้รับความคุ้มครองจากรัฐบาล

สรุปได้ว่า ประชาชนผู้ยากไร้ไม่ได้รับการดูแลหรือแก้ไขปัญหาคความยากจนจากรัฐบาล อย่างแท้จริงและทั่วถึง คนที่ได้รับผลประโยชน์จากมาตรการต่าง ๆ นั้นเป็นเพียงบางส่วน อีกทั้งยังถูกเอารัดเอาเปรียบจาก นายทุน ผู้มีอำนาจและผู้มีอิทธิพล โดยไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม

การวิเคราะห์ข้างต้นสรุปได้ว่า ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งในชนบทและในตัวเมือง ปัญหาปากท้องยังคงเป็นปัญหาหลักที่ประชาชนระดับล่างต้องเผชิญ ความยากจนทำให้พวกเขาต้องใช้ชีวิตอย่างยากลำบาก ต้องต่อสู้กับชะตากรรมอย่างโดดเดี่ยว เพราะมาตรการช่วยเหลือจากรัฐนั้นไม่ได้ช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาของพวกเขาได้อย่างแท้จริง ผลประโยชน์ล้วนตกอยู่ในมือของคนร่ำรวย ความยากจนทำให้พวกเขาต้องหาทุกวิถีทางเพื่อที่จะมีชีวิตอยู่รอดโดย ปล้นทรัพย์ ค้าประเวณี ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย นอกจากต้องเผชิญกับความยากลำบากแล้ว ประชาชนผู้ยากจนยังถูกเอารัดเอาเปรียบจากพวกพ่อค่านายทุนอยู่เสมอ ความทุกข์ยากของประชาชนไม่มีความสำคัญที่จะได้รับการช่วยเหลือจากทางการ อีกทั้งเจ้าหน้าที่รัฐยังเลือกปฏิบัติ ทำให้ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรม มีชีวิตที่ต้องอดทนกับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างปวดร้าวมากขึ้น

๓.๓.๒ ปัญหาด้านประเพณี และค่านิยม

ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ศาสนา ล้วนเป็นวัฒนธรรมที่ผู้เขียนเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า ได้สะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในช่วงนี้หลายด้าน เช่น การเปลี่ยนแปลงประเพณีขนบธรรมเนียม ปัญหาศาสนา การเปลี่ยนแปลงของค่านิยม เป็นต้น

แนวคิดของการพัฒนาของเศรษฐกิจคือ การทำให้คนในสังคมมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความสัมพันธ์กับโลกภายนอกมากยิ่งขึ้น แต่การพัฒนาไม่ได้ทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองอย่างเดียว แต่ยังทำให้ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามเปลี่ยนไป แก่นแท้ของประเพณีที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ กลายเป็นเพียงพิธีกรรมที่มุ่งความสนุกสนาน แสวงหาเงินทองและผลประโยชน์ เช่นในเรื่อง เวียงลุ่มที่หนองหล่ม ในตำบลหนองหล่ม ชาวบ้านที่ทำบุญตามประเพณีลดน้อยลง พระไม่มีเวลาปฏิบัติธรรม และนักการเมืองใช้ประเพณีหาผลประโยชน์ให้ตัวเอง ดังตัวอย่างที่ว่า

พุ่มศาลาวรทำด้วยเหล็กเชื่อมสามเหลี่ยมมีคหญาคาหุ้มใช้เสียบเงิน
ทำบุญผ้าป่า มีแต่ก้านไม้ไฟพันดอกไม้กระดาษยันสีเสบตา ยอดกัมขามีเบงค์ร้อย
ปักโชว์โดดเด่น...พระลูกวัดก็ไม่มีเวลาได้ท่องบ่นหนังสือ ศวัธรรม ศวับาลี
ใครแตก มัวแต่รับกิจนิมนต์บิณฑบาตริมหนองหล่ม...เจ็บหัว...คิดแล้วเจ็บหัว...ตุ้
ลุงบ่นกับหมาแมว...ป้ายหาเสียงนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ติดลามาถึง
หน้ากุฏิขานบข่างกับป้ายโฆษณา “ตักบาตรริมน้ำกับพระนักร้อย ยิ่งใหญ่อยู่ดั่งการ
ยิ่งกว่าหลวงพระบาง

(เวียงลุ่มที่หนองหล่ม. ๒๕๕๒ : ๑๕๓-๑๕๔)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ประเพณีทอดผ้าป่าและทำบุญตักบาตรที่สืบทอดตั้งแต่บรรพบุรุษ มีความสำคัญลดน้อยลง กลายเป็นเครื่องมือในการหาผลประโยชน์ของนักการเมือง เช่นเดียวกับในเรื่อง ปลาตุ๊กกินเด็ก ความเจริญก้าวหน้าที่มีขึ้นทุกวันของหมู่บ้าน ได้ทำให้ประเพณีบุญบั้งไฟอันงดงามของหมู่บ้าน ของ “ผม” เสื่อมเสียไป กลายเป็นเทศกาลการเล่นพนันดังความที่ว่า

บรรยากาศอย่างนี้สมัยก่อนมิให้เห็นทุกท้องถิ่นจากการลงแขกค่านานเกี่ยว
ข้าวแต่ทุกวันนี้ถูกการพัฒนาคลื่นกินไม่เหลือซาก จะเห็นอยู่ข้างที่ปีละครั้ง
เทศกาลบุญบั้งไฟ ซึ่งยืนหยัดอยู่ได้เพราะมีการพนันเป็นกาวยึด ประเพณีความเชื่อ
ที่เคยเป็นกาวเหนียวยึดเหนี่ยว ตอนนี้ก็เสื่อมสภาพ

(ปลาตุ๊กกินเด็ก. ๒๕๕๓ : ๘๘)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า คนในสังคมประกอบประเพณีที่สืบทอดจากบรรพชนลดน้อยลง ประเพณีบุญบั้งไฟซึ่งเป็นประเพณีที่สืบทอดมายาวนาน แต่ทุกวันนี้ที่ยังคงอยู่ได้ก็

เพราะว่ามีการเล่นการพนัน นอกจากนี้แล้ว วัฒนธรรมต่างชาติที่ตามมาพร้อมกับความเจริญรุ่งเรือง ก็ได้ทำให้ค่านิยม ความคิดของคนในสังคมอันดั้นนั้นเปลี่ยนไป มีการเลียนแบบวัฒนธรรมที่มาจากต่างประเทศ เช่น ในเรื่อง เจ้า (หน้า) ที่ เมื่อ “พ่อใหญ่” รู้ว่าหลานของตัวเอง “อีวาสนา” มีผู้รักหรือกิ๊ก ถึงกับกลุ่มใจกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพราะทำตามแบบวัฒนธรรมของคนต่างชาติ ดังตัวอย่างที่ว่า

อีวาสนา...ข้าว่ามันมีกิ๊กเป็นตำรวจ...ฝรั่งผัวของมันรู้หรือเปล่า พ่อใหญ่บัวแกไม่ทราบด้วยหรือ รู้มาเพียงเลา ๆ ว่า เรื่องพรรคนี้ ไร่พวกฝรั่งมันใจกว้างยังกะทะเล เขาว่า บางที มีนเอากันเป็นหมู่ ๆ ไม่มีอายเงิน และก็พลอยทำให้คนบ้านเราเริ่มติดเชื่อไปกับมันด้วย

(เจ้า (หน้า) ที่. ๒๕๕๒ : ๕๒)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า การรับวัฒนธรรมต่างชาติที่ไม่ดีได้ทำให้ค่านิยมในด้านการมีคู่ครองของคนในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป จารีตประเพณีที่ผิวเดิวยเมื่อยเดิยเริ่มจางหาย วัฒนธรรมดั้งเดิมเปลี่ยนไป นอกจากนั้นแล้ว ความเมตตา ความมีน้ำใจต่อกันและกันของคนในสังคมลดน้อยลง มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น เมื่อเพื่อนร่วมชาติด้วยกันตกทุกข์ได้ยากก็ไม่ช่วยเหลือกัน เห็นแก่เงินทองมากกว่าญาติพี่น้องที่ร่วมสายเลือดเดียวกัน เช่น ในเรื่อง ดอกเบี๋ยนอกระบบ เมื่อพ่อของ “ผม” เสียชีวิต และไม่มีเงินจัดงานศพ ญาติพี่น้องที่ “ผม” พอมืออยู่นั้นต่างหันหลังให้ครอบครัว “ผม” ไม่ยอมยื่นมือช่วยเหลือ เพียงเพราะว่า บ้าน “ผม” ยากจน ดังตัวอย่างที่ว่า

เมื่อพ่อจากไป...นอกจากความเศร้าหมองที่โอบล้อมจิตใจของเราทุกคนแล้ว แม่มีเงินอยู่ในตัวราว ๒๐๐๐บาท จึงไม่สามารถจัดงานศพพ่อให้ลุล่วงไปได้...ญาติ ๆ ที่เราพอจะมีบ้าง ต่างเบือนหน้าหนี ผมถึงได้รู้ว่า ความจนเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจยิ่งกว่าเชื้อไขหัวคใหญ่สองพันเก้าเสียอีก

(ดอกเบี๋ยนอกระบบ. ๒๕๕๒ : ๕๘)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า คุณธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ มีน้ำใจให้แก่กันของคนในสังคมดั้งเดิมเริ่มเปลี่ยนไป แม้ว่าจะเป็นญาติพี่น้องที่ตกทุกข์ได้ยากก็ไม่ช่วยเหลือกัน เช่นเดียวกับในเรื่อง มีกงวัสดุบนไหล่ทาง “คนจีเมา” ถูกสุนัขกัดจนเสียชีวิต ต่อหน้าต่อตาชาวบ้านในบริเวณนั้น โดยไม่มีใครออกมาช่วยเหลือเขา ดังตัวอย่างที่ว่า

ผมทำอะไรไม่ถูก เหลียวซ้ายแลขวาก็ล้วนเห็นผู้คนต่าง โผล่หน้าออกมาดูจากหน้าต่าง จากระเบียงบ้านตน ผมตะโกนบอกให้ช่วยเหลือโดยด่วน เขากำลั่งจะตาย! แล้วเสียงตะโกนบอกไปยังคนอื่น ๆ ก็ไล่ดังไปที่ละบ้าน ไล่ไปจนครบทุกบ้าน ก็ยังไม่มีใครเดินเปิดประตูไปช่วย เขาสิ้นใจต่อหน้าต่อตาพวกเราทุกคน รุ่งเช้าพวกเราพุดถึงเหตุการณ์เมื่อคืนอย่างอย่างตื่นแต่ัน เราละเลยที่จะพุด

ถึงการให้ความช่วยเหลือผู้ตาย เราแก่งทำเป็นลืมนึกว่าถ้าใครสักคนเปิดประตู
บ้านออกไป เขาอาจแค่บาดเจ็บ

(มิกองวัศคุบน์ไหล่ทาง. ๒๕๕๑ : ๒๐๔)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า คนในสังคมรู้สึกเย็นชาต่อเหตุการณ์ร้ายที่เกิดขึ้นไม่มี
น้ำใจให้แก่กัน ยินดีเพื่อนมนุษย์ด้วยกันถูกสุนัขกัดจนตาย ไม่มีใครออกจากบ้านไปช่วยเหลือเขา
ความเมตตา ความมีน้ำใจต่อกันของคนในสังคมสาบสูญไป

สรุปได้ว่า ความเจริญรุ่งเรืองทำให้คนในสังคมมีชีวิตความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายขึ้น
แต่กลับทำให้คุณธรรมเอื้อเฟื้อ เห็นอกเห็นใจต่อกันรวมทั้งความเมตตา ความรักระหว่างกันสูญ
หายไป ประเพณีอันดีงามที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษเปลี่ยนไปและคนในสังคมสนใจ และใช้
ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามเพื่อแสวงหาเงินทอง

๓.๓.๓ ปัญหาด้านศาสนา

ศาสนาเป็นวัฒนธรรมสำคัญของชาติไทย ประชาชนในสังคมไทยมีอิสรภาพในการนับถือ
ศรัทธาศาสนา ศาสนาถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาชนเคารพ และปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา
อย่างเคร่งครัด เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาศาสนาที่เกิดขึ้นในสังคมด้วย

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาสำคัญของชาติ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาชนเคารพนับถือ แต่ถูก
ทำลายโดยพระภิกษุที่ประพฤติผิดวินัยสงฆ์ เช่น ลูกสาวของ “วาฮาบ” ในเรื่อง **ในทัศนะของคน
บาป** มีความสัมพันธ์ชู้สาวกับพระสงฆ์ในหมู่บ้านจนต้องหนีไปอยู่ต่างจังหวัด ดังตัวอย่างที่ว่า

ลูกชายคนหัวปีแอบไปมีเมียจนกระทั่งมีลูกจึงบอกให้แก่ได้รู้ ลูกสาวคน
เดียวที่มีก็มุดกุฏิพระลูกวัดที่อยู่ใกล้กับบ้านยายจนถูกจับสึก ต้องหอบผ้าหนี
ชาวบ้าน ไปอยู่อีกจังหวัด

(ในทัศนะของคนบาป. ๒๕๕๐ : ๘๒)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า พระสงฆ์บางรูปประพฤติผิดวินัย มีพฤติกรรมอันไม่
เหมาะสม ทำให้ศาสนาพุทธเสื่อมลงในสายตาของคนในสังคม เช่นเดียวกัน ในเรื่อง **ผู้ว่าฯ กิน
ก๋วยเตี๋ยว** ก็ได้กล่าวถึงพระนอกศาสนา ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ “ประชา” ต้องการนำไปฟ้องผู้ว่า
ราชการจังหวัด เมื่อเห็นท่านกินก๋วยเตี๋ยวอยู่ในร้านเดียวกัน ดังตัวอย่างที่ว่า

นับตั้งแต่ถนนหนทางเข้าหมู่บ้านที่ผู้รับเหมาร่วมกับ อบต. โกงกิน...
แม้ค้าในตลาดขายของเกินราคา และ โกงตาชั่ง วยรุ่นมั่วสุม ตำรวจรีดไถ พระสงฆ์
นอกรีด ข้าราชการทุจริต โอ๊ย! มันมีมากมายเสียจนจาระโนออกมาไม่หมดหรอก
ประชาคิกจะเขียนเป็นรายงานส่งให้ท่านผู้ว่าดีไหม

(ผู้ว่าฯ กินก๋วยเตี๋ยว. ๒๕๕๐ : ๑๓๔)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของพระสงฆ์ทำให้ศาสนาเสื่อมลง อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าคนในสังคมมีปัญหาด้านศีลธรรมจรรยาไม่ดำเนินชีวิตตามหลักธรรมในศาสนาอย่างแท้จริง เอารัดเอาเปรียบคนอื่น แสวงหาวัตถุหรือผลประโยชน์อย่างเดียว ไม่เคร่งครัดในความดีงาม ไม่เบียดเบียนคนอื่นตามคำสอนในศาสนาเหมือนในอดีต เช่นเดียวกับคนวัยรุ่นอย่าง “อาแซ” ในเรื่อง **ลมหายใจของแม่** ที่ไม่เคร่งครัดศาสนามากนัก สำหรับพวกเขาแล้ว ความสนุกสนานเป็นสิ่งสำคัญมากกว่า ดังตัวอย่างที่ว่า

ชีวิตวัยรุ่นที่มีแต่ความสนุกสนาน เขามองว่าเรื่องศาสนาเป็นเรื่องของ
คนสูงวัย กลุ่มเพื่อนของเขาไม่ใช่คนเคร่งศาสนาเช่นคนรุ่นพ่อ

(ลมหายใจของแม่. ๒๕๕๐ : ๑๔๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า บ้านเมืองเจริญก้าวหน้ามากขึ้น แต่ประชาชนไม่รับคำสอนทางศาสนามาประพฤติปฏิบัติ ทำให้วัฒนธรรมด้านศาสนาเสื่อมลง คนรุ่นใหม่ไม่เคร่งครัดในหลักคำสอนศาสนาเท่ากับคนรุ่นเก่า จิตสำนึกในการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาจางหายไป

เนื้อเรื่องที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ศาสนาที่ประชาชนเคารพนับถือเสื่อมคลายลง พระสงฆ์มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ประชาชนไม่เคร่งครัดในการปฏิบัติตน คนรุ่นใหม่มีจิตสำนึกในการนับถือศาสนาน้อยลง

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมของชาติไทยในด้านประเพณี ค่านิยม และศาสนามีปัญหามากมาย ความเจริญก้าวหน้าได้ทำให้สิ่งที่ดี ๆ ของวัฒนธรรมได้เปลี่ยนไป กลายเป็นสิ่งที่สร้างความสนุกสนานของคนในสังคม เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจ คนในสังคมเลียนแบบวัฒนธรรมของต่างชาติที่ไม่ดี คุณธรรมการช่วยเหลือกัน การมีน้ำใจให้แก่กัน จางหายไปจากสังคมไทย ด้านศาสนา คำสอนในศาสนาเริ่มเสื่อมลง มีพระสงฆ์นอกรีต และคนรุ่นใหม่ไม่เคร่งครัดในการปฏิบัติตามคำสอนในศาสนา

๓.๓.๔ ปัญหาด้านเยาวชน

วัฒนธรรมต่างชาติมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทยอย่างต่อเนื่อง เยาวชนซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ และรับวัฒนธรรมต่างชาติที่มีทั้งดีและไม่ดีมากขึ้น ทำให้ค่านิยม ความคิด และพฤติกรรมของเยาวชนเปลี่ยนแปลงไปจากวัฒนธรรมดั้งเดิม และเกิดปัญหาเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของประเทศชาติ เรื่องสั้นได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของเยาวชนไทย ดังนี้

เยาวชน โดยเฉพาะเด็กนักเรียน มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและก้าวร้าว มั่วสุมกันทำในสิ่งที่ไม่ดี และมีค่านิยมที่ไม่ดี ดังเช่นในเรื่อง **เด็กหญิงผู้ฝันอยากเป็นนายกรัฐมนตรี “ต้นกล้า”** เป็นเด็กนักเรียนที่ขโมยหูหิ้วของ “คุณ” ผู้เป็นพ่อ ไปสูบด้วยเหตุผลที่เป็นค่านิยมของวัยรุ่นที่จะต้องเข้ากลุ่มและได้รับความยอมรับจากเพื่อน ดังตัวอย่างที่ว่า

อย่างย้อนไปเมื่ออาทิตย์แรกที่ย้ายโรงเรียน โศดเรียนกับเด็กเหลือขอ แอบสูบบุหรี่ในห้องน้ำ บุหรี่ทั้งซองที่หายไปจากกระเป๋าเสื้อคุณ ตุ่นกล้าอ้าง แก ต้องการเข้าพวก สิ่งนั้นเพื่อการยอมรับ ถัดมาอีกวันยิ่งหนักหนาสาหัส ลูกชายชก ต่อยกับนักเรียนต่างห้องมีคัตเตอร์ในมือแกลประอะไปด้วยเลือด

(เด็กหญิงผู้ฝันอยากเป็นนายกรัฐมนตรี. ๒๕๕๑ : ๖๘-๗๐)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า พฤติกรรมและค่านิยมของเยาวชนเปลี่ยนไปในทางที่ไม่ดี ขาดเรียน สูบบุหรี่ เป็นสิ่งที่เด็กนักเรียนยอมรับนับถือว่าเป็นพฤติกรรมที่โก้เก๋ เป็นปัญหาเยาวชนที่แสดงถึงความเสื่อมของวัฒนธรรมอันดีงาม เช่นเดียวกับในเรื่อง มหกรรมคอนเสิร์ตของคนเฒ่าคนแก่ ก็ได้กล่าวถึงพฤติกรรมมั่วสุมของนักศึกษาที่ไม่ทำตามกฎระเบียบ “ชายชวง” ได้จัดที่นั่งให้นักศึกษาได้นั่งพักผ่อนอ่านหนังสือ แต่นักศึกษากลับใช้เป็นที่นั่งดื่มเหล้า ดังตัวอย่างที่ว่า

บริเวณหน้าหอพักเป็นลานโล่งสำหรับจอดรถมอเตอร์ไซค์ มีม้าหินอ่อน ๖ ตัว แกตั้งใจวางไว้ให้นักศึกษามานั่งอ่านหนังสือหนังหากันตอนแดดร่มลมตก แต่ความเป็นจริงมันเป็นที่นั่งสูมหั่วกิ้นเหล้าของนักศึกษาเสียมากกว่า (เหล้าก็ซื้อหาได้สะดวกจากมินิมาร์ทของแอง)

(มหกรรมคอนเสิร์ตของคนเฒ่าคนแก่. ๒๕๕๑ : ๓๘)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า พวกนักศึกษามีค่านิยมดื่มเหล้าแทนที่จะทุ่มเทเวลาในการเล่าเรียน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมสำหรับเยาวชนอย่างยิ่ง นอกจากนี้ นักศึกษายังชกพวกตีกัน เช่นเดียวกับในเรื่อง เช็กช่วยด้วย ได้กล่าวถึงพฤติกรรมดังกล่าว ตัวละคร “ละไม” ดีใจที่ลูกชายของตัวเองที่รอดชีวิตจากกลุ่มนักเรียนที่ชกพวกตีกัน ดังตัวอย่างที่ว่า

ละไมก็คัพพินเลี้ยงลูกชายคนเดียวจนเติบโตใหญ่ ส่งเสียให้เล่าเรียนในวิทยาลัยช่างกล นับว่าเคราะห์คืออยู่มาก ที่เขารักษาชีวิตไว้ได้ท่ามกลางกลุ่มเพื่อนซึ่งชกพวกตีกัน ไม่เว้นแต่ละวัน

(เช็กช่วยด้วย. ๒๕๕๒ : ๖๐)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า เยาวชนซึ่งถือเป็นคนรุ่นใหม่ ควรได้รับการศึกษาให้เป็น ผู้มีความรู้แต่กลับมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม นอกจากนักศึกษาแล้ว เยาวชนก็มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ผิดคุณธรรมจริยธรรมและจารีตประเพณี ดังเช่นในเรื่อง ปลาตุ๊กกินเด็ก ได้กล่าวถึงเด็กนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ทำให้จารีตประเพณีเสื่อมทราม นั่นก็คือ การมั่วสุมพรอดรักกันตามชายเขื่อนในหมู่บ้านอย่างไร้ยางเงินอายุ เขื่อนที่สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาหมู่บ้านกลายเป็นสถานที่มั่วสุมของเด็กนักเรียนไป เมื่อ “ผม” เดินผ่านไปที่เขื่อนนั้น “ผม” จึงได้ “ดูหนังสด ๆ” ดังตัวอย่างที่ว่า

ผมกลั้นหายใจค่อย ๆ ผ่อนออกแผ่วเบา ภาพต่อหน้าดำเนินไปต่อเนื่อง เด็กหนุ่มยังสาละวนอยู่กับเครื่องมือถ่ายภาพขนาดจิ๋ว... กระโปรงกลีบนำเงินพาด

หน้ารถมอเตอร์ไซด์ เพื่อนักเรียนสืवाยังถูกรื้อขึ้นไปพบอยู่ได้รักรั้วปล่อยให้
ปลายเต้าแห่งมองพระจันทร์ สายตาสาดเคล็ดไป ไม่ใช่คู่เดียวหน้าศาลปู่ตายมี
อีกคู่

(ปลาคุกกินเด็ก. ๒๕๕๓ : ๕๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า เชื้อที่สร้างขึ้นเพื่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคน
ในหมู่บ้านนั้นได้กลายเป็นสถานที่มั่วสุมของเด็กนักเรียน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับวัย โดย
ไม่รู้สึกรับอาย และทำกันอย่างเปิดเผยไม่เกรงกลัวสิ่งใด แม้กระทั่งทำต่อหน้าต่อตาสังสัคดีศัพท์
อย่างศาลปู่ตา

สรุปว่าด้วยการพัฒนาของสังคม ค่านิยมและความคิดของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป
โดยเฉพาะพฤติกรรมของกลุ่มเยาวชนทั้งนักศึกษาและเด็กนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางไม่
ดี ซึ่งมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ไม่รักษากฎระเบียบกติกาของสังคม มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว ดื้อรั้น
ยกพวกทะเลาะวิวาทกัน อีกทั้งยังละเลยการประพฤติตามจารีตประเพณีซึ่งทำให้สังคม
เสื่อมเสียด้วย

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนด้านสังคมในเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า ทั้งด้านปัญหาชีวิต
ความเป็นอยู่ของคนยากจนในสังคมและปัญหาวัฒนธรรม จะเห็นได้ว่าความยากจนยังคงเป็น
ปัญหาใหญ่ของประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท นอกจากนี้ประชาชนยังไม่ได้รับความเป็น
ธรรมจากเจ้าหน้าที่บ้านเมืองรวมทั้งพวกนายทุน และถูกเอารัดเอาเปรียบเสมอ ด้านวัฒนธรรม
ความเจริญก้าวหน้าของสังคมได้ทำให้วัฒนธรรม ชนบทประเพณีอันดีงามเสื่อมเสีย คนในสังคม
ขาดคุณธรรมจริยธรรม ไม่มีน้ำใจแก่กัน นอกจากนี้ ศาสนาก็เสื่อมลง มีพระสงฆ์นอกรีต และ
คนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสำคัญกับหลักธรรมและการปฏิบัติตามคำสอนในศาสนา

๓.๔ ภาพสะท้อนสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในช่วง พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๓ ปัญหาความไม่สงบ และปัญหาความรุนแรงในพื้นที่สาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง แม้ว่ารัฐบาลได้ออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อ
ควบคุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ผู้ก่อการร้ายยังคงก่อเหตุความรุนแรงต่าง ๆ เหตุการณ์ฆาตกรรม
ต่อเนื่องและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย ประชาชนในพื้นที่บางส่วนต้องสูญเสียชีวิต
ทรัพย์สิน และครอบครัว เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าได้สะท้อนให้เห็นถึง เหตุการณ์โศกนาฏกรรม
และผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งสภาพสังคมของชาวมุสลิมในพื้นที่ มีจำนวน ๖ เรื่อง ผู้วิจัยได้
แบ่งเป็นประเด็นการศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

๓.๔.๑ สถานการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การศึกษาสถานการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้แบ่งเป็นสองประการดังนี้

๓.๔.๑.๑ สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่

ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงฆาตกรรม การลอบสังหาร การวางระเบิด และวางเพลิงอย่างต่อเนื่อง ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ครูอาจารย์ พระสงฆ์ ตกเป็นเป้าหมายของคนร้าย ทั้งที่รัฐบาลได้ประกาศใช้มาตรการป้องปรามเข้มงวด แต่ก็ไม่สามารถระงับเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้

ในช่วง พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๓ เหตุการณ์ฆาตกรรมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีแนวโน้มที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประชาชนในพื้นที่ล้มตายเพิ่มมากขึ้น เช่นชาวบ้านในหมู่บ้าน “วาฮาบ” ในเรื่อง ในทัศนะของคนบาป เสียงปืนและเสียงระเบิดในหมู่บ้านดังขึ้นในช่วงหลายปี กุโบร์ (สุสาน) ในหมู่บ้านก็ได้ขยายพื้นที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังตัวอย่างที่ว่า

*เสียงระเบิดเสียงปืนผลัดกันดังระงมไปทั่ว เมรุเผาศพแทบไม่ว่างเว้นกลุ่ม
คว้นเล็กเช่นเดียวกับกุโบร์ที่ขยายพื้นที่กว้างออกไปอย่างผิดหูผิดตาในช่วงระยะ
สอง-สามปีหลัง*

(ในทัศนะของคนบาป. ๒๕๕๐ : ๘๓)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า คนในหมู่บ้านได้เสียชีวิตเพิ่มมากขึ้น บรรยากาศในพื้นที่เต็มไปด้วยความโศกเศร้า เช่นเดียวกับในเรื่อง เราต่างก็แปลกหน้าอยู่ท่ามกลางหมอกควันของสงคราม ก็ได้กล่าวถึงโศกนาฏกรรมที่เกิดขึ้น บ้าน “ผม” อยู่ปัตตานี แม้จะไม่ได้กลับบ้านไปหลายปี แต่ “ผม” ก็โหยหาผู้เป็นแม่ “ผม” จึงต้องกลับไปเผชิญกับความตายที่เกิดขึ้นไม่เว้นวัน ดังความที่ว่า

*ผม...มองเหม่อออกไปทางนอกหน้าต่างอย่างเลื่อนลอย พลาจกรุ่นคิด
ไปถึงบรรยากาศที่บ้านเกิด นานแล้วชีวิตที่ไม่ได้กลับ แต่ข่าวคราวที่นั่นมีแต่คนล้ม
ตายไม่เว้นวัน พวกปีศาจร้ายเวทมนตร์ชั่วร้ายห่มคลุมผืนอากาศ ผมกำลังกลับไป
ที่นั่น เพื่อสุดลมหายใจแล้วผอนมันออกมาเป็นหมอกควันแห่งความตาย*

(เราต่างก็แปลกหน้าอยู่ท่ามกลางหมอกควันของสงคราม. ๒๕๕๓ : ๑๓๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า เหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นทำให้บรรยากาศในพื้นที่ไม่มีความปลอดภัย รัฐบาลต้องใช้มาตรการควบคุมสถานการณ์เข้มงวดมากขึ้น โดยประกาศเคอร์ฟิวในทั่วพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อระงับเหตุการณ์ความรุนแรงและปราบปรามคนร้ายที่ออกมาเคลื่อนไหว ดังตัวอย่างที่ว่า

*“สถานการณ์บังคับให้นายกรัฐมนตรีลงนามประกาศเคอร์ฟิวตั้งแต่ยี่สิบ
สองนาฬิกาในเขต ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไม่มีกำหนด และเน้นย้ำกับ*

ประชาชนทั่วพื้นที่ดังกล่าวว่าอย่าตกใจหากเห็นทหารติดอาวุธครบมือเดินเท้าผ่านหน้าบ้านทุกสามสิบนาที”

(ตามปกติ. ๒๕๕๑ : ๘๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า สถานการณ์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความตึงเครียด รัฐบาลใช้มาตรการเข้มงวด เพื่อดูแลความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่ แต่ไม่ได้ผล คนร้ายยังคงก่อเหตุโดยไม่เกรงกลัวกฎหมายบ้านเมือง ดังตัวอย่างที่ว่า

ขณะที่เคอร์ฟิวยังดำเนินต่อไปตามปกติ

ขณะที่ น.ส.มินตรา ลูกจ้างชั่วคราวของสำนักงานเทศบาลนครยะลาถูกยิงตายเวลา ๑๒.๑๔ น. ขณะออกไปพักผ่อนข้าวเที่ยง...ขณะที่นางน้ำทิพย์ คุณครูโรงเรียนเทศบาล ๕ อำเภอเมืองนราธิวาส ถูกข่มขืนตายเวลา ๑๗.๕๒ น. ขณะเป็นครูเวรไปรับเด็กนักเรียนขึ้นรับส่ง โดยมีทหารชุดคุ้มครองรถรับส่งนักเรียนขี่มอเตอร์ไซด์ประกบหน้าหลัง...ขณะที่ด.ต.เอกราช ดำรงประจำสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองปัตตานี ถูกยิงตายเวลา ๑๖.๕๔ น. ...ตามปกติ

(ตามปกติ. ๒๕๕๑ : ๕๑)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ถึงแม้มาตรการที่รัฐบาลประกาศใช้จะเข้มงวดเพียงใด แต่คนร้ายไม่เกรงกลัว ยังออกมาเคลื่อนไหวก่อเหตุอย่างต่อเนื่องตามปกติ ทั้งครู ข้าราชการล้วนตกเป็นเป้าหมายของคนร้าย แม้แต่เด็กและประชาชนผู้บริสุทธิ์ที่หาเช้ากินค่ำ พระสงฆ์ก็มีชะตากรรมเช่นเดียวกับคนอื่น ดังตัวอย่างที่ว่า

ขณะที่นายแวมะกับนายมารีเยาะห์สองพี่เมียพร้อมลูกชายวัย ๓ ขวบ ถูกอาวุธสงครามกราดยิงตายหมดทั้งครอบครัวเวลา ๑๔.๐๘ น. ขณะขับรถสามล้อพ่วงเร่ขายกับข้าวทั่วตำบลโกตาบรูตามปกติ

ขณะที่พระปัญญา โสโภภิกขุถูกยิงมองกระจายเวลา ๐๖.๑๒ น. ขณะออกบิณฑบาต โดยมีทหารชุดคุ้มครองพระคอยคุ้มครองตามปกติ

(ตามปกติ. ๒๕๕๑ : ๕๑-๕๒)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่าคนร้ายฆ่าเด็กเล็ก พระสงฆ์ โดยไม่เกรงกลัวกฎหมาย แม้ว่าจะมีทหารคอยคุ้มครองก็ยังถูกลอบฆ่า เช่นเดียวกับในเรื่อง ลมหายใจของแม่ ได้สะท้อนให้เห็นถึงความโหดร้าย แม้จะเป็นแพทย์ก็ถูกลอบสังหารทั้งที่ เป็นผู้ดูแลรักษาความเจ็บป่วยของคนในท้องถิ่น ดังตัวอย่างที่ว่า

เสียงปืนดังขึ้นในความมืด...อาแซเห็นเจ้าหน้าที่หนุ่มคนนั้นพับลงบนโต๊ะแ่งนั่งไปทันที...หัวหน้าสถานีอนามัยสาวใหญ่ รีบออกมาจากห้องทำงานทำงานตัวเอง...ทันทีที่หล่อนได้ยินเสียงปืน...เสียงปืนดังขึ้นอีกนัด หล่อนทรุดลง

ตรงบันไดชั้นบนสุด ก่อนจะกลิ้งลงมาแน่นิ่งอยู่ตรงแท่นพักบันไดช่วงแรก

(ลมหายใจของแม่. ๒๕๕๐ : ๑๕๒)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า แพทย์ผู้บริสุทธ์ที่ทำงานหนักเพื่อความสุขของประชาชนในพื้นที่ยังถูกลอบฆ่า และเหตุการณ์ฆาตกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่เหล่านี้ ไม่รู้ว่าใครเป็นคนฆ่า เพราะคนร้ายพวกนี้ไม่เคยถูกจับได้ แม้ว่าคนร้ายจะถูกเจ้าหน้าที่ยิงตายในการต่อสู้ คนร้ายก็จะก่อเหตุร้ายมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างที่ว่า

ขณะที่ประชาชนในเขต ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังถูกฆ่าตายโดยที่ตำรวจไม่สามารถจับตัวฆาตกรได้ตามปกติ

ขณะที่ทหารยิงโจรได้ตาย ๑ ศพ ในวันต่อมามีประชาชนผู้บริสุทธ์ถูกฆ่าตาย ๒ ศพตามปกติ

(ตามปกติ. ๒๕๕๑ : ๕๔)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า เหตุการณ์ฆาตกรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ไม่สามารถจับกุมคนร้าย และแก้แค้นเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้ อีกทั้งยังมีแนวโน้มเกิดการลอบฆ่าประชาชนผู้บริสุทธ์เพื่อแก้แค้นที่พรรคพวกถูกเจ้าหน้าที่รัฐยิงตาย

สรุปได้ว่า เหตุการณ์ความรุนแรงยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น คนร้ายสังหารประชาชนผู้บริสุทธ์ไม่เว้นแม้แต่เด็กเล็ก โดยที่มาตรการในการควบคุมสถานการณ์ของรัฐบาลไร้ประสิทธิภาพ คนร้ายออกมาเคลื่อนไหวก่อเหตุอย่างไม่เกรงกลัวกฎหมายบ้านเมือง ทำให้ประชาชนในพื้นที่บางส่วนต้องสูญเสียชีวิต ครอบครัวและทรัพย์สิน โดยไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพจากรัฐบาล

๓.๔.๑.๒ การดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมากมาย ทั้งในด้านการทำมาหากิน ด้านกิจกรรมทางสังคม เป็นต้น ประชาชนในพื้นที่ต้องดำเนินชีวิตอย่างยากลำบาก

การทำมาหากินของชาวบ้านในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์มาก เนื่องจากนักลงทุน นักธุรกิจไม่ไว้วางใจต่อสถานการณ์ในพื้นที่ ทำให้ไม่กล้าทำธุรกิจในพื้นที่ เช่นในเรื่องลมหายใจของแม่ เนื่องจากนักธุรกิจไม่กล้าลงพื้นที่รับซื้อผลไม้ของชาวบ้านจึงจำเป็นต้องใช้รถทหารมาขนส่งสินค้าออกจากพื้นที่ แต่เมื่อรถทหารถูกคนร้ายลอบวางระเบิด ลองกองที่ชาวบ้านในหมู่บ้านของ “อาแซ” ได้เก็บมาเพื่อส่งขายต้องชะงักไป เป็นความทุกข์ยากและความเดือดร้อนในการทำมาหากินของชาวบ้านที่จำต้องยอมรับ ดังตัวอย่างที่ว่า

“ทำไมเหลือเยอะ” อาแซตัดสินใจถามพ่อ...

“... รถทหารที่จะมารับซื้อลองกองถูกระเบิดระหว่างทาง...เราเก็บกันเกือบ

หมดทุกสวน คนไปรอกันอยู่ที่สนามหญ้าหน้าอบต.จนพื้นเวลาไปตั้งนานแล้ว ก็ไม่เห็นมีรถมารับซื้อ มารู้กันทีหลังว่ารถของทหารถูกระเบิดที่หัวพาน รถพลิกคว่ำทั้งคัน ทหารตายสาม เจ็บอีกตั้งหลายคน...ของเราไม่ก็แข่ง ของปีะจุมึงเกือบสิบแข่ง ต้องขนกลับบ้านกันหมด เสียค่ารถสามล้อเครื่องขนไปขนมากันเปล่า ๆ รู้พรรค์นี้ให้คิดค้นไว้ก่อนยังดีกว่า”

(ลมหายใจของแม่. ๒๕๕๐ : ๑๓๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นทำให้ชาวบ้านไม่สามารถขายผลผลิตออกไปได้เนื่องจากไม่มีคนมารับซื้อ ทำให้ต้องขาดทุนและส่งผลทำให้วิถีชีวิตอันสุขสงบของประชาชนในพื้นที่เปลี่ยนไป นอกจากนี้ยังส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้านเริ่มห่างเหิน ดังเช่น ชาวบ้านในเรื่อง ในทัศนะของคนบาป ในหมู่บ้าน “วาฮาบ” ต้องใช้ชีวิตอย่างระมัดระวัง เพราะกลัวว่าจะเป็เป้าหมายถูกทำร้ายจากคนร้ายที่เป็น “ปีศาจร้าย” ดังตัวอย่างที่ว่า

วาฮาบถึงกับไม่มั่นใจสิ่งที่เขากระทำ ส่วนคนอื่นแม้จะไปมาอยู่บ้างแต่ต้องหลบ ๆ ซ่อน ๆ เพราะทุกอย่างก้าวเหมือนจะถูกจับตามองจากปีศาจร้ายอยู่ตลอดเวลา แม้จะไม่ถึงกับตัดความสัมพันธ์เสียทีเดียว แต่ก็ไม่ต่างอะไรกันนัก เด็กวัยรุ่นไม่ไปหาสูกันเหมือนแต่ก่อน ผู้เฒ่าผู้แก่เลิกพบปะพูดคุย ต่างคนต่างระแวงซึ่งกันและกัน

(ในทัศนะของคนบาป. ๒๕๕๐ : ๘๓)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้สร้างบรรยากาศอันน่ากลัวในพื้นที่ ประชาชนต้องใช้ชีวิตอย่างระมัดระวัง แม้แต่จะกลับบ้านก็ต้องหลบ ๆ ซ่อน ๆ ความสนิทสนมความสัมพันธ์อันดีงามของประชาชนลดน้อยลง วิถีชีวิตเปลี่ยนไปไม่มีความไว้วางใจกัน ไม่ว่าจะเป็นคนวัยรุ่น ผู้เฒ่าคนแก่ เริ่มคุยกันน้อยลง การไปมาหาสูกันลดลง ซึ่งสอดคล้องกับบรรยากาศ ในเรื่อง ลมหายใจของแม่ ที่กล่าวถึงผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน หลังจากมีเหตุการณ์ฆาตกรรมเกิดขึ้นในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ประชาชนต้องระมัดระวังมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างที่ว่า

ถึงแม้ขณะนี้ยังไม่ดีก็มาก ระยะหลังนี้ถ้าไม่มีความจำเป็นเร่งด่วนแล้ว ก็คงไม่มีใครออกมาสัญจรในยามค่ำคืน...ไม่มีใครอยากเป็นข่าวในวันรุ่งขึ้นทางโทรทัศน์วิทยุและหนังสือพิมพ์

(ลมหายใจของแม่. ๒๕๕๐ : ๑๔๗)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า เหตุการณ์ฆาตกรรมทำให้ประชาชนไม่กล้าออกไปทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกบ้าน เช่นเดียวกับการถูกกำหนดเป็นหมู่บ้านอันตรายในเรื่อง หมู่บ้านสีแดง

จากเหตุร้ายที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง หลังจากตกค้ำแล้วชาวบ้านก็ไม่กล้าออกไปทำกิจการต่าง ๆ เพราะเกรงว่าจะเกิดอันตราย ดังโตะอิหม่ามเล่าให้สองทหารที่อยู่ในพื้นที่ฟังว่า

ที่นี้เรายู่กันอย่างสงบมาอย่างช้านาน ชาวที่ไคยีนอยู่รอบนอก มันทำให้เกิดความสับสน ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร พอค้ำมัดก็ไม่มีใครกล้าออกไปไหน ขนาดพวกเรามีอาชีพกรีดยาง ก็ยัง ไม่กล้าเข้าไปในสวนเลย...

(หมู่บ้านสีแดง. ๒๕๕๐ : ๑๕๖)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า สถานการณ์ที่เกิดขึ้นมีผลกระทบอย่างรุนแรงในการใช้ชีวิตอันสงบสุขของชาวบ้านไป ชาวบ้านเกิดความหวาดกลัวต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การดำเนินชีวิตไม่เป็นปกติสุข แม้แต่การประกอบอาชีพกรีดยางในสวนยางของตัวเองก็ทำงานไม่ได้เพราะอาจจะเกิดอันตรายได้ทุกที่ทุกเวลา

สรุปได้ว่าการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่มีความยากลำบากอย่างมาก เศรษฐกิจได้รับความเสียหาย วิถีชีวิตที่สงบร่มเย็นตามแบบชาวนบพดั่งเดิมหายไป ทำให้ประชาชนต้องตกอยู่ในความหวาดกลัว ชีวิตไม่มั่นคงตลอดเวลา

การวิเคราะห์สรุปได้ว่า สถานการณ์ในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้มีความตึงเครียด เหตุการณ์ความรุนแรงมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น แม้รัฐบาลจะได้ประกาศนโยบายต่าง ๆ เพื่อควบคุมสถานการณ์ แต่คนร้ายยังคงก่อเหตุอย่างต่อเนื่อง ฆ่าสังหารประชาชนผู้บริสุทธิ์ไม่เว้นแม้แต่เด็กน้อยพระสงฆ์ ครู โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐ ข้าราชการ และตำรวจเป็นเป้าหมายสำคัญของคนร้าย สถานการณ์เช่นนี้ได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก ทั้งในด้านเศรษฐกิจ และชีวิตความเป็นอยู่ เนื่องจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้สร้างความหวาดกลัวและไม่ไว้วางใจของนักลงทุน นักธุรกิจ จึงทำให้ การค้าขายผลผลิตทางเกษตรตกต่ำ ประชาชนต้องเผชิญกับชะตากรรมที่เลวร้าย แม้จะเป็นประชาชนในพื้นที่เองก็มีความหวาดกลัวต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ความใกล้ชิดความสนิทสนมระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้านได้ห่างเหินลง เพราะต่างก็หวาดระแวงซึ่งกันและกัน เกิดการหวาดกลัวที่ต้องคอยระมัดระวังตัวอยู่ตลอดเวลา

๓.๔.๒ ปัญหาความสัมพันธ์ของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

นอกจากมีเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องแล้ว ความสัมพันธ์ของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังมีความขัดแย้งกัน เช่น ความบาดหมางระหว่างชาวพุทธกับชาวมุสลิม ความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่รัฐ ข้าราชการ เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ ดังนี้

๓.๔.๒.๑ ความขัดแย้งระหว่างคนไทยพุทธกับคนไทยมุสลิม

ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยพุทธกับคนไทยมุสลิมในพื้นที่ที่มีความซับซ้อนที่ชาวบ้านไม่

เข้าใจกัน เนื่องจากมีหลักคิดทางศาสนาที่แตกต่างกันไป ชาวพุทธกับชาวมุสลิมในพื้นที่จึงมักเกิดความขัดแย้งกัน ทั้งที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ได้สร้างปัญหาแก่พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ความขัดแย้งและความบาดหมางระหว่างชาวพุทธกับชาวมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้คนสองศาสนาต่างก็หวาดระแวงซึ่งกันและกัน ไม่ไว้ใจ และไม่มี ความเชื่อถือกัน ดังเช่น “เขา” ในเรื่อง เราติดอยู่ในแนวรบเสียแล้ว แม่มั่น เขาเป็นข้าราชการชาวพุทธ เมื่อ “เขา” ไปดูงานที่เมืองปัตตานี “เขา” รู้สึกอึดอัดหวาดกลัว เพราะพ่อค้าแม่ค้าจ้องมอง “เขา” แต่ครั้งที่สอง “เขา” สวมเสื้อผ้าแบบคนไทยมุสลิมเมื่อไปติดต่อราชการที่เมืองปัตตานี ปรากฏว่าเขาได้รับการปฏิบัติที่ดีต่างกับครั้งที่ “เขา” สวมใส่เสื้อผ้าแบบคนไทยพุทธดังความที่ว่า

เขาไม่แน่ใจนักว่าอุปาทานไปหรือเปล่า แต่แววตาของคนขายน้ำชาย...
นั้นทำให้เขายกแก้วดื่มได้เพียงอีกเดียวก็ต้องจ่ายเงินลุกออก และเมื่อถึงเมืองก็
มองเขาด้วยสายตาแบบเดียวกับบังชายคนนั้น..หกเดือนต่อมา เมื่อต้องไปราชการ
ที่นั่นอีก เขาก็เตรียมตัวพร้อมไว้ครายาว สวมเสื้อบาเต๊ะอิน โด มัน ได้ผลดี วันนั้น
เขาย้ำไปในเมืองปัตตานีอย่างกับกำลังทอดน่องอยู่ในบ้านเกิดของตัวเอง เขาเห็น
รอยยิ้ม

(เราติดอยู่ในแนวรบเสียแล้ว แม่มั่น. ๒๕๕๐ : ๒๔-๒๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างชาวพุทธกับชาวมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ต่างก็หวาดระแวงกันและกัน ไม่เคารพนับถือกัน เมื่อ “เขา” แต่งชุดไทยมุสลิมเข้าไปในเมืองจึงได้รับการต้อนรับด้วยความยินดีจากชาวมุสลิมด้วยดี แต่เมื่อเขาแต่งตัวแบบคนไทยพุทธแล้ว ก็ได้รับการต้อนรับแตกต่างกันไปอย่างสิ้นเชิง เช่นเดียวกับ “วาฮาบ” ในเรื่อง ในทัศนะของคนบาป หลังจากที่เขาได้แต่งงานกับหญิงชาวพุทธ เขาก็กลายเป็นคนชั่วร้ายในสายตาของญาติพี่น้องที่เป็นมุสลิมและถูกกล่าวหามากมาย ดังตัวอย่างที่ว่า

นานแกล่ไหนแล้วที่แกต้องทนฟังถ้อยคำถากถางหยามหมิ่น เพราะเพียง
แกล่ได้เมียคนพุทธ ซ้ำเมื่อลูก ๆ ต่างก็ไปแต่งงานกับคนนอกศาสนา แทนที่จะมา
เข้ารับอิสลามกลับเปลี่ยนไปเข้ารับนับถืออย่างเขาหมด ยิ่งทำให้คนพวกนี้มองแก
กับครอบครัวราวกับสิ่งโสโครกกองหนึ่ง

(ในทัศนะของคนบาป. ๒๕๕๐ : ๗๘)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า มีความขัดแย้งระหว่างชาวมุสลิมกับชาวพุทธในพื้นที่ “วาฮาบ” ถูกดูถูกเหยียดหยามเพราะเขามีภรรยาเป็นชาวพุทธ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นก็ได้ลุกลามไปในวงกว้าง สร้างความเสียหายและความโศกเศร้าให้กับผู้อื่น ในเรื่อง เราติดอยู่ในแนวรบเสียแล้ว แม่มั่น เพียงเพราะรถของ “เขา” ดิสคอตเตอร์ บิสมิลละทีกระจกหน้ารถ เมื่อให้เพื่อนยืมไปใช้ใน

งานแต่งงานที่อุบลราชธานี ก็ถูกชาวบ้านทุบรถเสียหาย ดังที่ภรรยาได้สนทนากับ “เขา” ว่า
 เออพ่อ ...นางยื่นหน้าเข้ามา ทำเสียงกระซิบ...ทำไมเขาต้องทุบรถที่ติด
 สติ๊กเกอร์อย่างนั้นละ มันห่างจากสามจังหวัดภาคใต้ไปเป็นพันกิโลเชียวนะ...

(เรตติคอยู่ในแนวรบเสียแล้ว แม่มั่น. ๒๕๕๐ : ๒๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ความขัดแย้งของคนสองศาสนาได้กระจายไปในวงกว้าง ทั้งที่เป็นเพื่อนร่วมชาติเดียวกัน จึงกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ที่เป็นความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดผลกระทบอย่างกว้างขวาง

สรุปได้ว่าชาวไทยพุทธและชาวมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสัมพันธ์ที่ห่างเหินกัน เป็นความขัดแย้งกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และไม่มีความเข้าใจกันและกัน ก่อให้เกิดบรรยากาศของความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้านที่มีความตึงเครียด อีกทั้งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ก็ได้กระจายไปในวงกว้าง และทำให้เกิดเหตุการณ์อันน่าสลดใจ

๓.๔.๒.๒ ความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่รัฐ

ความสัมพันธ์ที่เป็นความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่รัฐเป็นปัญหาสำคัญในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเรื่องต้นได้สะท้อนภาพความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เนื่องจากการปฏิบัติการไม่เที่ยงธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและชาวบ้าน ได้เกิดความขัดแย้งกัน ดังเช่น ชาวบ้านในเรื่อง *ในทัศนะของคนบาป* ประชาชนถูกเจ้าหน้าที่รัฐข่มเหงรังแก ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรม ยิ่งเป็นชาวมุสลิมแล้ว ก็ยิ่งถูกดูถูกเหยียดหยามราวกับเป็นคนชั้นสองซึ่งไม่ได้รับความเป็นธรรมจนเกิดความเดือดร้อนขึ้น ดังที่ “ฮาวาบ” เล่าว่า

ระบบราชการที่ผู้มีอำนาจได้นำมาใช้กับคนที่นี่ไม่เป็นธรรมอย่างที่สุด คนในพื้นที่ถูกข่มเหงรังแกจากเจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติต่อพวกเราราวกับบุคคลชั้นสองของประเทศโดยเฉพาะชาวอิสลาม...ทุกครั้งที่คิดจะดำเนินเรื่องกับเจ้าหน้าที่ หากไม่ถูกข่มขู่ก็ถูกปฏิบัติราวกับคนโง่ ป่าเถื่อน...การจับตัวโดยปราศจากข้อกล่าวหา การทำร้ายร่างกายจากพวกทหารยังมีอยู่ และไม่ได้ได้รับความสะดวกเมื่อมีการคิดที่จะดำเนินการใด ๆ ก็ตามเพื่อเรียกร้องของความเป็นธรรม ครั้นเมื่อออกมาชุมนุมเรียกร้องก็ถูกมองว่าเป็นแนวร่วมของพวกแบ่งแยกดินแดน

(ในทัศนะของคนบาป. ๒๕๕๐ : ๘๕)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า นอกจากชาวบ้านเผชิญกับความทุกข์ความเดือดร้อนที่เกิดจากเหตุการณ์ความรุนแรงแล้ว ยังต้องอดทนต่อการถูกเหยียดหยามดูถูกจากเจ้าหน้าที่รัฐ และไม่ได้ได้รับความเป็นธรรม สิ่งเหล่านี้ได้ทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความรู้สึกคับแค้นชิงชัง ความบาดหมาง และความไม่เข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับชาวบ้าน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคนสองศาสนาในพื้นที่กับเจ้าหน้าที่รัฐ ในความคิดเห็นของชาวบ้าน ทหาร

เป็นเจ้าหน้าที่ที่มีอาวุธคอยตรวจตราในหมู่บ้าน ดังเช่น “อาแซ” ในเรื่อง *ลมหายใจของแม่* เขาเป็นผู้ก่อการร้าย ซึ่งไม่มีใครรู้ เขาไม่เคยเข้าใกล้ทหาร และในทรศนะของเขา พวกทหารก็คือศัตรู ดังตัวอย่างที่ว่า

ตั้งแต่เขาเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ นั้น เขาได้พบเห็นพวกทหารแต่ในจอโทรทัศน์และพวกทหารที่นั่งรถตระเวนเล่นผ่านหมู่บ้านไปมาเท่านั้น เขาไม่เคยเข้าใกล้คนในเครื่องแบบเหล่านี้เลย ...แต่ขณะนี้เขาอยู่ห่างจากคนในเครื่องแบบสีเขียวที่เขาคิดว่าเป็นศัตรูเพียงไม่กี่กิโลเมตรเท่านั้น

(ลมหายใจของแม่. ๒๕๕๐ : ๑๔๘)

เนื้อเรื่องที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนในพื้นที่เห็นว่าทหารเป็นคนในเครื่องแบบไม่ควรรู้จักหรือสนิทสนม เพราะพวกเขาถือคือศัตรู เช่นเดียวกับในเรื่อง *หมู่บ้านสีแดง* เจ้าหน้าที่ไม่เข้าใจความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ การรัฐสภาพและเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นเพียงข้อมูลที่อ่านผ่านหนังสือ “หมู่บ้านต้นหยงเกอรอ” เป็นหมู่บ้านธรรมดาแต่ถูกกำหนดว่าเป็น หมู่บ้านสีแดง เพราะเป็นหมู่บ้านอันตรายที่ส่วนราชการเชื่อว่ามีหัวหน้าโจร สะมะแอ บาโงสะโต อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ทั้งที่ไม่เป็นเรื่องจริง ดังตัวอย่างที่ว่า

“พวกเราไม่เคยรู้มาก่อนเลย ทำไมต้องเป็นสีแดงด้วยล่ะ” โตะอีหม่ามย้อนถามด้วยสำเนียงแปลกใจกับฉายาใหม่ของหมู่บ้านที่ไม่เคยได้ยินมาก่อน

“ได้ยินข่าวว่า สะมะแอ บาโงสะโตอยู่ในหมู่บ้านนี้ใช่ไหมครับ”

“สะมะแอตายเกือบสิบปีแล้วที่รัฐตั้งกานู แต่ยังมีคนเอาชื่อหลอกหากินอยู่อีก คนตายเดินเรียกค่าคุ้มครองไม่ได้หรอกนะ” โตะอีหม่ามเล่าความจริงเกี่ยวกับจอมโจรเรื่องนามในด้านที่เขาไม่เคยได้ยินมาก่อนเลย

(หมู่บ้านสีแดง. ๒๕๕๕ : ๑๕๖)

เนื้อหาที่ยกมาสะท้อนให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่รัฐที่ประจำการในพื้นที่ มีความรู้ความเข้าใจความเป็นจริงของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้น้อยมาก ทั้งที่ “สะมะแอ บาโงสะโต” หัวโจกได้เสียชีวิตไปหลายปีแล้ว แต่เจ้าหน้าที่รัฐยังหลงเชื่อ เมื่อมีคนใช้ชื่อเขาก่อการร้าย จึงเรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่าเป็นหมู่บ้านสีแดง เมื่อชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่เข้าใจไม่ตรงกัน จึงทำให้เกิดปัญหาหลาย ๆ อย่าง

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ของคนไทยในพื้นที่เกิดความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดความขัดแย้งกัน ชาวพุทธกับชาวมุสลิมไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน และการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่เป็นธรรมก็ได้ทำให้เกิดความขัดแย้งเกิดเพิ่มมากขึ้น ประชาชนในพื้นที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้น ถูกข่มขู่ทำร้ายร่างกายจากเจ้าหน้าที่ สิ่งเหล่านี้ได้สร้างความคับแค้นใจให้แก่ประชาชน และท้ายสุดแล้วความขัดแย้งก็ได้กระจายออกไปในวงกว้าง กระทบกระเทือนจิตใจของคนทั้งสองศาสนา

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะเห็นได้ว่าเรื่องสั้นสะท้อนภาพเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า คนร้ายได้ก่อเหตุเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องโดยไม่เกรงกลัวกฎหมาย ได้คราดยิง ลอบสังหารประชาชนผู้บริสุทธิ์ และข้าราชการในพื้นที่ เหตุการณ์ความรุนแรงเหล่านี้ได้สร้างความทุกข์ยากลำบากให้แก่ประชาชนเป็นอย่างมาก เศรษฐกิจได้รับผลกระทบเนื่องไม่มีการทำธุรกิจค้าขายผลผลิตในพื้นที่จากนักลงทุน และนักธุรกิจซึ่งไม่ไว้วางใจสถานการณ์ในพื้นที่ ความขัดแย้งระหว่างคนสองศาสนาและความคับแค้นใจที่มีต่อเจ้าหน้าที่รัฐของชาวบ้านในพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างเหตุร้ายที่โศกนาฏกรรม ชาวบ้านในพื้นที่จึงต้องอดทนดำรงชีวิตในพื้นที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

